

חכמת הלכות נדרים כלל צ"ו צ"ז שער או"ה אדם

כלל צ"ז. דין הנדרים הולכין אחר לשון בני אדם וכיצד הולכין אחר כוונת הנודר (ס"י כ"ז כ"ח):

(א) נדרים הולכין אחר לשון ב"א ואם נדר בלשון הקדש ובאותו מקום אין מדברים בלה"ק הלך אחר לשון תורה (ס"י כ"ז ס"ד ס"ק ח') כגון שנדר או נשבע מהמבושל בלה"ק אם דרך אותו מקום באותו לשון ובאותו זמן קוראין מבושל אף לצלי ולשלוק (כ"ל סעדיין אינו מנוסל כל לרכו) ה"ז אסור בכל ואם אין דרכם לקרות מבושל אלא לבשר שנחבשל במים ובתבלין מותר בצלי ושלוק וכן המעושן והמטונן והמבושל בחמי מבריא וכיוצא בהם הולכים בו אחר לשון של אותה עיר (סעיף ח') וכן כל כיוצא בו. היו מקצתן קורין כך ומקצתן כך אין הולכין אחר הרוב דסתם נדרים - להחמיר. (ועיין בסיומן - כ"ח כ"ט ס"ד ס"ק ד') ולעיל כלל ע"ז סיומן ט"ז:

(ב) מקום שדרכם אם ישלה אדם שליה לקנות לו בשר אומר לו לא מצאתי אלא דגים אם אסר עליו בשר אסור גם בדגים וכל מידי דאימלק עליו שליה בר מינא הוא ובכל מקום הנודר מהבשר אסור בבשר עופות ובראש וברגלים ובקרביים ובכל דבר שהוא מין בשר ואם נראים הדברים שלא נתכוין אלא לבשר בהמה בלבד או לבשר עוף בלבד הולכין אחר כוונתו (סעי' ה') וכיון שכל הדברים האלו משתנים לפי המקומות והזמן לכן לא העתקתי ומבואר הכל בש"ע ס"י ר"ז:

(ג) הנודר לדור בשכונת יהודי צריך לדור בשכונה הגדולה וברחוב שלה דכן הוא לשון ב"א ול"א דג' בתים מקרי שכונה (סעי' ל"ח) והנודר מן הבית אסור בעליה שהעלי מכלל בית אבל חדר ויציע אינם בכלל בית ובבית אינו אסור אלא מהאגף ולפנים דהיינו מסתימת הדלת ולפנים אבל מסתימת הדלת ולהיץ על עובי המפתן מותר והנודר לעמוד בבית א' אסור מאגף ולהיץ. הנודר מן העיר אסור ליכנס לעיבורה דהיינו חוץ ע' אמה ושיריים אע"ג דלכל דבר חוץ התחום דינו כעיר שאני נדרים ההלך אחר לשון ב"א (סעי' כ"ח כ"ט ל' ל"א וכס"ד):

(ד) נדרים הולכין אחר שעת אמירה לא בתר הלוח הנדר כיצד האומר לאחר זמן ס' יהיו יושבי עיר ס' אסורים עלי ובתוך כך עקר א' דירתו מאותו עיר אסור בו כיון שבשעת אמירת הנדר הי' מאותו עיר וכן אם בשעת אמירה לא היה שם אע"פ שבשעת חלוח הנדר הוא שם מותר וכן כל כיוצא בזה (ס"ד ס"ק ל"ט):

(ה) מי שנדר או נשבע שלא יצחק שום צחוק אסור להטיל גורלות ולא שום אדם בשבילו וכן אסור להמרות זה עם זה (כ"ל סקולין וועטין) והולכין בזה אחר כוונתו דאם עיקר כוונתו היתה בשביל הפסד ממון מותר לשחוק בהנם אבל אם כוונתו הי' משום איבוד זמן או משום שמהוך השחוק באין לידי קטנות אסור אף בהנם (ט"ז ס"ק ל"ט) וגם שלוחו אסור דשלוחו ש"א כמותו (סס"י כ"טו כדריסה):

(ו) כל מי שנדר שלא לקבל פקדון וא"כ י"ל דאסר עצמו גם להלוות על המשכון שהרי גם משכון הוא פקדון ולכן אזלינן בתר כוונתו אם אסר שכונתו היה מחמת שאמרו חז"ל הרחק מן הפקדונות וא"כ אין משכון בכלל ומותר להלוות על משכון אבל אם נדר שלא לקבל שום פקדון וא"כ משכון ג"כ בכלל פקדון (ס"ד ס"ק נ"ה):

(ז) סופר של ראובן שנתן תקיעת כף לשמעון כשיגמור מלאכת ראובן שלא יכתוב לשום אדם כ"א לשמעון ואח"כ נשרף קונטרס א' של ראובן מה שכתב הסופר אם נשרף קודם שגמר לראובן את הספר ודאי יכול לכתוב כי עדיין לא נגמרה מלאכת ראובן אבל אם נשרף הקונטרס אחר שסיים כל מלאכת ראובן לא יכול לכתוב וה"ה בכל מלאכות (ס"ד ס"ט):

(ח) נדר או נשבע על דבר הוץ מימים טובים או מועדים אין הנזכה ופורים בכלל שאין אלו ימים מבוררים בלשון בני אדם לקרותן י"ט או מועדים ואם אמר שכונתו הי' גם עליהם נאמן וע"ה דינו כ"ז וכן הול המועד ור"ה דינו כהנזכה (סעי' נ"ז ונל"ס ס"י תק"ע ונמ"א ס"ט):

(ט) כל הנודר או נשבע רואין הדברים שבגללן נדר ולומדים מהם לאיזו דבר נתכוין והולכין אחר הענין ולא אחר טיטמעות הדיבור כיצד הי' טעון משא של צמר או פשתים והזיע והי' ריחו קשה ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר ופשתים לעולם

לעולם הי"ז מותר ללבוש בגד צמר ופשתן ולהתכסות ואינו אסור אלא להפשילן
לאהוריו הי' לבוש בגד צמר ונצטער בלבישתו ונשבע או נדר שלא יעלה עליו
צמר לעולם אסור ללבוש ומותר לטעון עליו ומותר להתכסות בגיו צמר שלא
נתכוין זה אלא לבגד צמר ואם לא נצטער בלבישתו א"כ ליכא הוכחה אסור גם
בטעינה (ר"מ ס"ך ס"ק ח' ועיין ט"ז סס):

(י) שנים שהיו דרים בבית א' ואוכלים על שלהן א' ונפל קטטה ביניהם בשביל
שכירות הכתים ונשבע א' שלא ישב ביחד בבית א' עם הבירו ושלא יאכלו על
שלהן א' כיון שכוונתו הי' רק משום שדרין ואוכלין ביחד ולכן אחר שיפרדו זה
מזה וכ"א ידור בבית מיוחד מותר לאכול עמו בביתו ועל שלהנו שלא הי' כוונתו
אלא שלא ידור בא' ואצל בבית אחר ובשמחת חופה וכיוצא בו (ס"ך סס):
(יא) מי שהעלילו עליו מפני שמכר יין לישמעאלים ומפני כך נשבע שלא יעשה
יין למכור והיה לו יין עשוי מקודם אסור למכרו דאע"פ שאמר שלא יעשה הא
סיום נ"כ למכור משמע שכוונתו היא על המכירה ויעשה לאו דוקא (ר"מ סעי' ז'
וע"ס זט"ז ונקט"כ):

(יב) היה מפציר בהבירו שיאכל אצלו ואומר קונם לביתך שאני נכנס ושפת
צונן שאני טועם מותר ליכנס לביתו ולשתות לו שלא נתכוין זה אלא על סעודה
זו וכן כל כיוצא בזה:

(יג) אסור עצמה בבשר אם מהמת שהבשר קשה לו מותר בתכשיל שנתכשל
בו בשר ואם מהמת שהטעם קשה לו או מטעם אחר אסור אף בתכשיל של בשר
וכן כל כיוצא בו (ס"י ט"ז ס"ך ס"ק כ"ה) ועיין בכלל שלפני זה ס"י ט':
(יד) בד"א דאוליגן בתר כוונתו בנודר בינו לבין עצמו אבל בנודר לחבירו כל
שלשון הנדר כולל הולכין אחריו אם לא באומדנא דמוכח (ר"מ סעיף ח' ועיין
זט"ז ס"ך ז'):

(טו) וכ"ז כשפירש שכן היה כוונתו אבל אם נדר ולא פירש מה היה כוונתו
אוליגן להומרא כל מה שסובל לשון הנדר דספק נדר להומרא ככל ס' דאורייתא
ואפילו אם מסופק אם נדר או ששכח מה שנדר אוליגן להומרא ועיין לעיל כלל
ס"ז ס"י ט"ו):

(טז) מי שהשביע את בנו או חברו שלא ילוח מעותיו לאחרים א"ל ברשות
דאובן ושמעון מותר להלוות ברשות אחד מהן כדקיי"ל בכ"מ שנאמר פלוני ופלוני
כמו אביו ואמו קילל משמע שנים כאחד ומשמע כל אחד בפ"ע עד שיפרוט לך
הכתוב כמו שפרטי בכלאים לא תהרוש בשור והמור יחדיו וא"ל לא כת' יחדיו הי'
משמע בשור לבד והמור לבד וה"נ כשהשביעו לא השביעו אלא שלא ילוח ברשות
אחרים אלא דוקא ברשות השני האלו וה"ה ברשות א' מהן (ס"י ככ"ח סעי' מ') וי"א
דבנדר' דהולכין אחר לשון ב"א לא שייך זה ואסור כי אם ברשות שניהם דוקא
ופוק חזי מאי עמא דבר בטי שקיבל עליו ב' דינינים שאין אחד מהם יכול לדין
(ס"י ט"ז ס"ך ס"ק כ"ג) ומ"מ במת א' מהם אם הי' מזה תועלת ליורשיו צריך
שיהא גם ברשותם ואם אין תועלת ליורשיו יכול להלוות ברשות הא' החי שבנדאי
לא הי' דעתו שאסור זה לעולם (ע"ס ס"י ככ"ח זט"ז ס"ך מ"ט):

**כלל צ"ח. דין הנודר בלא קביעות זמן או שקבע זמן או דבר שאין
זמנו קבוע (ר"מ ט"ז כ"כ):**

(א) הנודר או נשבע לזמן כשיגיע הזמן במל ממילא וא"צ התרה (ס"י כל"ח)
אבל הנודר או נשבע לישא אישה או לקנות איזה דבר ולא קבע זמן או שאמר
לישא ולקנות תוך שנה אין מהייבין אותו לישא אישה ולקנות מיד מה שיודמן לידו
עד שימצא הראוי לו דמסתמא כך הי' כוונתו וכן הנשבע לשכור מלמד לבנו עד
מאה ר"ט וכיוצא בו אין אומרי' לו שישכור ההכס היותר בנמצא אלא כ"ז שישכור
מלמד הגון פסור דכיון שגם זה ראוי אע"פ שלא הגיע למדרגות הרבנות כמו א'
מנדולי הרבנים דאוליגן בתר כוונתו ומ"מ תיכף כשיודמן לו אישה הגונה לו ולקנות
או

חכמת הלכות נדרים כלל צ"ח שער או"ה אדם

או לשכור מלמד ההגון לו מחויב לשכור מיד דאל"כ עובר ונגם יזהר שלא ישלה המלמד הראשון עד שיבא השני (סי' רי"ט):

(ב) הנודר לילך על קברי צדיקים שבמקום פ' אין מחייבין אותו עד שימצא זמן ראוי לכך ואם אידע לו ששכרוהו לילך לשם יוצא ידי נדרו אבל אם נדר להוציא הוצאות ע"ז אינו יוצא י"ח עד שיוציא (תשובת מהר"ל סימן קי"ח ונל"ח סי' תקס"ח):

(ג) מי שאמר דבר א' עליו בלא זמן לא מבע"י בנדר דאמר החפץ עליו הנעשה כהקדש ואסור לעולם ואפי' בשבועה שאוסר א"ע מן החפץ והזמנה קצת לנזירות דסתם נזירות אינו אלא ל' יום אפי"ה אסור לעולם (כעיקר ג' ט"ז וס"ד) ולפיכך אמר שבועה שלא אוכל ושלל אישן אם אמר שכוונתו ה"י יותר מן ימ"ם באכילה ונ' ימ"ם ולילות בשניה לוקה ואוכל וישן לאלתר דה"י שבועת שוא (סי' ל"ו סעי' ד') ואם אמר שכוונתו היה על יום אחד נאמן ואזיל בתר כוונתו (ס"ד רס"י ל"ו):
(ד) אמר קונם שאיני אוכל יום (או נל"ח ח"י ט"א) או יום א' יאסור בו מעת לעת שנדר ואם אמר שלא אוכל היום או יום זה (או נל"ח ס"א ח"י ט"א) אינו אסור אלא עד שתהשך בין שעמד בתחלת היום או בסופו ומ"מ מדרבנן גם בזה אסור מעל"ע דשט"י פעם אהרת יאמר א' ואז אסור טה"ח ולכן צריך שאלה מדרבנן ודוקא באוסר עליו דרך נדר אבל במקבל עליו להתענות אע"פ שאמר הרי עלי להתענות יום א' א"צ להתענות אלא עד חשיכה דודאי נתכוין להתענות כתקנת הכתובים דהיינו מעלות השחר עד שתהשך ול"ג אמו שאר נדרים דהדין דתענית ידוע (סי' ר"כ):
(ה) אמר אם אעשה דבר פ' לא אוכל אותו יום ועשה מותר בלילה ואם אמר אותו היום ולמחרתו אסור גם בלילה שבנתיים דכיון דהתחיל נדרו לא פקע ואם עמד בלילה והתחיל הנדר אסור בלילה וביום של אחריו ובליל ב' ויום ב' (ס"ט):

(ו) עמד באמצע שבוע ואמר קונם דבר זה שבוע זה אסור כל השבוע וגם בשבת דשבת שייך לשבוע שעבר ואפי' אחר בל"א דיא וואך ושבת היא היפך מהול מ"מ בלשון בני אדם גם שבת נכלל בוואך (נקד"כ דל"א כט"ז ונ"ל ל"א כט"ז ח"י ט"א) כמס' ח"י ט"א כמס' ימ"ם יש נשנוע נל"ח ומס' ז' ימ"ם) ואם אמר שבוע א' או וואך אסור ז' ימ"ם מעל"ע משעה שנדר (ס"ט):

(ז) אמר קונם יין חוץ משבת וי"ט אסור לשותות יין של הברלה דזה אינו שייך לשבת (ס"ט ס"ד ס"ק י"ח):

(ח) ה"י עומד באמצע חודש ואמר חודש זה אסור עד ר"ח שאע"פ שיום א' דר"ח שייך להודש העבר מ"מ בלשון בני אדם קורין אותו ר"ח וכ"ש אם נדר לעשות איזו דבר קודם ר"ח צריך לעשות קודם יום א' דר"ח. אמר חודש סתם אסור מיום כגון שה"י עומד בח' להודש אסור עד ח' להודש האחר י"א שאסור ל' יום וכן הדין בשנה ור"ה שייך לשנה הבאה (ס"ט):

(ט) אמר עד ר"ח אדר אינו אסור אלא עד ר"ח אדר ראשון ואם אמר עד סוף אדר אסור עד סוף אדר ב' ששני אדר' ח' צובין כחודש א' ואם אמר עד חצי אדר או ב' אדר היינו אדר ראשון דדוקא סוף אדר משמע אדר ב' ואם ידע ששנה זו מעוברת אפי' אמר עד ר"ח אדר אסור עד ר"ח אדר ב' (עיין ס"ד):

(י) כל דבר שיש לו זמן קבוע ונדר עד אותו זמן אינו אסור אלא עד שיגיע לפיכך האוסר עצמו בדבר עד הפסח וכיוצא בו אינו אסור אלא עד שיגיע פסח וכן בל"א בין פסח אדר בין פסח אדר ואם אמר עד שיהא פסח או בל"א בין עם ווערש זיין פסח אסור עד שיצא פסח ומ"מ אפי' אמר עד פסח צריך שאלה מדרבנן שלא יטעה בעד שיהא וכן כל כיוצא בו ונ"ל שאפי' אמר עד שיהא אם אמר שכוונתו ה"י עד יום א' או יום ב' נאמן אבל אם אמר שכוונתו היה עד לפני פסח אינו נאמן ועיין לעיל כלל הקודם:

(יא) כ"ד שאין זמנו קבוע אפי' אמר עד שיהא אינו אסור אלא עד התחלת אותו הזמן כגון עד הקציר עד הבציר דכיון דאין יודע ההתחלה או משך הזמן לא עייל נפשי' לספיקא ובודאי ה"י דעתו להתחלת אותו דבר ועיין באריכות בש"ע סי' ר"כ מסעיף י"ב עד סופו:

חכמת הלכות נדרים ככל צ"ח צ"ש שער או"ה אדם

(יב) נדר עד שיהא משתה בנו ספק אם חישב זמנו קבוע שהרי קבע לה זמן או אפשר דאפ"ה כיון דבירו לדחות לא הוי זמנו קבוע ומספק אסור עד שיעבור המשתה נדר עד משתה בנו או עד שיהי בר מצוה ומת הבן י"א שצריך להמתין עד הזמן שקבע להמשת' ועד שיהי בנו ראוי לעשות ב"מ ויש להתיר נדרו (ס"י ר"כ סעיף ט"ו):

(יג) יחיד ורבים שקבלו עליהם תענית או צדקה מחמת איזה צרה ועכירה חייב לקיים נדרו ודוקא שקבלו סתם אבל אם פ"י דבריו אם יחי' פלוני החולה אם מת פטור שהרי התנה ולא בעינן תנאי כפול דלא גרע מכוונת הנודר (ס"ט):

(יד) קונם יין שאיני טועם בהג בין שאמר בלה"ק בין שאמר בלשון חול בהג הסוכות אסור גם ביצמ"ע ושמחת תורה דכין בל' תורה ובין בלשון ב"א נכלל בשם הג הסוכות (ט"ז ס"ק פ"ו):

(טו) דין האימר לאישתו מה שאת עושה קונם שאיני נהנה ממנו עד הפסח או שאמר קונם שאת נהנית לי עד פסח אם תעשי זאת עד התג וכיוצא בו מכואר בש"ע שם סעיף כ"א עד סופו:

כלל צ"ט. דין הנודר הנאה מחבירו (מס"י רכ"א עד רכ"ח):

(א) ראובן שאמר נכסיו על שמעון או שאמר עצמו מנכסי שמעון אם אסר הנאתו כגון שאמר קונם שאתה נהנה לי או שאני נהנה לך הנאמר אסור אפילו לעבור על שדה האחר אפי' בנקעה בימות החמה שאין בני אדם מקפידים על דריסת רגל שבה דאפילו וויתור אסור במודר הנאה ואפילו אינו מקצר דרכו (סיגון רכ"א ז"ז וס"ד ס"ט) ואסור לשאול ממנו שום כלי שבעולם דהא נהנה אבל אם לא נדר ממנו אלא מאכל שאמר קונם שאיני אוכל לך או קונם מה שאתה אוכל משלי אינו אסור אלא לאכול משלו. ואם אמר הנאת מאכלך עלי אסור לאכול משלו וגם אסור אפילו ללעוס חטים ליתן ע"ג מכתו דאע"ג דאינו אוכל אותו מ"מ נהנה מנוף המאכל אבל מותר לשאול ממנו כלים שעושין בו מאכל. ואם אמר הנאה המביאה לידי מאכל עלי אסור לאכול משלו אבל מותר ללעוס חטים להניח על מכתו שהרי אינו באה לידי מאכל ואסור ליהנות בכל דבר שמשכירין כיוצא בו דכיון שמוחל לו השכירות ובאותן הדמים היה יכול לקנות אוכל נפש והרי הוא הדירו מהנאה המביאה לידי מאכל ומה שאין משכירין כיוצא בו מותר אם אין בו שייכות מאכל אבל אם יש בו שייכות מאכל כגון נפה וכבדה ואפילו שק"ל להביא בו פירות והמור להביא עליו פירות וסוס לרכוב עליו לבית המשתה וטבעות לילך לבית המשתה אע"פ שאין משכירין כיוצא בו אסור וכן אסור לקנות לו צרכי סעודה ואסור להשאיל לו קרדום שמבקעין בו עצים לבשל בו מאכל דכיון שא"א לבשל בלא עצים א"כ הקרדום הוא המתקן המאכל ומותר להשאיל לו כיסות וקערות ותמחויים שכבר המאכל מתוקן אלא שנותן לתוכן ואין זה הנאת המאכל אבל אלפסים וקערות אסור וכן אסור להלוות לו מעות שהוא כנותן לו מעות ליקח בו ככר (ס"ט נס"ד ס"ק ס') ובל שאר פרטי דעים האסורין מכואר הכל בישולחן ערוך מן סי' רכ"א עד רכ"ז:

(ב) אע"פ שיכול האדם לאסור על עצמו דבר שלא בא לעולם ודבר שאינו ברשותו אבל על חבירו אינו יכול לאסור לא דבר שאינו שלו ולא דבר שלא בא לעולם (מס"י ר"ד נס"ד) לפיכך האומר לחבירו נכסי עליך או פירו' דקל אינו אסור אלא בנכסי' ופירות שהיו לו באותה שעה אבל פירות שגידלו או שיקנו מותר אבל האוסר הנאתו על חבירו כיון דהנאתו בדידי' תליא וא"הו בא לעולם אסור לפיכך האומר קונם הנאתי עליך או שאמר מה שאתה נהנה ממני קונם עליך אסור אפי' בנכסים שקנה אח"כ (כ"י רכ"ז נס"ד ס"ק ד') האומר קונם שאין אתה נהנה מדקל זה אסור אפי' מפירות שגידלו שהרי האילן הוא בעולם:

(ג) נשבע או נדר ש'א לדבר עם חבירו יכול לכתוב לו או לדבר עם אחר והוא שומע ובלבד שלא יתכוון להשמיע לזה אבל אם נתכוון להשמיע אפילו אם עומד אחריו היתול או שמרבר בינו לבין עצמו לא יפה עשה (רכ"א סעיף י'):

אסור

הכמת הלכות נדרים כלל צ"ט ק' שער או"ה אדם

(ד) אסור לנאסר ללמוד בספריו של האוסר אע"ג דמצות לאו ליהנות נתנו ה"ט כשאין נהנה ממנו אלא המצוה כגון לתקוע שופר בשבילו וליטול לולבו ב"ט ב' לא בעי' לכם דאין כאן אלא הנאת מצוה אבל ספרים כיון שיש להשכי' הספרים וליקח שכר נמצא שזה נהנה וכן בכל המצות דינא הכי דאם יש איזה הנאת הגוף אסור (סס):

(ה) האוסר הנאתו על חבירו ואין לו מה יאכל נותן לאחר לשם מתנה והלה מותר בה ואם אין עמהם אחר מניח על הסלע ואומר ה"ז הפקר לכל מי שירצה ודוקא בנותן לאחר לשם מתנה בסתם אבל אם אמר לחבירו אני נותן לך ויבא פלו' שהוא אסור בהנאתי ויאכל עמך אסור ולא עוד אלא אפי' נותן לו סתם וזור ואמר לו רצונך שיבא פלוני ויאכל עמך אם הוכיח סופו על תחילתו שלא נתן לו אלא ע"מ שיבא פלו' ויהנה כגון שהי' מתנה מרובה אסור שהרי ניכר הדבר שלא גמר להקנותו (סס סעיף ט'):

(ו) ולפ"ז החייב לאחרים ממון ושולח שלוהו לאותו מקום עם ממון ומתיירא שישביעוהו לשליח שם אם אין בידו מעותיו ולכן מערים ונותן המעות במתנה גמורה להשליח כיון שמזכיר לשליח שהוא עושה בן רק כדי שיוכל לישבע שאין בידו מעותיו אין במתנה זו כלום ואפי' לא אמר כלום להשליח בשעת מתנה אלא אח"כ אמר לו או שנתן לו רשימות איזה סהורות שיקנה לו הרי הוכיח הדבר שאינה אלא חערמה ואסור לשליח לישבע ואפי' אם דיני עכו"ם משביעין אותו ואפילו אינו נשבע ע"ד המקום וע"ד אחרים אסור שהרי הוא שבוע' שקר שהרי אין במתנה זו כלום דדוקא במקום שמעלילין עליו ליקח שלא כדין מהני ערמה בדלקמן כלל ק"א ס"י כ"א אבל הכא אין כאן עלילה (ע"י זצ"י נס"י כ"א ז"ס חסוכה כ"א וליצ"ט זכ"מ ס"י ל"ט זכ"מ ס"י מכ"א):

(ז) ודוקא במתנה זו שהיתה ערמה במתנה וא"כ אין במתנה זו כלום אבל בשנותן לו במתנה גמורה ע"מ להתזר כיון דאין במתנה ערמה הוי מתנה גמורה ויכול לישבע שהכל שלו במקום שהשבועה היא בפני דיני עכו"ם ואינו נשבע ע"ד המקום וע"ד אחרים אבל כשמשביעין אותו ע"ד המקום גם זה לא מהני ונ"ל דאפי' בשנותן השליח שט"ח להמשלה ואפי' נכתב סתם שהוא חייב למוכ"ז מ"מ אינו יכול לישבע שזה אינו ממון של פלוני (ועיין זכ"ע סימן ל"ח סעיף י"ח זכ"מ ס"ס כ"ל דהתם משמע אדרגה אף על גב דמשועבד לזכ"מ חס לא חונך מעכשיו הוי כממון שלו מ"מ כ"ל דלא עדיף ממתנה דחס היתם ערמה מוכחת אינה מתנה ס"י זכ"מ) ולכן נראה לי דאין כאן תקנה כלל אלא שלא יקבל המעות מן המשלה אלא המשלה יתן לו רייסטרע איזו סהורה יקנה ויאמר לו שיקבל ממון ע"ז מאחר ואו כשיקבל מאחר ויאמר לו שנותן לו מעות לקנות כפי הרייסטרע שנתן לו המשלה ואו יוכל לישבע שאין לו ממון מן המשלה ואם משביעין אותו שהוא אינו שלוהו נ"ל שיוכל לומר בפני עדים שהזור בו משליחותו:

(ח) הנודר הנאה מתבירו אסור ליתן לו לעשות מלאכה בשכר דמקרי הנאה מה שהניח אחרים ושכר לו (ט"ז ס"ק מ"ד):

(ט) המודר הנאה מהתנו מותר לזון אשתו ובניו אע"ג שהבעל חייב במזונותם ונהנה שא"צ ליתן מזונות מ"מ הנאה זו ממילא אתי' ועוד שהיו יכולין לחזור על הפתחים (ככ"א סעיף ז') אבל אם רצה ליתן מעות לבתו כדי שתהא נהנית בהם ומוציאה אותם בהפיצה ה"ז נותן לה ואומר לה המעות האלו נתונים לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהן אלא יהיו למה שאת נותנת לתוך פיך או למה שתלבישי וכיוצא בו ואו לא קנה הבעל אותם אפי' לאכול הפירות ומ"מ יכול גם הבעל ליהנות מהם דמשל אשתו נהנה (ס"י ככ"ז זכ"מ ס"ק א') ואם אמר רק ע"מ שאין לבעלך רשות בהן ולא פירש שתהא המתנה דוקא לכך ולכך ה"ז קנה הבעל לאכול פירות' ואסור וכן אם אמר המעות האלו נתונים לך שתהיי אוכלת ולובשת ולא אמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהן זכה הבעל ואסור (ט"ז זכ"מ) ואם אמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהן ומה שתרצי תעשי בהם מחלוקת בין הפוסקים י"א דלא קנה הבעל ומותר וכן סתם בש"ע (וכ"כ זכ"מ ע"י פ"ה) וי"א כיון דאינו מפרש בפירוש לצורך מה נתנן לה א"כ הוי מתנה לכל דבר ולכן לענין נדרים הולכין

הולכין לחומרא ולענין ממנוא ק"ל הממע"ה ולכן יכול המוחזק לומר קים לי כדעה זו (ולפי מה שבי' נחש"ע סי' פ"ה סעי' י"ח שאם היא נח יורשת ח"ע"פ שנתן לה חניה ואמר ע"מ שאין לבעלך כו' חלל מה שתאכל ותלכס חפ"ה כשמת חניה והיא יורשת אותו נחש"ע המתנה וזכה זה הבעל ח"כ יהיה חסוד ליתן לה מתנה צמודת הנחה שהרי הוא נהנה שאם ילנה ימכור זכות זה שנתן ימות האז ול"ע):

(י) האומר לחבירו פירותיו של פ' אסורין עליך אינו כלום שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו על חבירו אא"כ ענה הנאסר אמן או שאר ענין שמשמעו שמקבל דבריו (סי' נכ"ה):

(יא) דין המודר הנאה מכנו כדי שלא יתבטל מת"ת איזה דבר מותר הבן לעשות לאביו ודין אוסר בנו מהנאתו אם מת מבואר בש"ע סי' רכ"ג:

(יב) שותפין שנדרו הנאה זה מזה אע"פ דמדינא אסורין ליכנס לבהכ"נ בכר תקנו הראב"ד וכל חכמי דורו שאין אדם יכול לאסור חלקו מבהכ"נ ולא מספרים ואם אסר אין איסורו איסור ומי שהשאל ביתו לבהכ"נ תקן ר"ג שאין רשאי לאסרו על א' מבני הקהל אא"כ יאסרנו על כולם ושאר הדברים שאסורין זה בזה מבואר בס"י רכ"ד רכ"ו רכ"ז. ואם יש להם מקום מבהכ"נ בשותפות או שאר מטלטלים מבואר בס"י רכ"ו סעיף א':

כלל ק'. דין התרת נדרים (סי' נכ"ה ונ"ט):

(א) מי שנדר ונתחרט יש לו תקנה ע"י שיתירו לו נדרו מדכתיב לא יהל דברו וקבלו חז"ל דר"ל הוא אינו רשאי לעשות דבריו חולין אבל אחרים מותרין לו (נכ"ה) וה"ה דלשבועה מהני התר' אפי' נישבע בהזכרת השם ומ"מ כיון דיש אומרי' דלא מהני היתר לשבוע' דכתי' לא ינקה ולכן לא יתיר לשבוע' אלא מדוהק או לצורך מצוה ומי שהוא פרוץ בנדרים ראוי שלא להתיר לו שום נדר עד שיקבל להתענות עליהם בה"כ וכה"ג לפי האדם ולפי הנדר וכן ליתן טעות לדבר מצוה לפי עשרו כדי שלא יולולו בנדרים שאומר מאי אכפת לי אם אשבע ואדור אלך אצל חכם ויתיר לי (ס"ד סי' נ"ט):

(ב) אין מתירין הנדר בזמנה פחות מנ' בני אדם ולא יהיו ע"ה אלא שמנינים אם לומדים עמהם הלכות אע"פ שאינם יכולין ללמוד מעצמם ואף שאינם מבינים היטיב כיון שעכ"פ מבינים קצת וגם שיהיו יודעים לפתוח פתח לחרטה דשנא יבא לפניהם נדר שצריך פתח ולא סני כהרטה לחוד ואם לא התיר בפני ג' אפי' הי' א' או ב' חכמים גדולים אין בהתרתן כלום ונ"ל שהמתירים יהיו בקיאים בדינים אלו שכתבנו בכלל זה שהרי יש נדרים שאין להם התרה (רי"ט סי' נכ"ה):

(ג) מתירין ב' ג' נדרים ביחד לומר לו מותרים לך וכן מתירין לב' או לג' אנשים ביחד ויוכלו לומר מותר לכם ומותר להתיר בין יושבים בין עומדים ואפי' בקרובים ובליילה ובשבת אפילו היה אפשר להתיר מאתמול ובלבד שיהיה לצורך שבת ואם נשבע לעשות דבר פלוני עד זמן פ' ולא נודמן לו לעשות עד יום האחרון של אותו זמן ואותו יום בא בשבת וא"א לעשות בשבת נשאל אפילו בשבת (ס"ד ס"ק ק"מ) וכן הרמי צבור מתירין אפילו שאינו לצורך שבת דאז הם מקובצים יחד אם לא יתירו אז לא יוכלו להתיר (ס"ט). ומ"מ נוהגין שהמתירין יושבין והשואל עומד. כיצד היא ההתרה יאמרו לו ג' פעמים מותר לך או מחול לך. שר"ל שהם מתירין הקשר שהי' נקשר עד עכשיו ומחול לך ר"ל שהנדר יהי' מחול כאלו לא קיבל עליו ועי' נעקר הנדר מעיקרא אבל אם יאמרו מותר לך לא מהני דלשון הפרה משמע שמוסר ומעכב מעכשיו. ומצד הדין סני כשיאמרו פעם א' מותר לך ונוהגין לומר ג' פעמים (ס"ט סעיף ז' ג'):

(ד) צריך הנודר או הנשבע לבוא בעצמו לפני המתירין אבל לא מהני ע"י שליח או שכתב בכתב ידו שמתחרט לא מהני ואם המתירים אינם מבינים לישנו כיון שגם הוא עומד לפני המתירין יכולין לשמוע מן המתורגמן (ס"ט סעיף ט"ז):

ולכן לא כתנתי איזה נקרא נולד דלדין אין כ"מ נזה ומנואל נש"ע מן סעיף י' עד סעיף י"ד:

(ה) הנדר והשבועה ניתרים ע"י ב' דברים (ח') אם מתחרט בעיקר הנדר שהיה

חכמת הלכות נדרים כלל ק שער אר"ה אדם

רוצה שלא נדר מעולם וא"כ ע"י נעקר הנדר מעיקרא וצריך שיהי' גומר שיחזרם באמת אבל אם בלבו הוא שהיה רוצה בנדר עד עכשיו ואע"פ שמעכשיו מתחרט אע"פ שאומר בפיו שמתחרט מעיקרא אין מועיל לו התרה והוא באיסור נדר כל ימיו (ג') אם אינו מתחרט על עיקר הנדר רק מעכשיו כגון שנדר נדרי הענית וכיוצא בו נדרי מצוה ואם יעקור הנדר מעיקרא ויהיה תוהה על הראשונות הרי איבד כל תעניותיו רק עכשיו מתחרט מהמת איזה סיבה אזי צריך לפתוח בפתח ואומרים לו אלו היית יודע שלא תהיה בריא וכיוצא בו או שמפצירין בך הרבה ב"א שישאל על נדרו ולא תוכל להשיב פניהם כלום נדרת והוא אומר לא הייתי נודר נמצא שנדרו היה בטעות ונעקר ממילא מעיקרא ואין זה נולד דזה שכח ולפי שיש הלוקי דינים הרבה בענין למצוא פתח דיש דברים שאין פותחין בהם כגון שנשבע שלא יכנס לבית זה ונעשה אותו בית בהכנס אין פותחין לו אלו ידעת שיהיה בה"כ לאן היית נודר דאנן סהדי כיון דלא שכח מימר אמר שמא לא יבא ולכן אפי' אם היה מעלה על לבו לא היה נמנע בשבילו מלידור וכן בכל דבר שהוא נולד ואינו שכיח לא מקרי פתח וגם יש פוסקים דאין מתירין בחרטה לחוד אלא דוקא ע"י פתח וחרטה ולכן נוהגין עכשיו ששואלין אותו אם מתחרט מעיקרא וכשאומר שמתחרט מעיקרא אומרים לו אלו היית יודע בשעת הנדר שסוף שתתחרט כלום היית נודר והוא משיב לא וא"כ נעקר הנדר מעיקרא ונעשה בטעות שהרי אפילו את"ל שאינו מתחרט רק מעכשיו מ"מ ממילא נעקר שהרי אנו מתירין לו עכשיו ע"י פתח (סעי' ז' וע' ס"ד ס"ק ט"ו ונס"ק כ"ד ומס"כ הט"ז ס"ק י"ח דזזה לא ילחנו מחומרות כ"י זכור סור לא הננתי דהוא לא קאמנ אלל שאין להתייך במחטת לנד אלל סלדיך ג"כ פתח ול"כ כיון שאלו עושין מן המרמס פתח ח"כ אין כאן מיחוס כלל) ולכן אין חשש ג"כ אם מתחרט מהמת נולד אע"פ דלא שכיח כיון שמתחרט מהמת הנולד ואומר שאלו ידע בזה לא היה נודר די בזה:

(ו) הבא להתיר נדרי תענית או שאר דבר מצוה ואינו רוצה להיות תוהה על הראשונות יאמר שמתחרט מעיקרא על שקבל עליו בלשון נדר אלא שהיה לו לעשות המצוה בלא קבלת נדר וכן הנוסה בהפרת נדרים שנוהגין לעשות בערב ראש השנה:

(ז) החרם והנידוי אע"פ דצריכין היתר אבל אין צריכין לא פתח ולא חרטה ולכן אם קיבל עליו איזה דבר לעשות או שלא לעשות בנידוי וחרם מתירין לו (סס סעיף ח')

(ח) אסר על עצמו הנזירות בני העיר אסור לשאול נדרו מבני אותה העיר שהרי נהנה מהם ובדיעבד מותר ולכן נשבע או נדר שלא יהיה גבאי או שאר מינוי בקהל אינו נשאל מבני אותה העיר שהרי מה שאסר עליו הנבאות ר"ל הנאת הנבאות מה שנהנה מן העיר (סס סעיף ט' ו')

(ט) כיון שיש נדרים שאסור להתירן כמבואר בכלל זה ולכן הצריכו חז"ל שצריך לפרוט הנדר וגם הסיבה שבשבילה נדר כגון שנדר ונשבע שלא יסע מעיר הוה בשביל שחבירו הלוח לו מעות נמצא שאין יכולין להתירו עד שירצה חבירו כדלקמן סימן כ"ו ואם לא יאמר הסיבה שבשבילה נדר אלא יאמר הנדר שלא יסע מעיר ויתירו שהרי המתירין אינם יודעים שהיה לטובת חבירו ונמצא שהוא באיסור נדר כל ימיו ומיהו א"צ לפרוט בפני כל המתירין דסגי אם הודיע לאחד מהם ואע"פ דזה צריך להודיע הסיבה שבשבילה נדר אינו חוב על המתירין שישאלו לו למה נדר אלא הוא הוכה על השואל התרה שיודיע להם ואם לא הודיע הוא ישא עונגו ונ"ל דבזמנה"ו שרובם אינם יודעים שום דין ראוי להתירין שיאמרו לו שיודיע הסיבה למה נדר ושיודיע על כל פנים לאחד מהם (סס סעיף י"ד וע"פ נס"ד):

(י) אין מתירין נדר שיש בו נדנוד עבירה אפילו אינו אלא איסור דרבנן כגון לשחוק ואם יש גבשול בנדר זה כגון שיש לחוש שיעבור בלא התרה להרבה פוסקים אפי' אין מתירין לו ודוקא שאין לו אומנות אחיה אבל מי ששוחק לפעמי

לפעמי' יכולין להתיר וכן אם צריך לשחוק מחמת שאינו בריא כדי שידוח לו מתירין לו ובדיעבד שהתירו לו נדר של דבר איסור י"א דלא מהני התרתם וי"א דמהני (סעיף ט"ו) ונ"ל דאם היה נדר דאורייתא כדלעיל כלל צ"ב או שנשבע א"כ אזלינן לחומרא ואם אמר אני נודר שלא לשחוק דאינו אלא מדרבנן (ואפי' למאן דס"ל לעיל ס"ס דהוי יד לנדר וידות ס"ס דאורייתא מ"מ הוי דבר סלין צו מנע) אפשר דבדיעבד אם התירו לו מהני אבל אם הזכיר הדבר ששחוקין בו כגון קארטין וכיוצא בו הוי נדר דאורייתא (לכוננן דהוי יד לנדר) ועיין לעיל כלל צ"ז ס"י ה' מהו בכלל שחוק:

(יא) לפיכך מי שנשבע על דבר אחד ואמר שאם ישאל על נדרו אינו יהודי אסור לשאול על נדרו ואפילו בדיעבד יש להוכיחו ולייסרו שתלה אמונתו בנדרו וצריך כפרה ומליחה. ודוקא בכה"ג שנדר או נשבע תחלה על איזה דבר רק שאמר אם ישאל כו' וא"כ יש נדנוד עבירה בהתרה אבל אמר אם אעשה דבר פלוני לא אהיה יהודי אפילו היתר א"צ דאין כאן שום רמז נדר או שבועה ומ"מ לא טוב עשה ויש להוכיחו ע"ז (ס"י ככ"ט סעי' ד')

(יב) נדרי הקדש או שאר דבר מצו' מצוה לקיימן ולא ישאל עליהם אלא מדוחק ומ"מ מהני בהם התרה אפי' נודר לצדקה כ"ז שלא בא ליד גבאי ואפי' אם כבר נתן המקצת וכל לשאול על השאר (סעי' מ"ג) ודוקא שנדר לצדקה סתם או שאמר הרי עלי לצדקה אם אעשה דבר זה ועדיין לא עבר ולא נתחייב כדלקמן אבל אם עבר ועשה וא"כ כבר נתחייב בצדקה לא מהני היתר דתיכף בשנתחייב הוי כמסירתו לגבוה (מסונח מהכ"מ מ"נן ס"י ע"ג ועיין לקמן ס"י כ"ד כ"ה):

(יג) המנדה עצמו בעוה"ב אם יעשה כך י"א שאין לו התרה דכיון שהכניס עצמו בנדוי שלמעלה מי יחידנו ולכן שומר נפשו ירחק מזה. ומ"מ אם כבר נדר והוא במקום מצוה יתירו לו (סעיף מ"ה):

(יד) הנודר בעת צרה שאם ינצל יעשה דבר מצוה כך וכך יש אומרים דלא מהני התרה דהוי כנדר על דעת המקום ומכל מקום אין להתיר אלא לצורך מצוה או לצורך גדול או שלא יכול לקיים נדרו והנודר כחלו' שלא יאכל גבינה מפני שרעה לחלו' וזה לא מקרי נודר בעת צרה כיון שאינו דבר מצוה ועכשיו מתערט אין פותחין לו בהרטה לפי שאין פותחים בהרטה אא"כ ה"י הרטה דמעיקרא וזה בשע' שנדר הוצרך לאסור הגבינה אלא שעכשיו מתאוה לה ולפיכך אין להתיר אלא ע"י פתח (וע' ס"ך ס"ק ק"ח ונ"ל דלדידן כיון דעוטינן ממכסת פתח ח"כ ח"ן חילוק בין נדר דגבינה לס"ך נדרים):

(טו) הנודר להתענות ומבטל מלימודו מותר להתיר נדרו אף לכתחלה כי ת"ת כנגד כולם ואסור להתענות ולגרום הביטול וגם לשוחז ולבודק ולהורות ולמלמד יכולין להתיר דכ"ז נקרא לצורך מצוה והכל לפי טבעו כי יש אוכלים פת במלח ומתענגים ויש מעונים כשאנים יושבים על סיד הבשר או כשנראה הדבר שנדר דבר שאינו יכול לקיים נדרו ויבא לידי מבשול מתירין לו לכתחלה (ס"ך ס"ק ק"ו):

(טז) אין מתירין שום נדר עד שיהול ויבא לידי קיום אפילו יש לחוש למבשול הנודר דכתיב לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה משמע אחר שהנדר בא לכלל עשייה אז אמרינן דאחרים מוחלין לו לפיכך היה נודר או נשבע בניסן שלא יאכל בשר ל' יום מר"ת אמר ואולך אינו יכול להתיר נדרו עד שיגיע ר"ה אייר ואז יהול הנדר שמתחייב לקיימו ואז יכול להתירו ואע"פ שדבר זה הלוי בזמן והזמן ממילא בא ולכן י"א שיכולין להתירו אף בניסן מ"מ בדאורייתא אזלינן לחומרא. ומכ"ש אם אינו תלוי בזמן אלא במעשה כגון שאמר אם אעשה דבר זה יאסר עלי בשר או שאמר קונם בשר עלי אם אעשה דבר זה כיון שלא אסר עליו עשיית הדבר ההוא והדבר ההוא אינו אסור עליו רק שתלוי ברצונו ולכן א"א להתירו עד שיעשה אותו דבר ויאסר באכילת בשר ובה"כ מודים שהרי אפשר שלא יהול כלל הנדר שמא לא יעשה אותו בשר (ס"י ככ"ח סעיף י"ז וצ"מ ס"י ככ"ט יש כאן ט"ס ונ"ל כיון סלין חולין כחכאי נתייבין ונלנזם בכחוז חס לא מעמס דבר זה לזמן פלוני לא ידעתי

הכמת הלכות נדרים כלל ק. שער אריה אדם

ידעתי למה כתב לזמן פלוני וכן כתב נפ"ז כמו סכתנתי וכן סוף נדרים ע"פ קונס
סלתי עושה לפיך חס נהנית לאנח):

(יז) נשבע או נדר שאם לא יפרענו חמיו קודם פסח שלא יהיה עצרת בעיר
והגיע פסח ולא פרעו ונתחרט אין מתירין לו נדרו עד עצרת וכיון ד"א נדר
התלוי כימים דתיכף אאר פסח כשלא פרעו הל ממילא האיסור כמו בסימן הקודם
וא"כ שמא ישנה או יהיה לו אונס ויהיה עצרת באיסור ולכן יתירו קודם עצרת
אך לה"א דאינו חל ולכן צריך להתיר גם אחר כניסת עצרת (סעי' י"ח ונפ"ז):
(יח) נשבע או נדר לעשות דבר פלוני בתוך שנה חלה עליו השבועה מעתה
אלא שאינו עובר עליו עד שיעבור השנה ולכן יכולים להתיר מיד (סעיף י"ט)
נשבע שלא יהיה שבת בעיר יכולין להתיר לו ע"ש סמוך לחשיכה דאז חל עליו
שטחויב לצאת (ס"ד ס"ק ל"ח) וגם לאחר כניסת שבת (ע"ז סס):

(יט) נשבע שלא יעשה דבר פלוני וחזר ונשבע שאם יעשה דבר פלוני יהיה
אסור בבשר א"א להתיר שבועה שניה תחלה שחרי לפי נוסח שבועה שניה אין
כאן איסור לעשות דבר פלוני ועוד דשבועה זו בלא"ה אין לה מקום לחול שהרי
בלא"ה אסור לעשות דבר פלוני מכת שבועה ראשונה ולכן מתירין לו שבועה
ראשונה ואז מותר לעשות אותו דבר ואז חלה שבועה ב' ואמנם עדיין אין מקום
להתיר שב"ז שלא יעשה דבר פלוני אינו אסור בבשר (כדליתא נדרים דף ע"ט
דמריך ה"ד חילינא דאמר קונס פירות עלי חס חמץ לא תחזק ולא תאסור ועיין
לעיל כלל נ"ד סי' י' מה סכתנתי נסס הר"ן) ואמנם אחר שעשה אותו דבר ואז
אסור בבשר או מתירין (סי' נכ"ט):

(כ) ומשעם זה א"א להתיר ג"כ שני השבועות בבת אחת אע"ג דמתירין כמה
נדרים ושבועות בב"א בדלעיל מ"מ הכא א"א דהוקא בנשבע על דברים מחולפים
וכל נדר הוא דבר אחר שעכ"פ כבר חלו משא"כ הכא (כ"ח סעיף מ"ו):

(כא) נשבע על דבר אחד וגם כלל בשבועתו שלא ישאל על שבועתו או
שכלל שלא לעשות אותו דבר בלא חתרה נשאל תחילה על מה שאמר שלא
ישאל על שבועתו (סי' נכ"ט סעיף ד') וכן אם נשבע על דבר אחד ב' פעמים
או יותר מתירין לו תחלה הראשונה ואח"כ יחול השניה ולכן מתירין לו כ"כ
פעמים כפי שנשבע (סי' נכ"ח סעיף מ"ו וע"ש ס"ד ס"ק ק"י ודל"א כנפ"כ ס"ד
סי' נכ"ט ס"ק י"ג):

(כב) אסר על עצמו איזה דבר אם יעשה דבר פלוני ואמר שיהא באיסורו
בכל פעם ופעם שישאל ויותר מהאיסור שיחול עליו פעם אחרת וכן לעולם נמצא
מה שאמר כל פעם ופעם כ"א וא' ה"י נדר או שבועה לעצמו ומה שאמר וכן
לעולם אע"ג דמשמע שיהא לאין תכלית ובלא שיעור כיון שכלל הכל כאחת אינו
אלא נדר אחד ולפיכך צרובין לשער כמה פעמים שאמר בכל פעם ופעם כך
פעמים יתירו לו שהרי כ"א וא' ה"י שבועה בפני עצמה ואח"כ יתירו לו מה שאמר
וכן לעולם וגם בזה לא מהני להתיר כולם בפעם א' שהרי א"א לשניה לחול עד
שיתירו לו ראשונה וכשמתירין לו הראשונה אז חל שניה וכשמתירין שני חל
שלישית וכן לעולם (סי' נכ"ט סעיף ה')

(כג) ואם לאחר שהתירו לו נזכר שאמר עוד כמה פעמים כל פעם ופעם א"צ
היתר עוד כיון שבשעה שנשאל היה סבור שכבר התירו ומותר באותו דבר וא"כ
לא חל עליו הנדר והשבועה כלל אף על פי שנזכר אחר כך (תשובת ר"כ סוף סימן
י"ז) דה"י כאומר שבועה שלא אוכל כבר זה אם אוכל זה ואכל הראשונה בשוגג
ושניה במזיד דפטור ומותר (עי' ססי' נל"ט):

(כד) האומר אם אעשה דבר זה אתן ק' זהובים לצדקה והיה הדבר מחמת
שאידע לו מקרה רע מאותו דבר כגון שרכב על סוס והזקו ולכן נדר אזלינן בתר
דעתו שאין כוונתו ליתן הצדקה אלא כוונתו לאסור עליו הרכיבה וה"י כאילו אמר
הרי עלי שלא ארכב וכדי לחזק הדבר קנס עצמו כאם שיעבור ליתן צדקה וא"כ
הנדר חל מיד שאסור לרכוב מיד ויכולין להתיר לו תיכף ואז אינו חייב כלום
לצדקה עוד שהרי לא היה אלא תנאי להנדר של רכיבה וכיון שכבר הותר הנדר
במל' התנאי ממילא. ואם רכב באיסור קודם שהתירו לו חייב ליתן הצדקה ולא
מהני

245 חכמת הלכות נדרים כלל ק' שער א"ה אדם

מהני לו מה שיתיר נדרו דכיון דכבר נתחייב כדלעיל סי' י"ב (דלע"ג דלפי' הסומט
 צחוף ונתחייב כרת מהני לו היסר ופטור וכן הנשבע על הככר שלא יחללנה. ואכלו
 לפי' טלו מהני לו התנה דהמכס עוקר הנדר מעיקרא כדליתא בס"י ל"ח סעיף כ'
 היינו דווקא לגבי איסורא לשמים אבל הכא כגזר נתחייב לנדקא) (תשובת מהר"ם מינץ
 סי' ע"ג):

(כה) אבל אם אמר הרי עלי שלא לרכוב ואם ארכב אתן בכל פעם לצדקה
 נמצא שהם ב' נדרים אחד שלא ירכוב ב' כשירכוב יתן צדקה והשני אינו הל' עד
 שירכוב ואינו תלוי בנדר א' שהרי הוא נדר בפ"ע ולכן ישאל תהלה על נדר ראשון
 ואז מותר לרכוב ונשאר נדר ב' ואם היה אמירתו אם ארכב אתן לצדקה היינו
 מתירין לו ואפי' לא היה מחמת כעס והיוק אלא רצונו כשיעשה זה יתן צדקה וה"ז
 נדר של צדקה אפי' מתירין לו שהרי לא עשה שום איסור בזה שרכב שכיון
 שלא אסר עליו הרכיבה אלא הרכיבה היה תנאי ודומה לאומר שתמיד אחר האבילה
 יתן צדקה שהנדר הוא הצדקה ולא האבילה וא"כ אף שא"א להתיר קודם שעשה
 המעשה כיון שלא הל' הנדר של צדקה מ"ם לאחר שאכל או רכב ואז הל' הנדר
 של צדקה היינו מתירין לו דהוי כאדם שאומר הרי עלי ליתן צדקה דמתירין לו
 מדוחק אך כיון שזה אמר בכל פעם שארכב אתן צדקה א"כ י"ל דהוי כאילו אמר
 בכל פעם ופעם עד אין מספר וכ"א וא' הוי נדר לעצמו כדלעיל סי' כ"ב וא"כ
 צריך תמיד להתיר הנדר אחר הרכיבה ואע"ג שכבר רכב מהני התרה שהרי על
 הרכיבה אין כאן איסור כלל ואינו דומה לסימן כ"ד דהתם הנדר היה הרכיבה ועבר
 על נדרו אבל הכא לא היה הנדר הרכיבה אלא הצדקה וא"כ לא עשה שום איסור
 והוי כנדר צדקה בעלמא (סס ועיין נס"ך סי' כ"ט ס"ק כ"ע) (ועיין מה שכתבתי
 בתשובה סי' צ"ה):

(כו) ונ"ל דה"ה האומר הרי עלי ללמוד בכל יום שיעור קבוע בקנס לצדקה
 כיון שכוננתו היה רק משום הלימוד חל הנדר תיכף ויכולין להתירו כדלעיל סימן
 כ"ד אבל אם אמר באם לאו אתן כך לצדקה נמצא שהם ב' נדרים או יתירו לו
 הא' אם הוא לצורך נדר ב' נשאר בספק כדלעיל סי' כ"ד ועיין בב"א שכתבתי
 שם תיקון לזה: ||

(כז) נדר על דעת חבירו בשביל שום טובה שעושה לו בשביל השבועה כגון
 שנתן לו בתו לאשה או מלוה לו מעות ומתיירא שיברח ומשביע אותו שלא יזוז
 ממקומו בלא ידיעתו אין מתירין לו אא"כ הודיע לאותו שנדר לו ויתרצה בזה
 להתירו כדמצינו במשה שנשא בת יתרו וכתוב ויזאל משה כו' דהיינו שנשבע
 ליתרו שלא לשוב למצרים ומצינו שאמר לו הקב"ה לך למדין ואמרו ז"ל שאמר
 לו במדין נדרת לך והתר לך נדרך במדין וכל מקום שהנשבע קיבל טובה מן
 המשביע אע"ג שהמשביע קבל יותר טובה ממנו אפי' מקרי הטבה שהרי יתרו
 קבל יותר טובה ממשה שנשא בתו ואפי' מקרי הטבה. ואם נשבע לפני שלוהו
 אף מתירים לו אלא מדעת משלחו או מדעת השליח עצמו דשלוהו של אדם כמותו
 (סי' כ"ח סעי' כ') ואם מת המשביע י"א דלא מהני התרה (ס"ך סס ס"ק ל"ג)
 ואפשר דיורשיו הם במקומו וצ"ע:

(כח) אבל אם לא נשבע ונדר לחבירו מחמת טובה שעושה לו בשביל השבועה
 אלא שחבירו הפציר שישבע ע"ז או שנשבע מעצמו ותלה נדרו בדעת חבירו אם
 יתרצה בזה ונתרצה שיהיה נדר (עיין לעיל כלל ל"ד סי' ט') אע"פ שהקדים לו טובה
 כיון שהטובה לא נעשה לו בשביל השבועה יכולים להתיר בלא רצון חבירו. ומ"ם
 צריך להודיע לחבירו שהתיר נדרו דאל"כ יחשוד אותו שעבר על נדרו ואם א"א
 להודיע לו כגון שמת מתירין לכתהלה דאין כאן חשד שכן מצינו ביוסף שהשביע
 אותו יעקב ואפי' מצינו שאה"ל שאמר לו פרעה שיתיר נדרו ואע"פ שאין לך
 קבלת טובה יותר מן הכן מאביו אלא כיון שלא היתה הטובה משום השבועה וגם
 השד ליכא שהרי מת מותר להתיר נדרו (סס ס"ך ס"ק מ"ח):

(כט) ובדיעבד שהתירו לו אם נשבע מחמת טובה שקיבל מן השבועה וסרם
 הנדר והסיב' לפניהם אף על פי שאותו בית דין שהתירו לו ראוי ליסרו ולהוכיח
 כדמצינו בצדקיהו שנשבע לג"ע והתירו לו הסנהדרין קבלו ענשם ומ"ם בדיעבד

חכמת הלכות נדרים כלל ס' שער או"ה אדם

כפני ג' שלא פרט אותם וגם לא שייכי באותו נדר מחלוקת בין הפוסקים ד"א
 דגם זה הוי עד"ר דמסתמא ע"ד אותם שעומדים לפניו קאמר ויש מחמירין יותר
 שאפילו אמר סתם עד"ר אפילו לא נדר בפניהם אין לו התרה ונכון להחמיר
 לכתהלה גם בזה (סס ס"ק ס"ו) וה"ה אם נשבע וידענו על מי נתכוין כגון שנשבע
 ע"ד הקהל או ע"ד ג' רבני העיר ואין שם אלא ג' רבנים שודאי לאלו נתכוין ואם
 נדר ע"ד הקהל אף אם יסכימו הרוב לבטל נדרו איני כלום עד שיסכימו כולם שהרי
 ס"י ע"ד הקהל גדולים וקטנים שנראה שלא ע"ד רוב הקהל הוא סומך (ס"ד ס"ק
 כ"ח נסס רי"ז"ט) וכ"ל לכוונתו שאמר כן בפירוש ע"ד הקהל גדולים וקטנים ולכן לא
 מהני לזכור וכעת אין צידי רי"ז"ט) ואם אמר הנודר שכוונתו היה ע"ד רוב הקהל נאמן
 אבל אם אמר בהדי" ע"ד פלוני ופ' ודאי ע"ד שיסכימו כולם קאמר ואף שאומר
 שכוונתו היתה על הרוב אינו נאמן (ס"ד סס):

(לז) ד' שנשבעו יחד לאיזה ענין שהוא לטובת כולם מקרי ע"ד רבים דכ"א נשבע
 לג' חבריו ועל דעתן נשבע ואפי" אם אמרו הריני נשבע על דעת כל א' יש להסתפק
 (ס"ד ס"ק ס"ח):

(לח) בדיעבד אם התירו נדר שע"ד רבים לדבר הרשות עם דעתם מותר ואין
 לייסר הב"ד שהתירו כיון שרוב פוסקים מקילין (ס"ד ס"ק ס') אבל אם התירו
 בדיעבד לדבר רשות שלא מדעתם אם אמר סתם ע"ד רבים ולא פרט ולא עמד
 בפניהם ממנין בדיעבד על התרה זו בשעת הדחק אבל אם אמר בדיעבד ע"ד ס'
 ופ' אפי" בדיעבד לא מהני התרתם ולפי זה ראוי לייסר המתירים (ע"י סס ס"ק ס"ט):
 (לט) אפילו נדר שעל דעת רבים גמור אם יש בנדר או בשבועה ההיא נדנוד
 עבירה מותר להתיר לו בלא דעתם כי אין דעת רבים מסכמת בדבר שיש בו
 עבירה (סע"י כ"ח רנ"ח):

(מ) נשבע שלא לעשות דבר פלוני כי אם ברשות ג' אנשים נקובים בשמותם
 לא מקרי ע"ד רבים דדוקא בשאומר על דעתכם או ע"ד פ' ופ' ששיתף דעת רבים
 בעיקר הנדר אבל הכא אדרבה אלו הרבים דנקט להקל עליו לעשות ברשותם בלא
 התרה כלל כדבסמוך (סס סע"י כ"ח):

(מא) אם נדר מעצמו בלא קבלת טובה מהבירו ונדר ע"ד א' או ע"ד ב' יש
 לו התרה אפי" בלא דעתם מיהו אם נשבע או נדר ע"ד המקום אפילו ביחוד דינו
 כנדר שעל דעת רבים לגמרי ואין לו התרה אם הנדר הוא לדבר מצוה אבל אם
 הוא לדבר רשות יש מקילין (סע"י כ"ז) ואם נדר מעצמו בלא קבלת טובה מהבירו
 ונדר ע"ד א' או ע"ד שנים יש לו התרה אפי" בלא דעתם:

(מב) נדר שהודר במעמד רבים ולא אמר ע"ד רבים מתירין לו מאחר שלא אמר
 על דעתם וא"צ להודיעם ודוקא שאין להרבים ההם תועלת מזה הנדר דאם יש להם
 תועלת צריך להודיעם משום השד כדלעיל ס"י כ"ז (סע"י כ"ג ונ"ד):

(מג) מי שנדר לעלות לא"י יש לו התרה כשאר נדרים ואם אשתו הרה ויש
 סכנה להוליכה לא"י אפי" נדר עד"ר יש לו התרה ואין אומרים יניח אשתו וכן אם
 אשתו אינה רוצה ללכת עמו אפי" נדר עד"ר ובעת צרה יש לו התרה במצוה רבה
 כזו (סע"י ל"ו ונ"ד):

(מד) הנשבע שלא לעשות דבר פ' שלא ברשות פלוני כגון שלא יסע מאותו
 מקום בלא רשותו וכיוצא בו כיון שנתן לו אותו פלוני רשות א"צ להתיר שבועתו
 ואפילו אם לא שמע מפיו אלא שכתב לו בכתב ידו ומכיר חתימתו סני שהרי לא
 שיתף הבירו בנדרו ודומה כאלו נשבע שלא יעשה אותו דבר עד אותו זמן כשיגיע
 אותו זמן א"צ התרה (סע"י ל"ח נס"ד ס"ק ל"ט) ואם נשבע על דעת הבירו מבואר
 לעיל כלל צ"ד בדין המתנה על נדרים ס"י ט':

(מה) הנשבע לפדוע להבירו לזמן פלוני יכול להתירו שלא ע"פ הכם שיאמר
 הריני כאלו התקבלתי (סס סע"י ל"ט כדלקמן בכלל סלח"ז ס"י כ"ט) (ועיין נס"י דכ"ח
 נס"ד ס"ק כ"ג) ודוקא בשאומר לו הריני כאלו התקבלתי אבל כשאינו אומר כאלו
 התקבלתי אלא במאריך לו הזמן ואם לא יפרע לו לזמן שהאריך יעבור על השבועה
 שנשבע לא מהני דדוקא בשמבטל הבירו השבועה לגמרי מהני אבל בזה עדיין
 השבועה קיימת ואם חושש המלוה שאם יאמר התקבלתי לא יסלק לו עוד הלואה
 לא

חכמת הלכות נדרים כלל קישור אריה אדם

לא מהני שישבע לו הלוא תחלה שיפרע לזמן אחר דהוי שבועתו שוא שהרי עדיין שבועה ראשונה קיימת שיפרע לו מקודם אלא צריך המלוה לומר לו הריני כאלו התקבלתי על מנת שתשבע לפרוע לזמן אחר ואם לא ישבע גם התקבלתי לאו כלום הוא (לנז"ט ונ"ע ח"ט מהני שיחונך הריני כאלו התקבלתי על מנת שתפרע לי לזמן פ"י): (מו) הנשבע ליתן מתנה לחבירו יכול ליתן לו במתנה ע"מ להתחזיר ודוקא אם הוא עשיר אבל בעני לא מהני בדלקמן בהל' צדקה (ססי' כל"ח):

(מז) הנשבע לפרוע לחבירו לזמן פלוני או להזמין בתו לנשואין לזמן פלוני אע"פ שלא תבעו תוך הזמן השבועה במקומה עומדת (מ"ט ס"י ע"ג) וי"א שאם עשה ממנו ב' דברים דהיינו שאומר שבועה שאעשה דבר פלוני ואעשה אותו לזמן פלוני א"כ אפי' כשעבר הזמן חייב לקיים הדבר מכח השבועה אבל אם אמר בפעם אחת כגון שאמר שבועה שאעשה דבר פלוני ביום פלוני כיון שעבר אותו יום אינה חלה עליו השבועה עוד ולוקה על מה שעבר על השבועה וא"צ לעשות עוד (לסנ"ח) אבל י"א דאין הדבר תלוי בין אם אמר בב' פעמים או בפעם א' אלא דאפי' אם אמר בפעם אחת שבועה שאפרע לך ביום פלוני או שאעשה דבר זה ביום פלוני עיקר השבועה הי' על הפרעון ועל העשי' והזמן הוא לזירוז בעלמא ולכן אפילו עבר הזמן חייב לקיים שבועתו ודוקא בדבר שמחוייב לעשות אף בלא השבועה כגון לפרוע לחבירו שכבר הוא הובה עליו וכיוצא בו אבל בדבר שלא היה עליו שום חוב כגון שגדר בעת צרה לעלות לא"י בחדש אייר ונתהוה אז מלחמה שלא יכול לעלות פצור משבועתו דעיקר שבועה הי' על הזמן ומ"מ נכון הדבר להתיר שבועתו וכן יש לנהוג (סעיף מ"א ע"ז ס"ק כ' וס"ך ס"ק ק"ג וט"ס סנן ז"ל ט"ס ח"ט נדרו וקנינת כו'):

(סח) נשבע לתת בתו לפלוני לאשה לזמן פלוני ובתוך הזמן קלקל המשודך מעשיו או שהמירה אחות המשודך ונ"ל דה"ה אהיו כיון שהוא פגם גדול אנן סהדי דאדעתא דהכי לא נשבע ואם בא לב"ד בעודו בקלקולו אפילו התרה לא צריך אע"פ שחזר אחר כך בתשובה דכיון דבשעת קלקולו לא הי' אפשר לה להנשא למומר וא"כ הותר באותו זמן והותר לעולם אבל אם לא בא לב"ד עד אחר ששב בתשובה צריך התרה לשבועתו אע"פ שפצור מן הקנס ואם קלקל אחות אבי המשודך לא הוי פגם כ"כ (סעי' מ"ג וט"ז ס"ק כ"ח):

(טט) הנשבע לחבירו לפרוע לו בזמן פלוני ואותו יום הל בשבת עיין בחיבורי חיי אדם בהלכות שבת כלל ס' ס"י י"ג ובא"ח ס"י ש"ו ס"ק ט"ז ובח"מ ס"י ע"ג ובש"ך וט"ז שם סעי' ז':

(י) הנשבע לפרוע בר"ח חייב לפרוע ביום א' דר"ה דבלשון כני אדם נקרא ר"ח אבל אם קבע זמנו בחנוכה יש לו זמן עד יום האחרון ואם נשבע לשלם עד ר"ח אדר והיה השנה מעוברת חייב לשלם ביום א' דר"ח אדר ראשון (נח"מ ט"ס ונ"ד ס"י כ"ח סעי' מ"ח):

(יא) הנשבע לחבירו לפרוע לו ביום פלוני והגיע הזמן והמלוה איננו בעיר אם המלוה דר באותה העיר פצור עד שיבא המלוה או שלוחו אבל צריך שיהיו המעות בידו באותו יום ואינו רשאי להוציאם אבל אם היה המלוה דר בעיר אחרת בשעה שנשבע לו צריך להוליכו למקום המלוה דאדעתא דהכי נשבע תחלה וי"א דאפילו אם עקר דירתו ממקום למקום אם אינו רחוק מן המלוה יותר מבתחלה צריך להוליכו אחריו (מ"ט ט"ס סעי' מ'):

(יב) מי שנשבע לשלם לחבירו אע"פ שלא הי' חייב לשלם לו מ"מ חייב לשלם מכח שבועתו (ס"ט) והוא בעצמו חייב למכור כל מה שיש לו אפי' חלוק ומכנסיים ואבנט לפרוע לבעל חובו ויתפלש באפר ולא יעבור על שבועתו ולא נקרא אונם לפצור משבועתו בעוד שיש לו ברשותו איזה דבר למכור אפילו עד יוה פרוטה וחקיעת כף הוי כשבועה (מ"ט ססי' ז"ז ונצט"ג ט"ס) עיין במל"מ פ"ה מהל' שבועות הל' כ':

(יג) ראובן נשבע שלא למכור משלו לפרוע שום חוב ואה"כ נשבע לפרוע לשמעון לזמן פלוני וכשהגיע הזמן טוען אין לי מעות וכבר נשבעתי שלא למכור משלי לפרוע שום חוב אם חוב שמעון קודם לשבועה שלא למכור משלו לא חלה השבועה

השבועה ומכין אותו עד שתצא נפשו אם אינו רוצה לפרוע ואם השבועה קדמה לחוב שמעון נמצאת השני שבועת שוא ומכין עליה מכת מרדות ואם מתוך אימת המלכות יתחרט וימצא פתח לשבועה ראשונה יתירוה לו וימכור ויקיים שבועה שנייה (מ"ג ס"י ע"ג סעיף ה' וע"ס סמ"ע וס"ד):

(נד) הא דמהני התרה לנדר ושבועה דוקא אם הנדר שייך לעצמו אבל מה שהשביע חברו או שנשבע לאחרים או צבור שנתנו חרם על איזה דבר לא מהני בזה שום התרה:

(נה) נדר שהותר מקצתו הותר כולו דמעיקרא לא נדר אלא ע"ד שיתקיים כולו. כיצד נדר להתענות או שלא לאכול בשר זמן ידוע ואירע בו שבתות וי"ט אומרי' לו אלו נתת על לבך שמא יארע בו שבתות וי"ט לא היית נודר ואמר הן הותר הכל וכן אם אמר להבור' אנשים קונם שאיני נהנה לכולכם או שאמר שאיני נהנה לזה לזה וכו' אם אמר לזה ולזה דכל אלו הוי כלל שכלל כולם בנדר א'. ולכן אם הותר א' מהם הותרו כולם אבל אם אמר קונם שאיני נהנה לזה קונם שאיני נהנה לזה כ"י כיון שאמר קונם על כל אחד ואחד הוי נדר בפ"ע ואם הותר אחד לא הותרו כולם ולדמב"ם דוקא כשאמר לזה ולזה בוי"ן הוי כאומר לזה וזה הב' יהיה כזה הא' וזה הנ' יהיה כזה הב' ולפיכך אם הותר הראשון הותרו כולם הותר האחרון האחרון מותר וכולן אמרין אבל אם אמר לזה לזה בלא וי"ן הוי כאומר קונם לכל א' וא' וצריך פתח וחרטה לכל א' וא' וה"ה נדר או נשבע שלא יאכל ענבים ושלא ילבש בגדי משי או שאמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה אם נשאל על אחת מהן לא הותר השניה לרמב"ם אבל אם אמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים הוי שבועה אחת ואם הותר א' הותר כולו (ס"י לכ"ע סעי' ה' ונ"ס"ד ס"ק ו') וי"א דלא אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלא בשניתר ע"י פתח דדומה קצת לנדרי טעות וכיון שיש טעות בנדר בטל כולו אבל בניתר ע"י חרטה שאין שם טעות מעיקרו אלא שנהפך דעתו עתה ולכן ל"א הותר כולו וי"א דאפי' ע"י חרטה נמי הותר כולו כיון שהנדר נעקר מעיקרו (ס"ס).

(נו) בד"א בנודר לעצמו אבל אם נדר או נשבע לחבירו לפרעו או לעשות לו מלאכה והתיר לו חבירו מקצתו לא הותר לו השאר וה"ה אם היו שנים והותר אחד וכן אם חתמו הקהל או נדו ארבעים בני אדם והתירו אחד מהם וכן בהפדת הבעל אם הפד נדר אשתו במקצת בכל אלו לא אמרינן הותר כולו ואינו מותר אלא מה שהתירו דקיי"ל דהתרת צבור וכן הבעל מבאן ולהבא הוא מותר מה שאין כן בהתרת חכם דעוקר נדר מעיקרו (ס"ס):

(נז) שנים שנשבעו לעשות דבר אחד ועבר אחד מהם על השבועה השני פטור שכן מצינו כיון שפלשתים עברו על השבועה לפיכך הותר לישראל להלחם עמם (ס"ד נקט"כ) לפיכך איש ואשה שנשחדו זה לזה וקבלו חרם לינשא לזמן קבוע מי שיעכב והעביר המועד אסור לינשא לאחר ולהלך מותר וא"צ התרה וגם המעכב עצמו מותר בלא התרה לאחר שנשא בנגדו ואפי' אם טען זה העובר המועד שהיה אנוס אינו נאמן שיתחייב שכנגדו עדיין בשבועתו ומ"מ אם רצה זה לפטור משבועתו ילך ויתיר שבועתו בפני ג' דשמה יביא זה שכנגדו עדים שהיה אנוס בדבר ונמצא עבר על שבועתו אם נשא בלא התרה ודוקא שנשבעו זה לזה כאברהם ואבימלך דהוי ככריתת ברית אבל ב' או יותר שנשבעו יחד לעשות דבר כגון שלא לדבר עם פלו' ועבר א' מהם השאר חייבים לקיים שבועתם ואם תל"י זה בזה שא"א לאחד לקיים שבועתו בלא חברו כגון שנשבעו לילך יחד לא"י והאחד עובר וקשה לשני לילך לבד פטור (ס"י כל"ו סעי' י' וע"ס נ"ז ונ"ס"ד נקט"כ סה"ל"כ) וז"ל בני סנחנ"ס ע"ד ואירע אונס אם הסכי' חייב לקיים או לא):

כלל ק"א. דין נדרים ושבועות שאינן צריכין היתר (ס"י כל"ז):

(א) יש נדרים שאינן צריכין התרה והם ד'. נדרי זרוזין. נדרי הבאי. נדרי שגגות. נדרי אונסין. ובכלל שגגות התולה נדרו בדבר ולא נחקיים (סימן כל"ז) ובשבועה לרמב"ם אסור בכולן חוץ משבועת אונסין (כל"ט) ולשאר פוסקים אין

חילוק בין נדרים לשבועות. ומ"מ אסור לנדור ופשיטא לישבע לכתחלה אם לא שדעתו לקיימן רק בדיעבד א"צ התרה - (כל"צ סעיף י"ג):

(ב) נדרי זרוזין כיצד. ה"י מוכר חפץ לחבירו ואמר קונם חפץ זה עלי או דבר אחר אם אפחות למכור פחות מסלע ואמר הלוקח קונם דבר זה עלי אם אוסיף לך מהצי סלע כיון שכך דרך התגרים לידור כדי לזרז חבירו שלא לדחוק אותו במקח ואין בלבו לשום נדר וכיון דבעי בגדר פיו ולבו שוין כדלעיל כלל צ"ד ואע"ג דדברים שבלב אינן דברים לבטל מה שמוציא מפיו להיפך כיון דאנן ידעינן שבין דרך התגרינן אנן סהדי שלא נתכוונו לנדור ונאמנים בזה כשואמרים שלא היה בלבם לנדור ואפילו בסתם אמרינן שלא נתכוונו לנדור אבל אם אומרים שנתכוונו לנדור גמור אזי אסורים להחליף הנדר וצריכים לקיימו (סעיף ז')

(ג) הא דבסתם דאמרינן דלאו נדר הוא מ"מ י"א דאסור לכל א' למלאות דברו דהיינו שאסור ללוקח ליתן סלע וכן המוכר אסור למכרו לזה בחצי סלע שכיון שכל א' נדר אמרינן עכ"פ שכל א' נדר שלא ימלא דברי חבירו אלא זה יוסיף מעט על הצי סלע וזה יפחות מעט מסלע ויש מקילין גם בזה (סס רמ"ח):

(ד) ודוקא שמיד באותו מעמד נתרצו זה לפחות וזה להוסיף אבל אם העמידו דבריהם ולא נתרצו זה אלא בסלע וזה בשקל ונתבטל המקח ונתפרדו זה מזה ודאי לנדור גמור נתכוונו ואסורים ומ"מ לאחר מותר למכור בפחות ד"ל לבלוני אויל ל"י (ס"ד) ואם האחד לא העמיד דבריו אלא נתרצה לפחות או להוסיף אע"פ שהשני העמיד דבריו ונתבטל דבריו מ"מ כיון שבטל הנדר לאחד בטל גם לשני וגם בזה דוקא בסתם אבל אם אמר שנתכוין לנדור אסור:

(ה) אמר המוכר קונם אם אפחות לך אפי' פרוטה פחות מסלע או שהלוקח אמר קונם אם אוסיף לך אפילו פרוטה על הצי סלע כיון שדקדקו ב"כ אמרינן אפי' בסתם דהוי נדר (סס):

(ו) נדר לשנים שרוצים לקנות ממנו ואמר קונם שאיני פוהת לכם מן הסלע ואח"כ אמר שלאחד נתכוין לנדור גמור ולאחד לזרז כיון שהכל נכלל בנדר אחד אמרינן כיון דלא חל הנדר לזה גם לשני לא חל (סס זרנו"ח):

(ז) המזמין חבירו שיאכל אצלו והוא מסרב ומדירג הוי נדר זרוזין אבל אם גם מזמיני אותו אצל אחר ואומר לזה הדירני כדי שלא יפצירו עוד השני הוי נדר גמור ואין למדין שאר דברים מאלו שאין ל"י בזה נדרי זרוזין אלא מה שמבואר (סעיף ג')

(ח) נדרי הבאי כגון שאמר קונם כבר זה אם לא ראיתי הומה גבוהה לשמים או שאר דבר גוזמא שא"א שבין דרך העולם להפליג ואמרינן בסתם שלא נתכוין לשום נדר וגם בזה אם אמר שנתכוין לנדור גמור אסור (סעיף ד')

(ט) בכלל נדר הבאי הוא נדר שוא כגון שאמר עליו כל פירות שבעולם כיון דכל פירות (עיין ס"ד ס"ק ח') כולל כל דבר שבעולם וא"א להיות בלא זה וא"כ הוי נדר שוא אבל אם אמר חוץ מן החיטין כיון שאפשר להיות בלא חיטין י"א דהוי נדר וי"א דלא הוי נדר אבל אם אמר חוץ מן הדגן הכולל כל ה' מינים או שאמר חוץ מבשר אסור לכ"ע (עי' זס"ד ס"ק י"א וזס"י רי"ז זס"ד ס"ק ל"ח) וכן האומר קונם כל פירות עלי אם לא עשיתי דבר פלוני הוי נדר שוא ומ"מ אם אמר שנתכוין לאסור עליו רק איזה ימים אסור כיון דאפשר להיות אבל האומר בלשון עתיד אם אעשה דבר פלוני יאסרו עלי כל פירות שבעולם יש אומרי' כיון דאפשר שלא יעשה אותו דבר ויהיה מותר וא"כ תיכף חל הנדר ולכן אפי' עבר ועשה אותו דבר אסור (סעיף ב')

(י) נדרי שנגזר כיצד. אמר קונם כבר זה אם אכלתי ושתיתי ונזכר שאכל ושתה כיון שהיה שונג ביטעה שהוציא הנדר מפיו או שאמר קונם עלי כבר זה אם אוכל ואשתה ושכח שנדר ואכל ושתה נמצא בשעת שהיה ראוי לנדור שיהול דהיינו ביטעה שאוכלו כבר נישבת הנדר ממנו ולא היה נזכר שיהא תלוי באותה אכילה שום נדר א"כ לא חל הנדר כלל וילפינן מדכתוב נבי שבועות לכל איזר יבטא האדם ודרשינן שצריך עייה האדם אדם ביטעה שתהול חשבועה כלומר שיהא

חכמת חלנות נדרים כלל ק"א שער א"ה אדם

שיהא זכור את השבועה או הוא חייב אבל אם שכח בשעה שתחול לא הוי אדם ואינו חל כלל (סעיף ו')

(יא) וכן האומר אם הי פלוני אצל דבר זה אתן לצדקה כך וכך והיה סבור שלא היה שם אותו פלוני ובאמת היה שם. וכן הרואה מרחוק אנשים אוכלים בירותיו והיה סבור שהם אנשים אחרים ואמר קונם פירות אלו עליהם ואח"כ הכירם שהם אביו ואהיו ואמר שאלו היה יודע שהם אביו ואהיו לא היה אוסר עליהם כ"ז הוי נדרי שגנות שהרי הוא מוטעה בעיקר הנדר ולא חל כלל (ועיין בס"ע סעיף ז' ח' זענין זה) ודוקא באביו ואהיו שהדבר מוכיח שלא היה אוסר עליהם אמרינן דלא הוי פיו ולבו שוין אבל אם אמר אלו הייתי יודע שזה הוא פלוני לא הייתי גודר אעפ"כ אסור דבכה"ג שאינו מוכח אמרינן דברים שבלב אינן דברים (גזם מקולק קו' מהרי"ט הנדפס בגליין הס"ע):

(יב) וכן ב' שהמרו (סקורין וועטין) באיזה ענין היאך היה זה אומר כן וזה אומר כן ונתנו ת"כ זה לזה שמי שיהיה כדבריו יתן לו חבירו סך ממון פטור אותו שהפסיד דהוי כנדר שגנות (ט"ז ס"ק י"ג):

(יג) ודוקא באלו שהי הנדר בשעות שהרי אלו היה יודע שהיה אביו לא היה גודר כלל אבל אם אין בנדר טעות אלא שהסיבה שבגללו נדר היה בטעות כגון שאמר קונם אשתי נהנית לי או קונם שאיני נושא פלונית אע"ג שבדעתו היה שגודר משום איוה טעם והטעם באמת לא היה בשעה שנדר אפ"ה הוי נדר שהרי אין כאן טעות בעיקר הנדר אלא שהטעות היה בסיבה שבגללו נדר בזה אמרינן דברים שבלב אינם דברים (וכן כ"ז למרס דנכי סר"ן הנ"ל ס"ק וס"ז סעיף ו' ז' ועיין במהרי"ט ס"ס) דמאן ימר שהיה כך כוונתו דאין כאן הוכחה כלל אבל אם אמר קונם אשתי נהנית לי שגנבה כיסי או שהכתה בני ונמצא שלא גנבה ולא הכתה וכן אם אמר קונם שאיני נושא פלונית שהיא כעורה ובאמת היתה יפה בשעת הנדר כיון שאמר בפירוש בשעה שנדר שגודר מטעם זה ונמצא שלא היה כן הרי הנדר בטל ודוקא שהיתה יפה בשעת הנדר אבל אם היתה כעורה בזמן הנדר אלא שיפוח אח"כ חל הנדר דאין דרך כעורה להיות יפה אבל אמר שאינו נושא פלונית שאביה רע אם אה"כ מת או שעשה תשוכה לא חל הנדר דזה שכיח ואמדינן דעתו שלא אמר עליו רק כ"ז שהוא הי והוא רע וכי כל כיוצא בזה (ועיין סימן כל"ז סעיף ו' וסעיף י"ט ונ"ד):

(יד) ולפ"ז בנשבע שלא יעשה כך מפני שהיה סבור שהוא איסור גדול ואח"כ נודע לו שאין בו איסור כ"כ צריך התרה אם לא שפירש בשעה שנשבע מפני שהוא איסור גדול דאז לא חל כלל (ט"ז ס"ק ט"ו) דלא כש"ע בסעי' ו' וכן המטעה את חבירו ונשבע לו שיתן לו סך ממון ונמצא שאותו דבר הי שקר אין ממש באותה שבועה ונ"ל דה"ל האי טעמא דהוי כאלו פירש ואמר מפני שעשית לי אותו דבר אני נשבע ליתן לך (סעיף י"ט):

(טו) וכן המקבל עליו להתענות למת ואמר שהיה סבור שהוא יום ה' ובאמת היה יום ד' צריך התרה שהרי כמה אנשים שמתענים אף באמצע שבוע אם לא שפירש שמקבל עליו מפני שהוא יום ה' (ט"ז ס"ק י"ח) וכן כל כיוצא בזה:

(טז) נדרי אונסין כגון שנדר על איזה דבר אם לא יעשה וחלה או שחלה בנו או שערכו נהר או שאר אונס פטור מנדרו ומ"מ אם היה אונס דשכיח חייב לקיים נדרו כיון דהוא שכיח ה"ל לאתנויי אבל בשכיח ולא שכיח נקרא אונס בנדרים (ס"ד ס"ק כ') ואם אפשר לסלק האונס ע"י ממון אומדים הדברים או שהענין מוכח שאלו היה יודע מתחלה שצריך לפטר עליו כ"כ ממון לא היה נודר אין בנדרו כלום דהוי כנדר טעות דע"ז לא נדר וכן אם גזר עליו השר שלא יקיים נדרו ושבועתו בקנס ממון הרבה מקרי אונס ומ"מ אם עבר האונס חייב לקיים נדרו אם הוא בענין שעדיין הנדר נוהג (סעיף י"ג ועיין נס"י ככ"ח סעיף מ"ח ונכלל סלפני זה ס"י מ"ז) וכן הנשבע לחבירו לפרוע לו לזמן פלוני ואם לא יפרענו יאסר בבשר וירד מנכסיו פטור מישבועתו (ס"ד ס"ק כ"ג) ומ"מ אם יכול לקיימה אחר כך דינו כאלו עבר על שבועתו במוזד ומכ"ש כשהכריח השר את המלוה להרויח

חכמת הלכות רבית כלל קל"ז שער משפטי צדק אדם

תחבילת רשעים היא זו ולא מהני כלום ולא יטול ריבית כלל והוי ר"ק (טס) כס"ע):

(לא) ישראל שהפקיד מעותיו אצל גוי והלוה אותם בריבית לישראל אם עשה שלא מדעת ישראל נמצא שהם באחריות הגוי לגמרי, שאפילו אם לא יסלק הישראל חייב הגוי לסלק מותר לזה ליקח הריבית אבל אם עשה כן מדעת המפקיד אע"פ שאמר לו הישראל הילך שכרך או חלק בריוח והלוה מעותי בריבית כדלקמן סי' ל"ג אם קיבל עליו הגוי כל האחריות שאם לא יפרעו החובות יצטרך הוא לפרוע מכיסו וא"כ הגוי הוא הלוה מותר אבל אם זה לא יפרע לו לא יצטרך הגוי לפרוע אע"פ שהם באחריות הגוי כשאר שומרין אפ"ל קיבל עליו שיהיה כדין שואל לחייב באונסים מ"מ כיון שהם ברשות ישראל אסור לקבל הריבית והוי ר"ס (סצ"י כ"ח):

(לב) גוי שהפקיד מעותיו ביד ישראל אם הם באחריות ישראל שאם לא יפרע הלוה יצטרך הוא לפרוע מכיסו אסור לו להלוותם בריבית ואם התנה עמו שילוה אותו לישראל פלוני ואם לא ימצא לו נכסים או יפרע הוא מותר דאין זה אלא כערב וכדלקמן בדין ערבות ומכ"ש אם הם לגמרי באחריות הגוי אע"פ שהישראל קיבל עליו אחריות אונסין כדין שומרין קודם שילוה אותם אבל משילוה אותם אינן באחריותו כלל אלא שאם יאבדו החובות יאבדו לגוי מותר מדינא ומ"מ אסור משום מראית העין (סע"ף כ"ג):

(לג) ישראל שאמר לגוי הילך שכרך או פליגנא לך בריוח והלוה מעותי בריבית אסור שהם באחריות הישראל וגוי שאמר לישראל הילך שכרך והלוה מעותי בריבית מותר אלא שאסור משום מראית העין. ואם הדבר מפורסם לרבים דאומנתו בכך מותר אבל מה שמודיע ללוה ולעדים שהם של גוי לא מהני (סע"ף כ"ג מ"ס הס"ך ס"ק ע' ויכחם דגם נפקדון כו' הוא לשון הטור שהטור לא כחז' כדין מעותיו של גוי ציד ישראל דאסור נשום מראית עין ולימוד דין דלעיל מדין זה עיין כמ"כ):

(לד) וכן הדין בגוי שעשה לישראל אפטרופוס על נכסיו אע"פ שלא עשאו אפטרופוס על כל נכסיו מותר ללוות ממנו בריבית וישראל שעשה לגוי אפטרופוס על נכסיו אסור ללוות ממנו בריבית והוי ר"ק וגם זה תלוי במי שהאחריות עליו (סע"ף כ"ד):

(לה) ראובן שאמר לשמעון לקחת ממני ריבית ושמעון השיב לא לקחתי או שאר טענות שכיניהם אם יש שטר ביד המלוה או שהלוה רצה להוציא מן המלוה כ"ז מבואר בסע"ף כ"ה:

(לו) ראובן משכן משכנות של גוי אצל שמעון ולימים חבט שמעון את ראובן שיפדה אותם המשכנות אין ראובן חייב לפדות המשכנות שהרי ראובן נעשה שליח של שמעון להוליך המעות לגוי ולהלוותם לו ואין עליו הכרח לפדות המשכנות או למכרן כדלעיל סימן ט"ז אבל חייב הוא להעמיד את שמעון אצל הגוי. (סע"ף כ"ז):

(לז) ישראל שהשכין אצל חבירו והמלוה נוגשו לפדותו וא"ל הלוה לך ומשכן אצל הגוי ועלי לפרוע קרן וריבית אם המשכון טוב שהגוי סומך עצמו רק על המשכון או שאמר לו המלוה הראשון ראה שאין אני משועבד לך כלל אלא הלואתך הוא על המשכון לבד מותר ואם לאו אסור ועיין לעיל סימן כ"א (סע"י כ"ו):

(לח) ישראל שהוא חייב לגוי ושעבד לו קרקע שיתן לו כל השנה כך ריבית או שיאכל הפירות אם הלוה יכול לסלק הגוי בכל זמן שירצה אסור לישראל אחר לקנותו מן הגוי דכיון דהלוה יכול להתחזר לו מעותיו לא זכה הגוי בפירות או בריבית ולא הקנה לישראל השני רק הקרן וא"כ כשזה יתן לו ריבית ה"ז ר"ק אבל אם אין בידו לסלק לגוי אלא לזמן הקצוב ביניהם הרי זכה הגוי במה שנתחייב לו הלוה לפרוע בכל שנה ולכן מותר לישראל לקנותו ממנו וליקח הפירות או ריבית

יתן זה צריך ליתן הוא לסיכך יוכל האב לומר הרי הוא כאלו קבלתיו ופטור אבל אם אינו סומך על שלחן אביו אין האב יכול לומר כן רק הבן (סס"י ל"ז):
 °(לא) יהודי שננכ לעכו"ם וחייבוהו לישבע במעמד שאר יהודים ויודעים שנשבע לשקר ינפוחו שיתפטר עם העכו"ם ולא ישבע לשקר אע"פ שהוא אנוס על השבועה שאם לא ישבע ידונו אותו במיתה כדיניהם מ"ם כיון דיש לו במה להתפטר ויכול להתפטר בפנין ל"י שלא יתחלל השם ואם אין לו במה להתפטר יש לסייעו בכל מה דאפשר גם בשל אחרים כדי שלא יתחלל השם אבל אם ליכא הלול השם הואיל והוא אנוס אע"פ שיש לו במה להתפטר מבטל השבועה בלבו (ס"י ל"ט):

(לב) מי שהכריחו אותו לישבע שאין בידו מסון של חבירו נתכאר לעיל כלל צ"ט בדין הנודר הנאה מהבירו ס"י ו' ז':

(לג) הנשבע שלא לעשות איזה דבר כגון שלא למכור חפץ פלוני ועבר ומכרו הוי ספיקא דדין והממע"ה (סימן ר"ל ע"ט נס"ך ועיין נסע' בית הנסים נ"ח ע"ט סכתנתי טס בלמד טנטנע סלל ליתן גט) ודוקא כשנכר נגמר המקח באחד מדרכי הקניה אבל אם עדיין לא נגמר המקח אלא לענין מי שפרע בטל לנמרי (טס ונס"י קע"ה):

סימן רל"ג דין עונת נודים לזכר ולנקבה מבואר בחיבורי חיי אדם כלל ס"ז ס"טן י"ב:

כלל ק"ב. דין תקנות הקהל (ס"י כ"ח):

(א) כל ב"ד שנעירו וכן נזה"ע הנבחר"י ע"פ הסכמת המנהג שנוהגים בעירם יש להם דין כב"ד הגדול שיכולים לתקן תקנות ולהחרים ולהשביע וכל תקנה שתקנו בהרם יש לו כל דין איסורא דאורייתא והולכין בספיקו לחומרא. ואם תקנו בלא הרם ושבועה אלא תקנה בעלמא הוא ככל מילתא דרבנן והולכין בספיקו לקולא (עיין ס"י רי"ט ונס"ך ס"ק ג' ונס"י רכ"ח ט"ז ס"ק מ"ז) כללו של דבר כמו שמחוייבין לקיים תקנות הכמים שתקנו לנו אנשי כנה"ג ותנאים ואמוראים כך מחוייבים לקיים כל תקנות הקהל שתקנו בעירם אם לא שמתקנין דבר שאין רוב ציבור יכולין לעמוד בו (סס"י רכ"ח) דאז אינו חל כלל ולא יוכל שום אדם לומר לא שמעתי החרם כי אע"פ שלא שמעו כלל אפ"ה חל החרם הציבור על כל אדם ואפ"י אותן שאינם נותנים מס ואסור לעבור על חומרי המקום כ"ז שהוא בתחום העיר (ס"י רכ"ח סעיף ל"ג):

(ב) אם תיקנו איזה דבר בהרם ונידוי חל גם על הדורות הבאים ויכולין לתקן שאפ"י מי שישנה מקומו וירור בעיר אחרת (וע' ס"י רי"ד) ואז חל החרם אף על הבאים אחריהם ואפשר אפ"י לא פרשו כן חל החרם דאע"פ דבשאר דברים כשאין דעתו להזור כותר הבא חרם זה אקרקפתא דנברי מונה (טס נס"ך ס"ק ל"ד):
 (ג) הנשבע שלא ליכנס בתקנת הקהל ה"ז שבועת שוא ועל כרחו חל עליו תקנת הקהל ולא טיבעיא כשהיה תקנתם קודם לשבועתו אלא אפילו אם נשבע תחלה כגון שנשבע על איזה דבר שלא לגלותו ואח"כ נתנו הקהל חרם חייב להגיד וי"א דאם הוא דבר שעשו לסייג ולגרר לדברי תורה א"צ התרה כלל לשבועתו ואם הוא בענין מסים וכיוצא בו צריך התרה וי"א דלעולם חייב להתיר שבועתו ולקיים תקנת הקהל (טס ועיין ט"ז ס"ק מ"ז וס"ך ס"ק ל"ח):

(ד) אם צוה המלך לעבור על החרם של הקהל אין איסור בדבר ומ"מ החרם בתקפו כשיעבור נזיית המלך °או דבר שאין בו סכנה מהמלך ויש להם להשתרל בכל טאמצי כהם לבטל הציווי (טס כע"י מ"ד ועיין סס"י טל"ד):

(ה) הקהל יכולים לרדות המורדים והפושעים שיינם יהיה יי"ג ופתן פת עכו"ם וכל מה שגוזרים בזה הוא קיים (סס"י ר"ס):

(ו) קהל שגדרו כל מה שיגבו יהיה לצורך ב"כנ"ם ובנין בהמ"ד יתנו מהצה לזה ומחצה לזה אע"פ שלא גבו להספיק א' (ס"י דט"ז כע"י י"ז) וכן כל כיוצא בזה (עיין ס"י רכ"ח סעיף מ"ט):

(ז) קהל שעשו תקנה לאסור איזה דבר והיה בידם מכר זה הוא בע"י דלא איפשטא ולכן אם מתקנים בחרם דהוי דאורייתא אסור ככל ספק דאורייתא ואם חיקנו בתקנה בעלמא הוי סד"ר ולקולא (ס"י ל"ט סעי' ג' זנטי"ז וס"ך ס"ס):
 (ח) נדרים וחרמים שמטילין הקהל אע"פ שאמרו על דעת המקום וע"ד הקהל יכולין הקהל בעצמו להתיר אפי' הזכירו שבועה עם החרם דאינו אלא גזרה ונידוי על מי שיעבור על גזירתם אבל אם התירם בכבוי גרות ותקיעת שופר וכיוצא בו או שאמרו ע"ד קהלות האחרים הרי זה נדר שע"ד רבים ואין לו התרה ואם לא היה ע"ד רבים אפי' התנו שלא יעשו התרה ולא התרה עד סוף העולם יתירו תהלה חרם האחרון מה שאמרו ולא התרה להתרה ואח"כ מה שהתירם שלא להתיר ואח"כ יתירו הראשון (סימן גכ"ט סעיף כ"ט וסימן לכו"ט סעיף ד') ומשמע שצריכין התרה בפני ג':

(ט) אין נדרי ציבור ניתנים אלא מכאן ולהבא אבל לא על מה שעבר (סעיף כ"ו) ולכן אם התירם עשרה ב"א והתירו לאחד לא נדר שהותר מקצתו הותר כולו (לכו"ט סעי' ע"ג) וה"ה אם אסרו איזה דברים והתירו דבר אחד השאר נשאר באיסורו:

(י) אמילו לא בשלה הכיבה שבשבילה תקנו והתירם אם רצו להתיר מתירין ואמילו בתוך הזמן שקבעו להמשך התקנה ואפי' לא בא זמן הנודר ולא חל הנדר יכולין להתיר (עיין לעיל כלל ק' סימן י"ז) דהרמי צבור הם כאלו יש בהם תנאי שיוכלו להתיר כ"ו ויכולין להתיר מקצתו ולהניח מקצתו (ס"ס סעי' י"ז):

(יא) אם היתה ההסכמה נדר לרבים או סייג לתורה ולדבר מצוה אינם יכולין להתיר וכן בנדר של שחוק (סעיף כ"ט) ואם כללו בחרם שכל מי שיעבור הוא מנודה כל מי שכבר עבר יכולין להתיר בדרך שמתירין שאר המנודים וכן נראה שמתירין הנדוים אפי' מכאן ולהבא שאין היתר זה בגוף האיסור סמש בגון השחוק אלא הקנס הוא שמתירים ואיסור השחוק במקומו עומד (ס"ך ס"ס):

(יב) אם קהל אחד עשו תקנה למיגדר מילתא והלכו קצתם לעיר אחרת אע"פ שאין דעתם לחזור אם הפרצה היא מצויה שם חייבים להתנהג בנדר שקבלו עליהם בעירם הראשונה ואם עברו הם עבריינים ומכ"ש מי שיצא ממקום שנוהג בו חרם דריג שלא לישא ב' נשים למקום שמקילין אסור לישא דבזה גרע טפי דהוי בתקנה שעשו ב"ד הגדול ואין המקום גורם אלא אקרקפתא דאדם חל (סעי' כ"ע):
 (יג) צבור שהסכימו על ענין א' ונשבעו כל איש מהם ואח"כ רצו להתיר אין להם תקנה עד שיתהרמו כולם וימצאו פתח לשבועתם בשאר שבועות ויתירו להם ג' אנשים שאינם מבני העיר (וע"ס זנטי"ז ס"ך ס"ו):

(יד) קהל שרוצים להתיר הסכמה בחרם ויש מוחין הולכין אחר הרוב שאם הרוב מסכימן להתיר מתירין ומי שלא הסכים להתרה לדידיה לא הותר ואם נתנו רשות לטובי העיר הם במקום כל הקהל (סעי' ל"ח):

(טו) צבור שנתנו חרם וכתבו בתקנה שכל העובר יהיה מותר ומנודה אין ספק שטן הדין מהראוי למי שיודע שזה עבר על התקנה שינהגו בו כל דין מנודה ואמנם כיון שלא נהגו כך י"ל שעל דעת הסנהג הם מתקנים שהעובר ישא עונו אבל הקהל או היודעים לא יתפשו במכשול עונו עד שיכריזו עליו וה"ה כאלו כתבו כן בפירוש בהתקנה (ס"ס):

(טז) קהל שעשו תקנה או חרם באיסור כגון שהתירם להלוות להם בריבית אין בתקנתם זהרם זה כלום (ס"ך ס"ך ל"ט):

(יז) דין קהל שתקנו בחרם ואח"כ חזרו ותקנו מה שסותר לזה עיין סימן רכ"ח סעיף ל"ה ובטי"ז וש"ך שם ועיין בב"א בשער בית הנשים בדין א' שנשבע שלא ליתן גט:

(יח) דין קהל בעניני מסים עיין בח"ט סי' קמ"ג:

(יט) קהל שגזרו שלא לקנות בתים מישמעאלים אסור להחליף דזה נמי מקרי קנין ומכירה (סי' ל"ז סעיף ל"ח):

(כ) קהל שגזרו בחרם שלא להתפלל במנין משום איזה דבר אסורים לקרות בתורה דכל דבר קדושה נקרא תפילה (ס"ס סעיף מ"ח):

חכמת הלכות נדרים כלל ק"ב ק"ג שער א"ה אדם

(כא) קהל שהחרימו על אחד שלא ידור עמהם ואח"כ רוצה לישב שם בחנות דנין כפי הענין שנדרו עליו אם לא כיונו רק על דירת קבע עם אשתו ובניו חנות שרי ואם לאו הכל אמור (ס"י כ"ח):

(כב) לשון מסופק בהסכמה בחרם נידון כפי מה שיאמרו רוב הקהל שהיתה כוונתם בשעת החרם וכן בשאר דברים שהציבור מחילקים בו בענין תקנתם וחרם שלהם. ואם התנו שכל לשון המסופק היא נידון על פי פלוני לא יוכל לרדן על פי אומד דעתו אלא כפי מה שנראה מלשון ההסכמה והתקנה (לכ"ח ס"י כ'): (כג) קהל שעשו חרם על ה' שנה וקבעו זמן שיתחיל החרם ובאותו הזמן היו אנוסים או שוגגים ולא התחילו לקיים הנדר צריכים לקיימו אח"כ כי אינו במל משום זה (ס"י כל"ג ס"י י"ג נהגה' כ"ח):

כלל ק"ג. דין הפרת האב והבעל (ס"י כל"ד):

(א) האב מפר נדרי ושבועות בתו כ"ז שהוא קטנה או נערה דהיינו בת י"ב שנים ויום אחד והביאה ב' שערות דכתיב בנעוריה בית אביה עד שתבגר אבל משבגרה דהיינו אחר י"ב שנים ושישה חדשים או שנשאת אפילו בקטנותה שוב אינו יכול להפר:

(ב) וכן הבעל מפר נדרים ושבועות אשתו משתכנס לחופה ע. שתתגרש (ס"י ח' ז'): (ג) אע"פ שהחכם עוקר הנדר מעיקרו היינו משום שהוא מתיר בלשון מותר לך או מחול לך הלשון משמע שעוקר מעיקרא אבל האב והבעל דכתיב והפר לה אביה וכן הפר בעלה ולשון הפרה משמע שמפר מעכשיו ולא עוקר מעיקרא ולפיכך אינה צריכה שום חרטה שאפילו אינם מתחרטים מפירים לה ולפיכך אפי' נדרו ונישבעו ע"ד רבים יכול להפר שכשם שאין דעתה מעכבת מלהפר אף על פי שרוצה בנדר מ"מ גזרת הכתוב הוא שיכול להפר ה"ה דאין דעת הרבים מעכב ואפי' אם יבטל הבעל דעתו ויתן לה רשות לידור עד"ר אינו כלום כיון דסתם אשה ע"ד בעלה נודרת ותלה הכתוב הפרתה כבעל יכול לחזור ממה ישנתן לה רשות וכן האב (ס"ד ס"ק ד' ונסימן לכ"ח ס"ק ע"ו):

(ד) אין האב והבעל מפירים אלא ביום שמעם. ודוקא כל היום ולא מעת לעת שאם שמע כתחלת הלילה מפר כל הלילה ויום המחרת ואם שמע סמוך לחשיכה אינו מפר אלא עד שתהשך כדכתיב ביום שמעו משמע אותו יום ואם עבר היום ושתק אע"פ שכיון בלבו להפר לה רק ששותק כדי לצערה אינו יכול להפר עוד ומכ"ש אם כיון בלבו שיהיה הנדר קיים דאז לאלתר הוא קיום ואינו יכול להפר עוד אפי' באותו יום (כל"ד ס"י כ"ח):

(ה) ואם שתק מפני שהיה סבור שאין בידו להפר בין מהמת שסבור שהאב והבעל אינו יכול להפר שום נדר או שסובר שנדר זה א"א להפר. כשיודע לו אפילו לאחר כמה ימים שיכול להפר חשבינן אותו יום שיודע לו כאלו נדרה בו ביום ויכול להפר כל אותו היום דכ"ז שסובר שאינו יכול להפר לא מקרי יום שמעו דמאי מהני שמיעתו (ס"ט):

(ו) אבל אם יודע שיש בידו להפר נדר זה אבל היה סובר שמותר להפר אימת שירצה כיון שעבר יום שמיעה אינו יכול להפר עוד שיהיה לו להפר ביום שמעו (ס"י כ"ג) ונ"ל דה"ה כשמיעה שסובר דמה ששותק אינו מפסיד אינו יכול להפר עוד מזה הטעם (ע"יין כל"ח):

(ז) כשם שנתנה התורה רשות לאב ולבעל להפר דמסתמא נודרת על דעתם ה"נ נתנה התורה רשות בידם לקיים נדרן לפיכך אם שמע שנדרה בתו או אשתו לא מבעיא אם הוציא בשפתיו ואמר בכל לשון שיהיה משמעותו שמקיים נדרה דהוי הקמה אלא אפילו לא הוציא מפיו הקמה אלא שחשב בלבו שיהיה קיים ה"נ קיים שהרי אפילו אם הודיש כל היום הוי קיום ולכן כישמקיים בלב לאלתר הוי קיום (ס"ד ס"ק ל"ה) ואפי' היה סובר שלשון זה אינו לשון הקמה והפר לה באותו יום אין בהפרתו כלום דאם היה בדעתו להפר למה אמר לשון הקמה ואע"פ שאומר שכיון לצערה הא קיי"ל דברים שבלב אינן דברים (ס"י כ"ג) ואם נשאל על

ההקם הפרתו שהפך ביום שמעו לאחר הקמה הוי הפרה וא"צ לחזור ולהפך כיון שהחכם עוקר הנדר מעיקרו הרי הקמה ראשונה כאלו לא היה (ט"ז ס"ק ל"ו):

(ח) כשקיים הנדר שוב אינו יכול להפך אא"כ חזר מן ההקמה תוך כ"ד או שישראל התרה על ההקם בפני ג' כדין התרת נדרים ואז יפיר לה אם הוא ביום שמעו ואם אינו ביום שמעו כיון ד"א דאין נשאלין על ההקם אלא ביום שמעו ולכן לאחר שנשאל הבעל על ההקם יתיר לה וגם תשאל האשה על נדרה בפני ג' כדין התרת נדרים אבל קודם שנשאל הבעל על הקיום "א דלא מהני התרת ג' דכיון דנודרת על דעתו והוא קיים לה לא מהני הרמחה וראוי להוש לזה אם לא שאין הבעל רוצה להשאל על ההקם או שאינו בפניו יש לסמוך על המתירין שאע"פ שקיים לה הבעל והאב יכולה להתיר נדרה בפני ג' כדין התרת נדרים בחרטה ופחת וכ"ש כשלא קיים לה הבעל אלא שהתיריש או שלא שמע שתוכל להתיר נדרה כשאר התרת נדרים (סעי' כ"ג כ"ג):

(ט) כל זמן שלא שמע הנדר אינו יכול להפך ואפי' אמר כל נדר שתדור יהיה מופר אינו כלום אבל אם אמר כל נדר שתדור יהיה מופר לכשאשמע או בששמע חלה הפרה למפרע ובבתו דוקא כשעדיין ברשותו (סעי' כ"ס וצ"ד):

(י) ואינו מפירין קודם שתדור דכתיב אשה יקימנו ואישה יפירנו את שלא בא לכלל הקם לא בא לידי הפרה אבל משנדרה אע"פ שעדיין לא חל הנדר כגון שנדרה בניסן שתתענה באייר כיון דזה ממילא יבא לכ"ע יכול להפך אע"פ דהחכם אינו יכול להתיר כדלעיל כדין התרת נדרים סימן מ"ו. אבל אם אינו תלוי בזמן כגון שאמרה אם אעשה דבר זה אתענה אע"פ ד"א דגם בזה יכול להפך אע"פ שעדיין לא הגיע שעת חלות הנדר מ"מ כיון דיש פלוגתא בזה והוי איסור דאורייתא אוליגן להומרא. ודוקא שהתנאי היה מדברים שהיא רגילה לעבור עליו כגון שאמרה קונם יין אם אלך למקום שרגילה לילך שם אבל בלא"ה אין להפך עד שיחול (סעי' כ"ח ס"ד ס"ק מ"ה):

(יא) קטן אינו מפר לפי שאין לו אישות מדאורייתא ופשיטא שומה (סס) וחדש המדבר ואינו שומע כיון שאינו ראוי לשמוע אינו מפר:

(יב) אינו יכול לעשות שליח לא להקמה ולא להפרה דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירנו דוקא אישה ולא שלוחו אבל יכול להפך אע"פ שלא שמעה ושלא בפניה אע"פ שאם לא ידעה שהפך לה ועברה על נדרה חייבת מכת מרדות מדרבנן כדכתיב ויהי יסלה לה וקבלו חז"ל דקאי אמי שהפך לה בעלה ולא ידעה מ"מ נפקא מינה שאם שמע שנדרה ולא יוכל לבא לביתו ביום שמעו ואם יעבור היום לא יוכל להפך עוד יכול להפך שלא בפניה היום וכשיבא לביתו יאמר לה שהפך (ול"ל דהא דאין יכול לקיים ע"י שליח דהא חפילו אס מוקיים כלל הוי קיום ול"ל דאמר צהדיח שאין לנונו צקיום סגדר חל"כ סיקיים צפניה) (סעיף ל'):

(יג) הפרה במעות לא הוי הפרה. כיצד נדרה מן תאנים וסכרה שנדרה מן הענבים אע"פ שהפך לה אינו כלום עד שיחזור ויפך לה שנאמר ושמע אביה את נדרה עד שידע א"ה נדר נדרה וכן צריך שיכוין לאשה שנדרה אבל אם אמרו לו נדרה אשתך והפך ובאמת אשתו לא נדרה אלא בתו אין בהפרה זו כלום שני לא הניא אותה עד שתהיה ההפרה לעצמה של הנודרת (סעיף ל"ח):

(יד) כיצד הוא ההפרה אומר ג' פעמים מופר לך או במל בכל לשון אע"פ שאינה מכת בין בפניה ובין שלא בפניה ובפעם אחת שיאמר נמי סני וכל לשון שמורה שעוקר הנדר מעכשיו כאלו לא נדרה מעולם (עיין ע"ז ס"ק ל"ו) אבל אם אמר אי אפשי שתדורי או אין כאן נדר לא אמר כלום שאין זה לשון הפרה ואם אמר לשון התרת חכם כגון מותר לך או מהול לך או שרוי לך לא אמר כלום דכתיב זה הדבר בנדרים למעושי חכם שאמר בלשון הפרה ובעל שאמר בלשון התרה דלא מהני ואם אמר אין נדר זה כלום מהלוקת בין הפוסקים ויש להחמיר (סעיף ל"ז):

(טו) הישב לשון הפרה בלבו ולא הוציא בשפתיו אינו כלום דדברים שבלב אינן דברים ודוקא שלא אמר שום דבר אבל אם הישב בלבו לשון הפרה וגם

חבמת הלכות נדרים כלל ק"ג שער או"ה אדם

אמר שלי ואכלי כיון שגילה דעתו בפיו שאינו רוצה בנדר זה מהני לשון הפרה שחישב בלבו (סעיף מ"י):

(טו) בד"א בזול אבל בשבת לא יאמר לה מופר ליכי כבהול שהרי אין מתירין נדרים בשבת א"כ לצורך השבת ואע"ג דבעל ואב יכולין להפר א"כ שלא לצורך השבת דל"ג הכמים בזה כיון דאם לא יפירו ביום שמעם לא יוכלו להפר עוד מ"מ ישנה מבהול אלא יחשוב בלבו לשון הפרה ויאמר שלי אכלי וכיוצא בזה (סעיף כ"ד):

(יז) אמרה עצמה בתאנים וענבים בין בנדר בין בשבועה בין שאמרה עצמה בכל הזמן בין שאמרה תאנים וענבים אלו וקיים לאחד מהם והפר להשני אע"ג ד"א דמה שקיים קיים ומה שהפר הפר כיון דהוא איסור דאורייתא קי"ל להחמיר דאם קיים מקצתו כולו קיים ואם הפר מקצתו אינו מופר כלל דכתיב אישה יקימנו ודרשינן יקיים ממנו ר"ל אפי' קיים המקצת כולו קיים אבל יפירו דליכא למדרש הכי ולכן אינו מופר כלל (סעיף ל"ז ונ"ז):

(יח) אין הבעל והאב מסירין אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש או דברים שבינו לבניה אלא שנדרי עינוי נפש מותרת בהם לעולם ואפילו לאחר שנתגרשה ואפילו לאחר שנתגרשה אלא שבינו לבניה אין ההפרה מועיל אלא לעצמו כל זמן שיש לו תועלת בהם דה"ל כ"ז שלא נתגרשה או כ"ז שלא נשאת לאחר שראויה להזדר אליו אבל לאחר שתנשא לאחר חל הנדר ואפילו לדוידה אסור שהרי הלוקן הכתוב דכתיב כל נדר לענות נפש אישה יפירו ועוד כתיב אלה החקים כו' בין איש לאשתו דמשמע אפילו דברים שבינו לבניה ולכן צריך לחלק בדינם כמו שכתבנו אבל שאר נדרים אין הבעל והאב יכולין להפר:

(יט) שאר נדרים שאין בהם לא עינוי נפש ולא בינה לבניה וכן אפי' עינוי נפש וכו' אם תרצה יכולה היא להתיר נדרה כדן התרת נדרים לאנשים (כ"י) אע"ג דאין אדם יכול לעשות שליח להתיר נדרו אבל הבעל יכול להיות שליח להתיר נדרי אשתו דאשתו כגופו דמי ובלבד שמצא שלשה מקובצים כבר אבל הוא לא יקבצם דשמש היא אינה רוצה שיהפסם הדבר ע"י שיקבצם ולפי"ז אם נתנה לו רשות גם לקבצם ולתיר מותר (כ"ן) ו"א הצעם כיון שנדרי אשתו קשה לו ואם יהיה לו טורח ג"כ לקבצם שמא יוסיף על הרטחה ולכן אפילו נתנה לו רשות שיקבץ ג' ואינה חוששת אם יתפרסם הדבר שנדרה אפ"ה אסור (עיין ט"ז וס"ך סעי' כ"ז כ"ח במקילין נוס):

(כ) ולפי שאשתו כגופו לכן אין הבעל מצטרף עם ב' להתיר נדרי אשתו בלשון התירה אבל האב כיון שאינה כגופו מצטרף עם ב' להתיר נדרו בתו אבל אינו נעשה שליח כדן שאר אנשים (ס"ט):

(כא) איזו היא נדרי עינוי נפש. נדרה שלא האכל איזו מין אפילו הוא רע לה ומזיק לה בכריאות ומ"מ יש לה השק ומתאוה לאכול אותו כיון שיש לה צער מזה א' נדרי תענית הוי נדרי עינוי נפש לכ"ע (סעי' ס"ח):

(כב) אמרה עליה פירות של מדינה זו או של איש זה כיון דאפשר לאכול אותו מין מאיש אחד ו"א דלא הר עינוי נפש אלא בינו לבניה:

(כג) נדרה שלא תלך לבית האבל ולבית המיטתה או לבית אביה ואמה או שלא תלך במחול או שלא לשמוע קול שיר הוי נדרי עינוי נפש (סעי' ס"ג) ו"א דלא הוי עינוי נפש (ס"ך נסי' כ"ה ס"ך ע"ו):

(כד) נדרה שלא תרהוק ושלח תתקשט אפילו יום א' ו"א דהוי עינוי נפש ו"א דאינו אלא בינו לבניה (סעיף ס'):

(כה) נדרה מדברים שגורמים איבה בינה לבניה הוי דברים שבינו לבניה (סעי' ס"ד):

(כו) נדרה שלא לעשות לו מן המלאכות שהאשה הייבת לעשות לכ' לה כגון מזינת הכוס ולהציע לו המטה ושאר מלאכות המבוארים בא"ע סימן פ' סעיף ו' אינו צריך להפר לפי שמשועבדת לו ומ"מ יפר לה שמא יגרשנה כדלעיל אבל אם נדרה מן המלאכות שאינה הייבת כגון שלא תתן מאכל לפני בהמתו אינו יכול להפר (סעיף ע"ג):

(כז) נדרה שתיתתה עם כדו שתתעבר אע"פ שמכתיב יפיה אין הבעל יכול להפר דודאי ע"ס זה נשאת לו שתתעבר ויהיו לה בנים (סעיף ל"ד לנ"ט):

עוד

חכמת הלכות נדרים כלל ק"ג שער א"ה אדם 259

(כה) עוד יש פרטי דברים הרבה בזה וטבואר בש"ע בסימן רל"ד ולא הארכתי בזה כי אינו שביח. וגם לא כתבתי די הפרה כשהיא ארוסה שהאב והבעל מסירין כיון שאינו נהג בנינו שתהיה ארוסה אלא זמן מועט תחת החופה. סי' רנ"ה דין הסדר אשתו כתישמיש או שלא תלך לבית אביה טבואר בש"ע. סימן רל"ז דין מה הוא שבועת ביבוי אי שוא טבואר לעיל כלל צ"ג. סי' רל"ז אם צריך לישבע בשם או בכנוי טבואר לעיל שם. סי' רל"ח שבועה שלא אוכל סתם או פירש לעיל כלל צ"ז. רל"ט נשבע על דבר שאין בו כמש או לנטל המצוה לעיל כלל צ"ה:

כלל ק"ד. הלכות כבוד רבו ות"ח והל' מלסדים (סי' רמ"ג מ"ג מ"ד מ"ה):

(א) חייב אדם בכבוד רבו ויראתו יותר מבשל אביו שאביו הביאו לחיי העוה"ו ורבו מביאו לחיי העוה"ב ואם אביו רבו מובהק מדינא צריך לקרותו רבי ולא אבא אלא שלא נוהגין כן דמסתמא אביו מוחל ע"ז. והחולק על רבו כגון שקיבוע לו סדרש ויזב ודורש ומלמד שלא ברשות רבו ורבו קיים אע"פ שהוא במדינה אחרת ה"ז כחולק על השכינה. אבל כותר להלוק עליו באיזו פסק או הוראה אם יש לו ראיות והיכחות לרבניו שהדין כן. אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת היו בבית השבי פידה את רבו ואח"כ פידה אביו וא"כ אביו שקול כנגד רבו דאו של אביו קודם. ויש עוד דינים מרובים שחייב נגד רבו. ואמנם כ"ז ברבו מובהק דהיינו שרוב חכמתו ממנו אם מקרא מקרא ואם משנה משנה אם נמ' נמ' אבל אם לא למד ממנו רוב חכמתו אינו חייב לכבדו בכל אלו הדברים אבל עומד מלפניו משיגיע לדי' אמותיו אפי' לא למד ממנו אלא דבר אחד בין גדול ובין קטן עומד מלפניו וקורע עליו ועיין לקמן בדין קריעה ולפי שבומה"ו בעו"ה אין לנו רב מובהק לבן לא העתקה כל הדינים. ודיניהם מהורשים בש"ע סי' רמ"ב:

(ב) תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה ה"ז שומה רשע וגם רוח ועליו נאמר כי רבים חללים הפילה. והתלמידים הקטנים הקופצים להורות ולישב בראש להתגדל בפני עם הארץ מרבים מהלוקת ומחריבים העולם ומכביין גרה של תורה. ומצות עשה שכל חכם שהגיע להוראה יורה שנאמר להורות את בני ישראל ואם אינו מורה ה"ז סוגע תורה ועליו נאמר ועצומים כל דרוגיה (סעיף י"ג י"ד):

(ג) ויזהר כל אדם שלא יורה כשהוא שתוי יין שנאמר יין ושכר אל תשת כר ולהורות את בני דהיינו רביעית יין חי שאינו מזוג שתה כדי רביעית בלבד והיה בו טים כל שהוא או ישן מעט או הלך כדי מיל כבר עבר היין ומותר להורות אבל ביותר מרביעית אפילו מזוג או שינה מעט או דרך מוספין בשכרותו אלא ישדה לפי השכרות עד שלא ישאר משכרותו שום דבר ישבעולם. ב"ש או בסעודה גדולה כגון מילה ונשואין ופורים וכיוצא בזה במקומות ששותין הרבה אסור להורות כל היום עד למחר. ואם נתן דעתו כבר ע"ז פסק הדבר מותר להורות בין לאיסור בין להיתר ודוקא בסתם אבל אם ברי לו שכבר סר יינו מעליו מותר. ומותר לשיכור ללמוד תורה אפילו דלכות ומדרשות והוא שלא יורה ואם היה חכם וקבוע להוראה לא ילמד שלמודו הוראה היא (ס"ד ס"ק י"ט):

(ד) ול"ד יין אלא אפילו שאר דברים המשכרים אפילו אבל תמרים או שתה הלכ ונשתבשה דעתו מעט אל יורה ואפילו בדבר הפשוט אם לא שהוא דבר ברור בפוסקים וז"ל קרי ביה רב הוא כגון שרץ צפרדע מהור דם אסור אבל שאר הוראות אפילו נטלים ובטל בששים אע"פ דלענין להורות במקום רבו מותר אבל שתוי יין אסורים בהם דהא לאו זיל קרי ביה רב הוא. ומי שמיצר ואין דעתו מיזשבת עליו אל יורה בשעה שהיא מיצר. ומדת חסידות לכל בעלי הוראה שיהא נזהר מלהורות כיומא דרתח או בא מן הדרך ברנלו או ביתא דאית ביה שכרא אבל אי בו איסור אפילו לכתהלה (ס"ד ס"ק כ"ג ח"א):

(ה) כל ת"ח שדעותיו מכוונות אין מדבר לפני מי שגדול ממנו בחכמה אע"פ שלא למד ממנו כלום ואין לאדם להורות עד מ' שנה יש אומרים משולד וי"א משעה שהתחיל ללמוד עד מ' שנה אם יש גדול ממנו בעיר אע"פ שאינו רבו. וגם שגדה שרין י"א דמותר אע"פ שלא הגיע למ' שנה וי"א שאין להורות עד מ' שנה אפי' בשוין דכיון שיש חכם כמותו שהגיע להוראה בשנים והוא לא הגיע לשני

חכמת הלכות ת"ח כלל ק"ד שער אר"ה אדם

לשני הוראה אל יורה וע"ז נאמר כי רבים הללים הפילה זה ת"ח שלא הגיע למ' שנה ומורה ויש זקן בעיר היודע כמותו (ט"ד ס"ק כ"י כ"ח):

(ו) חכם שאמר וכבר חלה הוראתו אין חבירו רשאי להתיר משיקול הדעת ואפי' התירו אינו מותר (ט"ד ס"ק כ"ד) שהרי כבר נעשה התיכה דאיסורא ע"י הוראת חבירו. ודוקא חבירו אבל כל שאינו חבירו שהוא גדול ממנו יכול להתיר מה שאמר חבירו אפי' במידי דתליא בסברא אבל י"א דאפי' אם הוא גדול ממנו בחכמה ובמנין (ט"ד ס"ק כ"ג כ"ד) אבל אם יש לו קבלה שאין הדין כן או שמעה בדבר משנה כגון דברים המפורשים בדברי הפוסקים יכול להתיר. ואפי' אם טעה בשיקול הדעת דהיינו שהוא מהלוקת בין הפוסקים ופסק האוסר כד מנייהו וסוגיא דעלמא באודך יכול לישא וליתן עם המורה עד שיהזור בו וכיון דהשיקול הדעת היה בצעות לא שייך לומר שויה התיכה דאיסורא אבל אם אינו יכול לברר בראיות שמעה אע"ג שגם המורה חוזר בו מ"מ נשאר באיסורו ואינו יכול להתיר כיון דכבר שויה התיכה דאיסורא ולכן אין איסור לשואל לשאול לשני ובלכד שיודיע אותו שכבר הורה הראשון לאיסור ואפי' אם התיר הראשון י"א דאם כבר חלה הוראתו אין לשני לאסור מתוך שיקול הדעת משום כבודו של חכם אבל י"א דדעת רוב הפוסקים דדוקא להתיר מה שאמר חבירו אסור משום דכבר חלה הוראתו אבל לאסור את המותר לא היישיגן לכבודו של חכם וכ"ז באותה הוראה עצמו אבל במעשה אחר פשיטא שיכול להורות מה שנראה אליו ואם החכם הראשון אסר מחמת הומרא או גדר או סייג אינו יכול להתיר אפי' במעשה אחר (סעיף ל"א ונס"ך):

(ז) ות"ח שאמר דבר הלכה בדבר השייך לדרייה אם אמרה קודם מעשה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו. ודוקא שאמר כך קבלתי אבל אם אמר דבר מסברא ומראה פנים לדבריו והוא נראה שומעין לו אבל אין שומעין לדרייה לסמוך על סברתו דילמא מדמי דברים להדדי שאינם דומים אבל אם הוא פשוט שומעין לו (סעיף ל"ו זכנ"ח וע"ס זכנ"ז):

(ח) קיציר הנהגות הוראות איסור והיתר ע"ש בש"ך:

(ט) ת"ח פטורים מדינא מכל מיני מסים בין מסים הקצובים על כל בני העיר בין שהוא קצוב על איש לבדו בין קבועים ובין שאינם קבועים וחייבים בני העיר לפרוע בשבילם אפי' הקבועים על כל איש ואיש ודוקא בת"ח שתורתם אומנותם ואין חילוק אם הוא עשיר או עני אבל אם אין תורתם אומנותם חייבים. מיהו אם יש לו מעט אומנות או מעט מ"מ אפי' מלוח בריבית להתפרנס בו ואינו מתכבד מלימודו כי אם לזק את בניו וב"ב ולפרנסם ולהלבישם ולכל הדברים הצריכים לאדם ולא להתעשר ובכל שעה שהוא פנוי מעסקיו חוזר לד"ת ולומר תדיר נקרא תורתו אומנותו ואין חילוק בין שהוא תופס ישיבה או לא רק שהוא מוחזק לת"ח בדורו שיודע לישא וליתן בתורה ומבין בדעתו ברוב מקומות התלמוד ופירושו ובפסקי הגאונים ותורתו אומנותו כדרך שנתבאר. ואפי' לא יהיה כ"כ חשוב בין ת"ח אחרים שאינם בעירו מ"מ אחר שביניהם ת"ח הוא ראוי להצילו מכל מס ואע"ג דאין בדורינו עכשיו חכם לענין שיתנו לו ליטרא דדהב' המביישו מ"מ לענין לפטור ממס אין מדקדקין בזה רק אם הוא מוחזק לת"ח כמו שנתבאר ומ"מ יש מקומות שנהגו שלא לפטור ממס רק ת"ח היושב בראש הישיבה משום דבזמן הזה שאר ת"ח נותנים ונושאים כדי להתעשר ואין הוזרים לתלמודם תמיד כשפונים מעסקיהם אבל ת"ח המזלול במצות ואין בו י"ש הרי הוא כקל שבצבור (סימן כנ"ג):

(י) עון הוא לבנות ת"ח או לשנאותן וכל המבזה את החכמים אין לו חלק לעוה"ב והוא בכלל כי דבר ה' בזה (סס סעיף ו') * והוא בכלל איסורם שמורידין ולא מעלין (סי' קנ"ח ס"ד ס"ק ו'):

(יא) מי שהעידו עליו שבזה ת"ח אפי' בדברים אפי' שדא בפניו ב"ד מנדין אותו ברבי' ואין מתירין לו עד שיפייס את החכם שנדרוהו בשבילו ואם בזה את החכם לאהר מותו ב"ד מנדין אותו ואין מתירין לו עד שיהזור בתשובה אבל אין דין ת"ח בזמננו לענין שיתן לו המבייש ליטרא דדהבא. ומ"מ יקנסו הב"ד המבייש לפי המתבייש ובלכד שלא יתחיל החכם במריבה לבנות בני אדם שלא כדין ויגרום בזה שיבוהג ויתרו נגדו ומ"מ אף אם התחיל החכם קצת אין רשות לכל אדם להחציף

הצמת הלכות ח"ת כלל ק"ה שער או"ה אדם 261

להחציף נגדו לענות לו בעיות. החכם עצמו מנדה לכבודו לע"ה שהתפקד כנגדו וא"צ לא עדות ולא התראה ואין מתירין לו עד שירצה החכם ואם מת החכם באים שלשה ומתירים לו ואם רצה החכם למחול לו ולא נדהו הרשות בידו ואף על פי שיש רשות לחכם לנדות לכבודו אין שבח לת"ה שינהג עצמו בדבר זה. בד"א שהרפואה בסתר אבל אם הרפואה בפדהס"א אסור לו למחול על כבודו אלא נוקם ונוטר הדבר כנחש עד שיבקש ממנו מחילה ויסלה לו (רמ"ג) ועיין שם עוד דינים הרבה שחייבים לנהוג בת"ה:

(יב) סימן רמ"ד דין קימה והידור בפני חכם מבואר בחבורי ח"י אדם כלל ס"ט:
(יג) מ"ע על איש שילמד את בנו תורה ואם לא למדו אביו הייב ללמוד לעצמו. היה הוא צריך ללמוד ויש לו בן ללמוד ואין ידו משגת להספיק לשניהם אם שניהם שוין הוא קודם לבנו ואם בנו נבון ומשכיל מה שילמד יותר ממנו בנו קודם ואעפ"כ לא יבטל הוא אלא כל מה שביבולתו ללמוד הייב ללמוד (סי' רמ"ה):
(יד) כשם שמצוה ללמד את בנו כך מצוה ללמד את בן בנו שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך ולא לבן בנו בלבד אלא מצוה על כל חכם מישראל ללמד לתלמידים שגם הם נקראים בנים אלא שמצוה להקדים לבן ובן בנו לכך הנירו והייב לשכור מלמד לבנו ולבן בנו ולבן בן בנו אבל לבן חבירו אינו הייב לשכור וה"ה בן בתו קודם לבן חבירו (סס):

(טו) אפילו תינוק שאינו מבין לקרות לא יסלקוהו משם אלא ישב עם אחרים אולי יבין ולא יכה אותו המלמד מכות אויב ומוסר אכזרי לא בשומים ולא במקל אלא ברצועה קטנה ויושב ומלמד כל היום וקצת מהלילה כדי להנכם ללמוד ביום ובלילה ולא יבטל התינוקות כלל אפילו לבנין בהמ"ק הויז מערב שבת וערב יו"ט בסוף היום:

(טז) אין מקרין התינוקות בשבת מתחלה מה שלא למדו משום טורה שבת אבל מה שקראו פעם א' שונים אותו להם בשבת (סס):

(יז) מלמד תינוקות שמניח התינוקות ויוצא או שעושה מלאכה אחרת עמהם או שמתרשל בתלמודו הרי זה בכלל ארור עושה מלאכה ה' רמיה לפיכך אין להושיב מלמד אלא בעל יראה מהיר לקרות ולדקדק ואין למלמד להיות נעיר בלילה יותר מדאי שלא יהיה עצל ביום ללמוד וכן לא יתענה או לעצור במאכל ובמשתה או לאכול ולשתות יותר מדאי כי כל אלו הדברים גורמים שלא יוכל ללמוד היטב וכל המשנה ידו על התחתונה ומסלקין (סס):

(יח) אסור למלמד להשכיר עצמו לבעל הבית שיש לו מלמד אחר בביתו והוי כעני המדפך בהררה ובא אחר ונטלה שנקרא רשע אם לא שיאמר הבעל הבית אין רצוני לעבב המלמד שלי אבל אם שכר הבעל הבית מלמד אחר יכול בעל הבית אחר לשכור אותו המלמד עצמו (ח"מ סי' כל"ז):

(יט) מי ששכר מלמד לבנו וחלה התלמיד ודין המלמד את בן חבירו שלא מדעת האב וכל דיני מלמד נתבאר בה"מ סי' של"ד של"ה:

מן סי' רנ"ו עד סי' רנ"ז יתבאר צעירים דלקונן והרבה מהם כנר מצוהים צמזוכי סי' אדם וצמזוכי טערי לזק ועיין צלחם הספר צלוח הסימנים ומנאל כולם על הסדר:

כלל ק"ה. הלי שילוח הקן (סי' כל"ז):

(א) מ"ע מן התורה כשיזדמן לאדם קן מעופות טהורים שישלח האם ואז מותר ליקח הבנים שנאמר כי יקרא קן צפור כו' לא תקח האם על הבנים שלח תשלח את האם ואם נטל האם על הבנים עובר בל"ת ואם משלחה אח"כ פטור ממלקות אבל אסור לעשות כן בתהלה ואם מתה או שהטתה קודם שישלחנה כיון שא"א ע"ד לקיים המעשה הייב מלקות וכן כל נל"ת שניתק לעשה הייב לקיים עשה שבה ואם לא קיימה לוקה (סעי' ו' ונ"ד) וכן אסור ליקח האם ולשלח הבנים שני שלח תשלח את האם (סעיף ה')

(ב) בכל מקום שימצאנו בין באילן ובין בארץ או בכורות או שיהיו ומערות בין בים בין ברה"ק ובין ברה"י הייב לשלח (סעי' ג') וצריך לשלח האם עד שתצא מתחת ידו ואח"כ יקח את הבנים ואסור לחתוך כנפיה קודם שישלחנה כדי שלא תוכל

262 חכמת הלכות כלליה ק"ה ק"ז שער אר"ה אדם

תוכל לפרוח ויקחנה אבל לאחר שתצא מידו יקחנה אם ירצה ואם חתך כנפיה ישהנה עד שיגדלו כנפיה וישלהיה:

(ג) ואינו נוהג אלא בעופות מהורים שנאמר קן צפור וצפור הוא מהור ואפילו אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת שנאמר קן ט"ם ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן שנא' כי יקרא כגון יוני שיבך ועליה וצפרים שקנני בהורים שבהומות ובבורות ואווזין ותרנגולים שקננו בכרדס שאינו מיתמר ד"ן שמרדו הוי שאינו מזומן אבל קן המזומן אצלו כגון יונים שדרכם לגדל עם בני אדם בבתים ואוים ותרנגולים שקננו בבית פטור וכן פירס ה' שתמר הוי כמו ביתו ופטר. ואפילו אינו מיתמר וכן שאר מקומות שאינם מיתמרים רק שהם שלו וא"כ זכתה לו חצירו דקו"ל חצירו של אדם קנה לו שלא מדעתו ולכן א"א לקיים המצוה א"כ שתיבך נשה ילה הביצים ועדיין לא היגבתה האם מעל הכינים כלל דאז כיון דאסור לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהם וכיון שהוא אינו יכול לזכות בהם גם חצירו לא קנה לו ואז יכול לקיים אבל חבף כשהונבהה האם מעליהם זכתה לו חצירו וה"ל מזומן:

(ד) עוף טמא רובץ על ביצי עוף מהור או להיפך או שזכר רובץ על הקן פטר ואם רובצת על ביצים שאינה טינה ה"ו מעלה. שאר דינים כיון שאינו מצוי כלל וכלל לא כתבתי ומבואר בש"ע שם. מן סימן רצ"ד עד רצ"ז מבואר בחבורי שערי צדק:

כלל ק"ו. דין בלאי בהמה ובלאי בגדים (ומ"י לנ"ז עד ס"י ט"ה):

(א) המרביע זכר על נקבה מין בשאינו מינו בין בבהמה בין בחיה ובעוף אפילו טהורה עם טהורה אם הכנים בידו כמנהגו ביסופרת ליקה מדאורייתא ואם העלם זה ע"ז אי שיעורם בקול מכין אותו מכת מרדות. ובלא"ה אסור לאדם להסתכל בשעה שמתדוונים יחד בהמה או עוף אבל מותר להכניסם לדירה אחת ואפילו אם ראה ירחוב ים זה על זה א"צ להפרישם (ל"ז):

(ב) אסור לישראל ליתן בהמתו לנכרי להרכיעה בשאינו מינו וכן בכל דבר שאסור לישראל אסור לומר לנכרי לעשותו:

(ג) אסור לעשות מלאכה בב' מינין כגון להרוש ולמשוך בקרון או למשוך עגלה או אבן ואפי' אם הם רק קשורים יחד בהבל א' אסור שהרי נושאים הבל והמנהיגים אפי' בקול לוקה ולכן צריך לזהר שלא לקשור ביהד אפילו ב' מיני עופות שלא יברחו שהרי נושאים הבל והא דכתב לא תחרוש בשור וחסור ל"ד אלא ה"ה בלא הרישה וכן ב' מינים אפי' עופות ויש אומרים להנהיגם אפי' אינם קשורים יחד ולכן אסור לרובב למשוך בהבל כלב אצל הסוס וכ"ש דאסור לקשור בהבל שקישר בסוס שום עוף או כלב:

(ד) עגלה הנמשכת במין אחד לא יקשור מן אחד בהבל לא בצדדים ולא מאחוריו:

(ה) עגלה שמושכן אותה כלאים אסור לישב בה אע"פ שלא המיני ששייכות גורמת להם שימשכו העגלה:

(ו) נכרי המנהיג בכלאים מותר לדבר עמו ולא היישינן שמא ילכו הבהמות מ"ום קולו הדוי דבר שאינו מכון אבל אם משא של ישראל על העגלה לא ילך ישראל סמוך לעגלה דשמא יצעק על הבהמות שילכו במהרה ואז הוא מנהיג כלאים וגם אסור לומר לנכרי שיקשור כלאים בעגלה וכ"ש כשנצרך ישראל לקשור בהמות בעגלה של ישראל להוציאן ממקום שנכבש שם בטיט ושלג דאסור לומר לו אבל יכול לזכור אותו סתם להוציא העגלה ובלבד שלא יעמד הישראל שם ופשיטא שלא יגעור על הבהמות וצריך להזהר הסוחרים ע"ז כי ראיתי שנכשלים בזה (כע"ף י"ז):

(ז) לא אסרה תורה אלא ב' מיני ב"ח אבל אדם ובהמה מותר להרוש וכל מלאכה דדוקא שור וחבור יהיו אסור אבל אדם ושור מותר:

(ח) כתיב לא הלבש שעטני צמר ופשתים וקבלו הד"ל דלא נקרא צמר אלא צמר

חכמת הלכות כלאים כלל ק"ז שער א"ה אדם

צמר רחלים ושל אילים שהם הנכששים אכל צמר גמלים שקורין (קמנל סגל) או של ארנבת שקורין (סלזין סלר) וכן של שאר בהמה והיה לא נקרא צמר ולכן כל מיני צמר דוץ משל כבשים מותר עם הצמר ועם הפשתן אבל של כבשים אסור עם הפשתן וכן קנבוס (סקורין סלנף או קנלפלעס) וכן צמר גפן (סקורין נוינזולל) מותר אפילו בצמר רחלים וכן משי אע"פ שדומה לפשתים בזמנה"ו שהכל מכיין אותו אין בו אפילו משום מראית עין ומותר בין עם צמר ובין עם פשתן (ל"ח):

(ט) צמר רחלים וצמר גמלים שמדפן זה בזה ושוה מהם טווי אם היה הרוב של גמלים הרי נתכטל דצמר וה"ה כאלו הוא הכל של גמלים ומותר לערבו עם הפשתן שביון שלא נטוה עדיין לא השיכי ובטלי ולכן מותר ג"כ לתפור עורות של כבשים בחוטי פשתן אע"פ שניטין של צמר נכרך בחוט הפשתן שהופר בו שבטל במיעוט אבל אחר שנעשה חיטין אין לכלאים שיעור שאפי" הוט כל שהוא של צמר בכגד גדול של פשתן או איפכא אסור ללבשן אפי" מצדו השני אע"פ שהצד שבו הכלאים ונר" ע"ג הקרקע ואפילו נאכר החוט ולא ידענו מקומו ל"ש בו ביטול ואסור (ל"ט):

(י) בנד שהשתן של משי או צמר גפן וכיוצא בו והערב של פשתן אסור לתפרו עם הצמר אע"פ שהובו משי וכן אסור לעשות בו ציצית של צמר (סס):

(יא) כתיב לא תלבש שעמנו. צמר ופשתים יהדיו וקבלו חז"ל דתיבת שעמנו הוא כאלו כתיב שוע טוי נוז ונהלקו פוסקים בפירושים עו ולכל הפירושים הצמר והפשתן שהיו שועים יחד ר"ל שנסרקו במסרק ואח"כ נטו יחד ואח"כ ארנן יחד לרש"י הוי כלאים דאורייתא וכן אם היה כל אחד שוע לבד וטווי לבד ואח"כ קלען או תפרן אי קשרן יחד לכ"ע נמי הוי דאורייתא כדמוכח מהא דק"ל דהתירה התורה כלאים בציצית מסמיכת הכתובים דסמיך ליה גדילים תעשה לך אצל שעמנו והתם הוא ע"י קשרה (רק נלתינ ס"ל לרש"י דלינו אסור נה"ט א"כ הים סוע וטווי כחמר) ואע"ג שאינן שזורין החוטין (הוץ לר"מ כיון שאינו סזוק אינו דלוקייתא דס"ל דנוז ל"ל סזוק) היה שוע או טווי לבד כגון הלכדין שקורין פילשין או הכובע שקורין קאפעלושין לרמב"ם הוי כלאים דאורייתא ולשאר פוסקים דרבנן וכן העורות התפדים בפשתן לתפרם תחת בנד של צמר או לחבר בנד צמר בכגד פשתן ע"י שמפסקין ביניהם בכגד משי או חתיכת עור לרמב"ם הוי כלאים דאורייתא ואפי" נתן צמר ופשתים בשק וכרכן הוי כלאים דאורייתא ומעבשין נפ"ט הדברים מה שאסור לרמב"ם ואף שנוהגין כשאר פוסקים מ"מ כל י"ש יעשה מלבושיו שלא יהיה בו שום חישש אסור לכ"ע:

(יב) המחבר יחד בנד צמר עם בנד פשתן אפילו כשהפרם בחוט של משי וכן התופר בנד צמר בחוט של פשתן או איפכא או שקשרן יחד בקשר של קיימא כל זה אסור מדאורייתא לכ"ע ודוקא שחברו בב' תכיפות כגון שהעביר המחט פעם א' ולא העביר כל החוט ומעביר המחט פעם ב' ונמצא שני ראשי החוטין ביחד וי"א דוקא כשקשרן יחד אבל אם תחב המחט רק פעם א' בכגד זה אינו חבור ל"ל (סס) ואם קשרן לרמב"ם נם זה הוי כלאים:

(יג) בנד צמר שנקרע מותר לכרוך אותו בחוטי פשתן דהיינו שכורך שני צדי הקרעים ולא יהדקנה בחזק אלא בכדי שיוכל להוציא ב' ראשי הקרעים בלא התרת הקשר (ס"ד סק"ד):

(יד) נודעין העולם היתר ליתן צמר בכר או כסת של פשתן או בשק של פשתן אע"פ שתיפרין פיו ולפעמים תוהבים החוט של פשתן שהופרים בו נם בצמר ואפי" נזהגין היתר כיון שיכולין להוציא הצמר ע"י נקב קטן בלא התרת התפירה (סעיף ג') ולרמב"ם אסור מדאורייתא (סעיף ה') אבל ליתן לחוכו בלאו בנדים של צמר אסור לכ"ע אפי" אינו תיחב התפירה בכנדים שהרי א"א להוציא הבנדי בלא התרת התפירה (סס סעיף ג'):

(טו) מותר לחבר בנד צמר בכגד פשתן ע"י קנעפלאך וקריסים אם הם בענין עדם רפויים אבל אם הם מהדקים יסה שא"א להוציאן בקל אפי" יבטוף הקריסים או שיקרע הנקבים אסור לכ"ע (סס):

חכמת הלכות כללים כלל ק"ו שער אר"ה אדם

(טז) כבר נהגו העולם ללבוש בנד צמר על הלוק של פשתים אע"פ שהגור בחגורה וקושרו מבהוץ. ודוקא בנד על הלוק דאפשר לפשוט התחתון אע"פ שהעליון נשאר עליו שיוציא זרוע אחד ויפשוט ואח"כ ילבש העליון ויפשוט זרוע השני אבל ב' אנפילאות שקורין (זאקין) יש אחרים ונכון ליהדר (סס):

(יז) מותר להכניס חבל של פשתן כשק של צמר או איפכא דרך נקבים ובלבד שלא יקשור ראשי ההוט כדי שיוכל להוציא ההוט בלא קריעת הנקבים (סס):
(יח) נהגו העולם להבר עורות התפורות בפשתן תחת בנדי צמר ולרמב"ם הרי כללים דאורייתא:

(יט) נהגו העולם לחבר בנד צמר בבנד פשתן ע"י שמפסיקין כיניהן בבנד משי או עור ולרמב"ם הוא כללים דאורייתא אבל להגור בחגורה שמצד אחד הוא פשתן ומצד השני צמר אע"פ שרצועה של עור באמצע כיון שהוא קושר שני ראשים ביחד כשהגור בה לכ"ע אסור עכ"פ מדרבנן (סע"ף ה'):
(כ) אסור ללבוש בדרך לבישה כללים אפילו אם אינו מתכוין לשום הנאת הגוף רק להציל בנדיו משינוף דכל שהוא לבישה ממש אסור בכל ענין כיון דעכ"פ מתכוין ללבישה זו אבל מותר ליתן עליו כך בלא דרך לבישה להציל בנדיו משינוף ובלבד שלא יגיע לגופו שום הנאה להמם עצמו או להציל גופו שלא יגיעו הגשמים על גופו דזה אסור אפי' אינו לובש ואסור בלבישה אפי' בדרך ארעי ואפי' הבנד קטן מאד ואפילו ע"ג בנדים אע"פ שאינו נהנה כלל ויש מתירין אפילו ללבוש אם אינו עושה לצורך לבישה על גופו דק כדי להראות מדת ארכו ורחבו להקונים כיון שאינו מתכוין כלל ללבישה. ונ"ל דלכ"ע אסור אם רוצה לקנותו ולבשו לפי שעה לראות אם הוא כמדתו שהרי מתכוין ללבושו ולכן הקונים הכובעים שקורין קאפעלושין התפורים בשעטנו וכן בנדים אסור ללבוש לכוין למדתו אפילו ארעי (ס"ע סע"ף ד):

(כא) והא דשרי אם אינו בדרך לבישה דוקא להציל בנדיו משינוף אבל אם מציל עצמו מן החום והקור אפילו דק אכר מאבריו אסור לפיכך אסור ליקח קדרה חמה או ביצה חמה במטפחות של שעטנו שהרי מציל ידיו מן החום ומכוין לכך או במקום אע"פ שאינו מתכוין ליהנות אם הוא פסיק רישיה לכן משפחות שמקנהין בהם ידים ומטפחות שמסתפנים במרחץ או שמסתפנים בהם כלים וקרקות ומטפחות של כפרי קודש אסור לעשותן כללים שהידיים נוגעות בהם תמיד ומתהמין ואפילו מטפחות שפורסים על השולחן שאוכלין עליו או שקורין עליו ואפילו בבית הבנסת אסור שלפעמים מקנה בהן ידיו ואפילו וילון שכנגד הפתח וכיוצא בו אסור אבל הפרוכת של ארון הקודש מותר שאין מתעטפין בו לעולם אבל מותר לישב בעגלה שהמבסה שלו הוא שעטנו אע"פ שגוף עליו מן החום והגשמים כיון שאינו מתעטף בו ועכ"פ יזהר שלא יגע בו וכן אם צידי העגלה מכוסים שעטנו יזהר בכל מה דאפשר שלא יגע בהן (מסע"ף ו' עד סע"ף י"ג):

(כב) ודוקא דברים שדרך חימום בכך אבל צלצול קטן שנותנין בו מעות וסטרטוט שאניהם עליו רשיה אין דרך חימום בכך ומותרים. ואותות שעושים הכובכים והצבעים והגרדים בבגדים לסימן אסור משום כללים (סע"ף י"ד):

(כג) יש מהירין ללבוש מנעלים שאין להם עקב שקורין פאנשאפיל. דכיון דאינו מלבוש גמור כיון שאין מסבב כל הרגל וגם עור הרגל היא קשה ואינו מתהמם כ"כ ולכן מותר אע"פ שהוא של כללים כגון שהוא של צמר ותפרו בהוטי פשתן ויש ליהדר בזה כי י"א דדוקא עור העקב שהוא קשה לא שייך בו חימום וכ"כ רוב הפוסקים. ונראה דעכ"פ מותר להניח במנעל תחת פרסות הרגל כללים דעור הפרסות קשה (סע"ף י"ג ועיין כ"פ):

(כד) מדכתיב לא תלבש ולא יעלה עליך קבלו חז"ל דאינו אסור מה"ת אלא לבישה או העלאה אע"פ שאינו לובש אך הגוף נהנה ממנו אבל להציע תחתיו מותר מה"ת אבל מדרבנן אסור אפילו להציע תחתיו ואפילו "מצעות זה ע"ג זה וכללים תחתיהם אסור. ודוקא ברכין אבל בקשין ונתונים על עץ או אבן מותר דכיון שהם קשים ל"ח שמא תכרוך נימא ואותן כרים שממולאין בצמר ותפורין במשתן אסור לישב עליהם אפי' כשמונהים על עץ. ולפ"ז אסור לישב על הכסאות שנעשו

חכמת הלכות כלאים כלל ק"ז שער אי"ה אדם

שנעשו משעטנו שקורין פילש לכולי עלמא או שממולא עם צמר לדעת רמב"ם והעולם אינן גזרין כזה ויושבין בבתי נכרים על כסאות שלהם ומושב שיהיו שונגין אך כל איש יזהר כזה (סעיף א' ז')

(כה) ראוי לכל י"ש שלא ילבוש הבגדים של צמר שדנילין למצוא בהן חומין של פשתן (וענגילטע פלנילא ע"פ נסיון לחינו שהבתי פשתן והערב לנכר: (כו) הלוקח כלי צמר מנכרי צריך לבדוק יפה יפה שמא הם תפורין בפשתן וצריך להתיר כל התפירות ואפי' הנכרי אומר שתפרן בקנבוס או משי אינו נאמן ואסור לומר לנכרי לתפור לו בגדים אפי' נתן לו חומי קנבוס או משי ויזהרנו שיבדוק אח"כ אם לא החליף ואז יעניש ע"פ נימוסיהם וייתירא מזה (עיין ספר הזכונות) וי"א דיכול לבדוק כי של פשתן כבה מהר ושל קנבוס הולך ושורף ושל משי נכרך וי"א סימן אחר שכאשר ימשוך החוט כמין שעירות ארוכות הוא קנבוס וי"א דאין מועיל שום בדיקה (סז):

(כז) הרואה את חבירו שלבש כלאים של תורה קודעו מעליו מיד אפי' בשוק וי"א שאם הלובשו הוא שונג ישתוק עד שיניע לביתו ותיכף בשנודע לו שהוא לבוש כלאים הייב לפושטו תיכף וכל רגע שישהה עליו עובר בלאו ואסור להלביש חברו כלאים משום לפני עור כו':

(כח) כל דבר שדרך להתכסות בו או להשתמש בו לצורך הנוף לא יעשה של כלאים אבל בלא"ה מותר לעשותם ולקיימם ואינם אסורים אלא בלבישה. וכל הזהיר שלא ללבוש שעטנו יזכה ללבוש בגדי ישע ומעיל צדקה:

אגוד בכל רעיוני האסורים בתיר. שזכני לגמור שער איסור והיתר:

שער בית הנשים. הלכות גדה

כלל ק"ז. דין גדה וזבה מה"ת (סי' קפ"ג):

(א) כתיב בפי' קדושים ואיש אשר ישכב את אישה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה כו' ונכרתו שניהם מקרב עם ודוה הוא כולל ב' מינים גדה וזבה (סדוה כ"ל סזג ממנה דס) וכתיב מקורה הערה למדנו שאפי' לא נמר ביאתו אלא שהערה בה לבד מ"ם הייבם כרת ואין דברש אם היא גדולה או קטנה או פגועה בין שפחה בין משוהרת וגיורת ובין ראתה באונם או ברצון ואפי' לא יצא הדם לחוץ אלא נעקרו מן המקור ועדיין הוא בבית ההיצון דהיינו בין השינים מקום שמניע אליו האצבע בשעת גמר ביאה טמאה (לנכ"ן פ"ג). והנני מבאר לך מה היא גדה ומה היא זבה מדין תורה ואיך הוא מנהגנו ע"פ תקח"ל ואעתיק לך לשון הזהב של הרמב"ן בהל' גדה וז"ל גדה האמורה בתורה כל שראתה דם בבשרה במקור המיה בין שלא ראתה אלא טפה אחת כחרדל או פחות מכן בין שהיתה שופעת דם ז' ימים ופסקה בסוף יום ז' דין אחד הוא וטובלת כלילה שהוא ליל שמיני וטהורה לבעלה וזו היא גדה האמורה בתורה שנאמר שבעת ימים תהיה בנדתה. הזרה וראתה כליל שמיני ואילך זו היא הנקראת זבה שנאמר ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה מפי השמועה למדו ימים רבים נ' לומר שאם ראתה אחר זמן נדתה או סמוך לנדתה ג' ימים רצופים שבכל יום תראה דם אפילו טפה פחותה מן החרדל ה"ז זבה גדולה ומאחר שתפסקו ראייתה צריכה לספור ז' ימים נקיים חוץ מן היום שפוסקת בו וטובלת ביום ז' לספירה אחר שתגף ההמה וטהורה לבעלה שנאמר וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר:

(ב) כל הייבי טבילות טבילתן ביום ספירתן אחר הנץ ההמה מיד חוץ מגדה ויולדת שטבילתן כלילה שלאחר ספירה שנאמר בנדה שבעת ימים תהיה בנדתה השבעה כולן בנדות וכן יולדת זכר כליל שמיני ויולדת נקבה כליל ט"ז שהיולדת בנדה כמו שיתבאר:

חכמת הלכות נדה כלל ק"ז שער בהני אדם

(ג) ימים אלו שהזבה סיפרת צריכה שלא תהא טומא' מפסקת ביניהם ואם ראתה אפי' ביום ז' סמוך לשקיעת החמה סותרת כל המנין וחוזרת וסופרת ז"ע רצופים לפיכך אפי' שטובלת ביום ז' לאחר הנץ החמה אם שמשה בו ביום היו תרבות רעה ובעילתן תלוזת שמא תראה ותסתור כדין זבה גדולה ונמצא בעל את הזבה שהוא בכרת:

(ד) אין יום אחד הלל'ים (הלמון מגומגם קלת). שי"א יום הסמוכים לוי ימי נדות בלבד שהאשה נעשית בהם זבה אבל מאחר שנשלמו הי"א חזרה לימי נדות שאפי' ראתה ביום ז' טובלת בליל שמיני וטהורה כמו שבארנו ואחד עשר ימים אלו הם הנקראים י"א יום שבין נדה לנדה מפני זה המעם שבארנו:

(ה) הרואה בחיך י"א ימים הללו יום א' בלבד בין שראתה בתחלת הלילה ובין שראתה בסוף היום ופסקה בו משמרת כל הלילה אם לא ראתה משמרת וטובלת לאחר הנץ החמה. ראתה גם ביום ב' ופסקה בו משמרת יום נ' אם לא ראתה משמרת וטובלת לאחר הנץ החמה ונפסדת ימים נקראת שומרת יום כנגד יום חו היא שהחכמים קורין אותה זבה קטנה:

(ו) אפי' שטובלת ביום שפירשה בין בשני ובין בשלישי לאחר שתנין החמה מיד והרי היא טהורה אינה משמשת מפני שהיא תלויה שמא תראה ותסתור כדין זבה גדולה:

(ז) אין אחד עשר עצמו צריך שימור מה"ת אלא אם ראתה בו טובלת בלילה וטהורה שהרי יום י"ב מימי נדות ואינו מצטרף לזיבה:

(ח) אין בין זבה גדולה לזבה קטנה אלא ספירת ז' והבאת קרבן שזבה גדולה צריכה לספור ז' ימים נקיים וזבה קטנה אינה סופרת אלא יום אחד בלבד וזבה גדולה מביאה קרבן כשתמדה ולא זבה קטנה אבל לענין טומאה ואיסורי ביאות שתהיו שיות:

(ט) ספירת הנדות והזיבה כך הוא. הרואה דם תחלה יושבת ז' לנדתה ראתה יום ח' נעשית זבה קטנה ושומרת יום כנגד יום ראתה יום ט' שומרת יום כנגד יום ראתה יום עשירי היו זבה גדולה וצריכה ז"ע:

(י) משעה שהאשה נעשית זבה גדולה אינה חוזרת לימי נדות עד שתספור ז"ע כיצד הרי שראתה ג' ימים בסוף י"א ושפעה וראתה גם ביום רביעי שהוא מן הימים הראוים לנדה אפי' התהילו נקיים שלה וסתרה וחזרה למנותן וסתרה אינה אלא זבה שסותרת ובשתשלים ז"ע ותראה תהזור לתחלת ימי נדה בין שהתהילה לראות בראשון של י"א בין ג' אחרונים שהם תשיעי עשירי וי"א מכיון שנעשית זבה גדולה אפילו שופעת אה"כ ק' יום משתספור ז"ע ותראה תהזור לתחלת ימי נדה: (יא) ראתה נדה בתחלה ולא ראתה בי"א יום משתראה ביום י"ג לראייתה היא נדה לא ראתה בתחלה עד יום כ"ז אין כונן ליום הראוי לזיבה אלא היו תחלת נדה:

(יב) אין זיבה אלא בי"א שסמוכין לוי שראתה בהן נדות והוהר במנין זה שכבר נעה בו אחד מגדולי המחברים (כונמו על סלמנ"ס נטיך סי' קפ"ג): (יג) ימי נדתה שאינה רואה בהן עולין לה לספירת זיבה קטנה שאם ראתה יום עשירי לזיבה ויום י"א וחזרה וראתה ביום י"ב אם עבר עליה יום א' בלא ראייה מן השעה שמשלמת לנדתה טובלת בליל ח' לנדתה וטהורה אבל בזבה גדולה אצל שהרי אינה נעשית זבה כמו שבארנו:

(יד) אין האשה טמאה עד שתראה דם במקור דמיה והוא המקום שהחכמים קורין אותו הדר. ואין כל המשקה היוצא מן החדר מטמא אלא הדם בלבד. ומראות היו להכמים שבהן מטמאין הדמים וכל שאינה מאותן המראות מטהרין אותו:

(טו) כשנתמעט לבן של חכמים מפני כובד הגלות ותכיפת הצרות חששו שמא יבואו למעות בדבר שזדונו כרת שהרי אפשר שתראה האשה בימי נדתה ז' ימים ויהיה של ששה דם מהור ושל יום ז' דם טמא ואפי' מראה דם להכס גדול ובקי אפשר שתמעט בעצמה במנין הנדות והזיבה:

(טז) הרי שראתה בסוף י"א מימי הזיבה ומהרתו וטעדת והיתה סבורה שראתה ראשונה

267 חכמת הלכות נדה כלל ק"ז ק"ח שער בה"ג אדם

ראשונה בימי הנדות ומינה ממנה ואינה ראויה למנות אלא מיום המהרת שבו התחילה נודתיה ולפיכך עמד רבינו הקדוש וחקן שכל אשה שתראה יום אחד חספור ז"ג ואם ראתה שנים תשב ו' נקיים ואם ראתה ג' תשב ז"ג ובכל ימים שתראה כך היא נידונית ואינה צריכה להראות דם לתבם ולא למנות ימי נדות חיבה:

(ז) אע"פ שזו התקנה אין בה בית מיהוש החמירו בנות ישראל על עצמן שאפילו ראתה יום א' טפה כל שהוא ופסק הדם סופרת לה ז"ג בין שראתה בעת נדתה בין שראתה יום א' או ב' או הו' כלן או יותר משיפסוק הדם סופרת ז"ג כדן זבה גדולה:

(ח) ומפני מה החמירו בנות ישראל כך על עצמן כדי שיהיו בכ"ז כוונות מנן אחד ולא השתנה מדרגן בין ראתה א' לג' ימים הרי שראתה ג' ונעשית זבה התחילה וספרה עד ז"ג וראתה בו' טפה כחרדל ודאי צריכה לישוב ז"ג שאינן בקיאות בין תהלת ראתה לסתירת הספירה ויבוא הרב לדי טעות:

(ט) חומרא זו שנהגו בנות ישראל הוכשרה בעיני החכמים ועשו אותה כהלכה פסוקה בכל מקום לפיכך אסור לאדם להקל בה ראשו לעולם עכ"ל רמב"ן:

כלל ק"ח. דין שצריך לפרוש מאשתו קודם לווסתה (סי' קפ"ד):

(א) רוב נשים יש להם חסת (כ"ל זמן קבוע אורח כנשים) לראות בזמן ידוע או מכ' יום לכ' יום או פחות או יותר כאשר נכאר פרטיהם בכלל ק"ב וכשהגיע הזמן לראות צריך לפרוש ממנה עונה אחת ו"א שהוא מדאורייתא דכתיב והזרתם את בני ישראל משימאתם וסמך ליה והדוה בנדתה ללמד כשיגיע זמן נדתה יהיו מזודרים ומופרשים ממנה ו"א דקרא אינו אלא אסמכתא והפרישה אינו אלא מדרבנן שמא תראה בשעת תשמיש וכן דעת רוב הפוסקים ולכ"ע אין צריך לפרוש אלא מתשמיש לבד אבל משאר קריבות שאסור בימי נדתה מותר ובהיכוכ ונישוק יש אוצרין אפי' למאן דס"ל ווסתות דרבנן שקרוב הדבר שיבא ג"כ לדי בעילה ויש סתירין כיון דהבעילה נופא אינה אלא מדרבנן והמהמיר תבא עליו ברכה (סעיף א' ז' ונס"ך):

(ב) וכמה היא העונה או זמן או לילה כיצד אם דרכה לראות ביום פורש ממנה אותו יום כולו אפי' אם דרכה לראות בסוף היום ומותר מיד בלילה שלאחריו ואם הוא בתחלת היום אע"פ שלא ראתה אסור כל אותו היום ומותר בלילה שלפניו וכן הדין אם ווסתה לראות בתחלת הלילה אע"פ שלא ראתה אסורה כל אותו הלילה וכן אפי' אם ווסתה לראות בסוף הלילה אסור אף בתחלת הלילה ומותר ביום שלפניו וכן ביום שלאחריו אם לא ראתה ו"א דהשבינן לעילם י"ב שעות ליום וי"ב שעות ללילה ולכן יש להמיר כדומרת שניהם (נס"ך סק"ז י"ב ט"ס) (מ"כ שעות זמניות ל"ב שעות סוות ונס"כ וכו' וכו' ע' נס"ט) ואפילו בתחלת שהלילות קצרות צריכים לחשוב להומרא י"ב שעות צריכה פרישה ואם ווסתה בסוף היום אזלינן לחומרא אף שהיום ארוך צריכה לפרוש כל היום (נס"ך סק"ז) ועיין סדרי טהרה):

(ג) בד"א שיש לה חסת קבוע באיזו זמן שתראה ביום או בלילה כגון שרואה לעולם בתחלתו או לעילם באמצעיתו או לעולם בסופו ואז א"צ לפרוש אלא אותה עונה שהיוסת בתוכו אבל אם רגילה לראות ביום ואין לה שעה קבוע רק לפעמים בתחלתו ופעמים באמצעיתו ופעמים בסופו א"כ כל היום וסתה וצריך לפרוש עונה מקודם לה היינו כל הלילה (נס"ך ט"ס) אבל מנ"י וכו"ס כדעת כל הפוסקים דלעולם אין חילוק וא"צ פרישה לכל היותר אלא עונת הוסת. ונ"ל דבעונות הוסת וכן אם לפעמים רואה בתחלתו ופעמים באמצעיתו ופעמים בסופו הוי כל היום עונת הוסת ואסורה כל היום מדאורייתא לכ"ע: א

(ד) אם רגילה לראות בהנך החמה ולא ידעה אם קודם הנך החמה או אחריו אינה אסורה אלא ביום דבלילה מותר דהוי ס' דרבנן אבל ביום דאפילו ראתה קודם הנך היתה אסירה ביום ונהשב היום כמו ודאי וכן אם רגילה לראות ביהש"ס אינה אסורה אלא בלילה (מ"ס טהקט"ס וכו' קיי"ל דמפ"ס נחשנ ליום ולעס מלינו

פליגין כחן נהנן סתמה דוקא נ"ל ע"פ ע"כ הכו"ס דרמייית הנדה היא תלויה דלפעמים גורם מה שהתמה נכנסה תחת הארץ או למעלה מהארץ ול"כ לק"מ) (סעיף ד') ואם רגילה לראות ראייה מקודם הנץ החמה עד אחר הנץ אסורה בלילה וביום כשיעור הנמשך בו (נש"ך ס"ק ט"ו ט"ס ונ"ל קודם הנץ כו' וכל היום שלפניו כו'):

(ה) אם הווסת נמשך איזה ימים ישוופעת או מזלפת אינה צריכה לפרוש אלא עונה הראשונה של תחלת הווסת ולא אמרינן שכולה ראייה אחת היא או שכל יום ויום הוא ווסת בפ"ע אלא אמרינן שעונה הראשונה היא התחלתה והשאר נמשך מזה כיון שכבר נפתח המעיין לא נסתם עד איזה ימים ואותה העונה היא שגרמה הראיה (סעי' ו')

(ו) אשה שאין דרכה לראות בפחות מכו' יום לכ' יום אבל אח"כ אין לה קצבה וע"פ רוב תראה מכ"ז יום לכ"ז יום אלא שלפעמים מקדמת שעת ווסתה ורואה לכ"א או לכ"ב ועד כ"ז ולפעמים מאחרת לכ"ז וכ"ח וכיוצא בו אם כבר קבעה ווסתה ג"פ ליום כ"ז ולא עקרה ג"פ רצופים ליום אחר כאשר נבאר משפטי קביעות הווסת ועקירתה בכלל קי"ב וא"כ עד ליל כ' ודאי מותרת ובליל כ"ז ודאי אסורה רק מקודם לזה ואחר זה י"ל כיון דקיי"ל בס"י הקודם לזה דאוליגן בתר התחלת הווסת וא"כ ה"נ תאמר ליל כ"א שהיא עונה ראשונה ממה שנשתנה אצלה ואפשר גם ליל כ"ז מפני האיחוד יותר ואמנם י"ל דלא דמי דדוקא התם שראתה בכל אותן הימים כבר נפתח מעינה שפיר אוליגן בתר התחלה אבל הכא בכל יום היישי' שמא תראה (הס"ג זפ"ז דשנועות מחמיר וכ"כ מנ"י וכו"פ וס"ע אך זש"ג מסיק דשאל למהר"ן והשיב לו צדק מו"מ דיש להקל וכ"כ לזוט צסי' קפ"ז וסיניט לזון רמ"א וכי לריך לפרוש ממנה צעונה טז' או ג' ימים קודם לכן או אח"כ עכ"ל וכ"כ הס"ך סי' קפ"ט ס"ק ל"ט ולא ידעתי למה המחין הס"ך להקשות על רמ"א עד סי' קפ"ט ולא הקי צסי' קפ"ד שהרי טס מנואל זש"ע דאוליגן בתר התחלת הווסת והרמ"א לא הגיה טס ע"מ דמודה וצסי' קפ"ט טס טכ' רמ"א וכן עיקר היינו מטעמא טכ' הצי' דהרז"ה ורמ"א טס אזלי לשיטתם דפקו הכי צסי' קפ"ד דאוליגן בתר התחלת הווסת) והדעת מברעת בהחמירין ואמנם נראה דוקא ברגילה בכך אבל בלא"ה אינה חוששת אלא כדן שאר כל ווסת שאינו קבוע שנעקר בפעם אחת כדלקמן כלל קי"ב. ונ"ל דאם אירע ליל טבילה או שיוצא לדרך דאפשר יש לסמוך אדעת המתירין ואינה צריכה לחוש אלא לעונה הראשונה (וביולא לדרך נ"ל דלכ"ע מותר שהרי יש מקילין בלא"ה אפי' סמוך לווסתה ממש כדנכסמוך צסי' ז') ומ"מ נ"ל דאם קבעה ווסתה שהיא רואה תמיד בלילה או תמיד ביום נ"ל דאין צריך להחמיר אלא באותה עונה שרואה ב' או ג' ביום או בלילה:

(ז) היוצא לדרך צריך לפקוד אשתו אפי' סמוך לווסתה ולכ"ע הייב לדבר על לכה דברי פיוסין ודברי ריצוי וחיבוק ונישוק אלא הרוב הפוסקין מתירין אפילו תשמיש וסמכו אקרא וידעת כי שלום אהלך דכיון דאשה משתוקקת לבעלה בשעה שיוצא לדרך יותר משאר הימים כדכתיב ואל אישך תשוקתך ואמרו חז"ל דזה קאי על שעת יציאת בעלה לדרך והששו חז"ל שמא תזנה כיון שאין בעלה בעיר ואין אימת בעלה עליה ולפיכך התירו אפי' סמוך לווסתה שהרי פרישה לווסת אינו אלא מדרבנן לרוב הפוסקים ב' (והחולקין ס"ל דהפרישה דאורייתא אצל נליל הטזילה אסור לכ"ע סמוך לווסתה) (כו"פ צסי' קפ"ז וס"ע סי' קפ"ד):

(ח) בד"א שצריך לפרוש בגדולה אבל בקטנה שלא הגיעה ליי"ב שנים או שלא הביאה סימנים וכן זקנה שנשתלקו דמיה שלא קבעתו ג"פ (ועיין צסי' קפ"ט ס"ק מ"ג וננקה"כ טס) ומעיברת לאחר ג' חדשים לעיבור' וכן מינק' כל כ"ד הודש משגולד הולד אפי' גמלתו או מת הולד כולן מותרין וא"צ פרישה סמוך לווסתן ר"ל לווסת שהיה לה מקודם אבל אם ראתה פעם א' בימי עיבור' והנקה מבואר לקמן ובסימן קפ"ז דהיששת כמבואר דינם בכלל קי"ב בסופו (סעי' ג') (נש"ך סי' קפ"ז ס"ק י"ט ע"כ זש"כ זש"ל וסיים וצ"ל סי' קפ"ט סעי' ל"ג כוונתו דטס מנואל דמעונרת ומניקה אפי' צפעס אחת מווסת) ואם היתה נחבאת במחבא מפני פחד קי"ל דחרדה מסלקת הדמים ולכן אפי' הגיע שעת ווסתה אינה חוששת לו וי"א דלא כהני זה אלא לענין דאם עבר הווסת ולא בדקה ולא הרגישה מהורה בלא בדיקה

בדיקה אבל להתחלה צריכה בדיקה דבשלמא מעוברת ומניקה הוינן דדמיהם מסולקין משא"כ בוז אנו רואין כמה נשים אע"ג שהיו במחכא לא שינו תפקידם (סעי' ח'):
 (ט) כל הנשים הוינן מאלו המסולקת בדמים כשיגיע הווסת צריכה בדיקה דאמרינן חזקה אורה בזמנו בא עכ"פ מדרבנן עבר הווסת ולא בדקה ולא הרגישה מהורה י"א דא"צ בדיקה כלל כיון שלא הרגישה וי"א דאעפ"כ אסורה עד שתבדוק וכן עיקר ומ"מ אפי' שהתה זמן מה אחר זמן ווסתה ימהני בדיקה וי"א דצריכה לבדוק תיכף וא"ל בדקה תיכף לא מהני בדיקתה אח"כ דס"ל דאע"ג דווסתות דרבנן כעין דאורייתא תיקון והכו"פ טיכל בדעת הש"ע וכ"ז בווסתות הקבוע לימים לבד אבל בווסתות שע"י מקרים שבגופה כיון שהרגישה במקרים הללו ולא בדקה אפי' בווסתות שאינו קבוע אסורה לשמש עד שתבדוק (ט"ז סי' קפ"ע ס"ק ל"ח):
 (י) אשה שיש לה ווסת לימים לבד או לימים ולמקרים כאשר נבאר בכלל ק"ב והגיע שעת ווסתה אסור לבא עליה עד שישאלנה ואם שהתה אחר הווסת שיעור שתספור ז"ג ותטבול מותר בלא שאלה דאיכר לא ראתה ואת"ל שראתה שמה טבלה ואם היה לה ווסת לימים ולווסת הגוף כגון קפיצה או שאוכלת שום ופלפלין (ע"י ס"ך ס"ס ס"ק ל"ג) כיון שתלוי במעשה איכר לא קפצה ולא ראתה וא"צ שישאלנה אבל הוששת לעונה בינונית שהיא מלי יום לל' יום כדן ווסת דלעיל אבל אם היתה בחזקת טמאה מבואר בכלל דלקמן סי' ב':

כלל ק"ט. דין בדיקת האשה לפני תשמיש ולאחריו ואם אמרה טמאה אני ואח"כ אמרה מהורה הייתי (סי' קפ"ה קפ"ו):

(א) אשה שיש לה ווסת קבוע א"צ בדיקה כלל לא לפני תשמיש ולא לאחר התשמיש ואין לה לבדוק כלל בפני בעלה בישעת תשמיש כדי שלא יהיה לבו נוקפו ודוקא שלא הרגישה כלום דאם הרגישה אסורה עד שתבדוק תיכף כמו ישנבאר בכלל ק"ג ואם אין לה ווסת ג"פ ראשונים צריכין לבדוק קודם תשמיש ולאחר תשמיש הוא בעד שלו והיא בעד שלה ואם הווסקה באותן ג"פ שאינה רואה דם מהמת תשמיש שוב א"צ בדיקה כלל לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש ולרמב"ם ורא"ש כ"ג שאין לה ווסת צריכה היא בדיקה לעולם קודם תשמיש ואחר תשמיש והרמב"ם מצריך שגם הבעל יבדוק עצמו אחר תשמיש ומ"מ א"צ עד חדש על כל תשמיש ותשמיש שעושיין בלילה אחת אלא מקנהוין עצמן כל הלילה בעד ולמחר צריכה בדיקה ואם מצאה דם טמאה (כו"פ כ"ל) ככונת רמ"א ועיין ב"ד דף ט"ז נה"כ ד"ס ז"ט) ואם קנחה עצמה בעד ואבדה לא תשמיש עד שתבדוק עצמה הואיל ואין לה ווסת ויש מקילין דאפי' באין לה ווסת א"צ בדיקה כלל ואם היא מעוברת או מניקה לכ"ע אפי' באין לה ווסת א"צ בדיקה (ס"ט סק"ד) ואשה שאינה רואה בפתות מ"ד יום אחר טבילתה אבל לאת"י י"ד יום אין לה קבע עד י"ד ימים דינה כיש לה ווסת ולאח"כ באין לה ווסת ואשה שלא ראתה מעולם דהיינו בתולת דמים בהזקתה קאי וא"צ בדיקה לבעלה (ס"ע ז"ט ערנאלה) (סי' קפ"ו קפ"ז):

(ב) האשה שהיא בחזקת טמאה אסור לו לבא עליה עד שתאמר לו טבלתי אם עברו ימים שאפשר לה למנות ולטבול ואף שהבעל מסופק אם עברו אם לא היא נאמנת לאפוקי כשיודע בבירור שלא עברו ואפילו בגדיה מלוכלכים בדם נאמנת לומר שבא לה ממקום אחר שהרי התורה האמינה דכתיב וספרה לה משמע לעצמה שאינה צריכה עדים לכך (קפ"ה):

(ג) האשה שהווסקה נדה בישכנותי שראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדתה חשובה כודאי טמאה ואפילו אם תתן אמתלא לדבריה מפני מה הווסקה עצמה לטמאה לא מהני דאם מפני האמתלא ה"י סני שתאמר טמאה אני אבל כיון שגשתה מעשה מסתמא פדסה נדה ואינה נאמנת עוד אבל אם אמרה לבעלה או לשכנותיה שהיא טמאה אפילו לא גלתה לבעלה ואח"כ אומרת מהורה אני ומה שאמרתי טמאה אני היה מפני איה אמתלא כגון סבורה אני שאני נדה ועכשיו בדיקתי

חכמת הלכות נדה כלל ק"ט ק"י שער בה"ג אדם

בדקתי ומצאתי שאני מהורה או מפני שבעלה תבעה ולא היה לה כח לתשמיש או מפני בושח שהיו ישנים באיתו בית אנשים או מהמת שיראה מעין הרע או מהמת קטש וכיוצא בו נאמנת (והט"ז כ' דלפי' זלמנה לטכיותיה לא מהני למחלף ול"ע דל"כ למה כ' קט"י וכ"כ הפוסקים כגון סלונצט נגזי נדה ולט"ז זלמנה זעלמח לא מהני למחלף וכ"כ מנ"י דל"כ כט"ז) ואם לא היה אפשר לה לעשות בענין אחר אא"כ שתלבש בגדי נדות גם בזה נאמנת ומ"מ מי שרוצה להחמיר על עצמו שלא להאמין לה מדת חסידות הוא (ט"ז):

(ד) אמרה פלוני הבס ביהדי לי והחכם אומר שהיא משקרת אף ע"ג דהתורה האמינתה הכא כיון שאמר' ישאותי פלוני טיהר והוא אומר שמשקרת החכם נאמן וטמאה שכן הדין בכל עד מפי עד אם בא הראשון וכפר אין הישני האומר בשמו נאמן ודוקא שהחכם בפנינו ואומר שהיא משקרת אבל אם אין החכם בפנינו רק שא' אומר שהיא כשקרת היא נאמנת (ט"ז ט"ז):

(ה) יש לאדם להגיה את אשתו לבדוק גם עד שלו דמתוך שנאמנת על שלה נאמנת גם על שלו (קפ"ו):

(ו) הבעל יכול לראות דמי אשתו (קפ"ח) ונראה לי דאם אירע לה שאלה בענין הטבילה אין הבעל יכול להורות דומיא דשהיטה לעיל כלל א' ס"י י"א ג':
(ז) עברה ושמשה בעונת הווסת אע"פ שלא ראתה שניהם צריכין תשובה כדין עובר על מצות דרבנן כדלקמן סימן ה' (ועיין נג"ל ס"ס סכ"ד ס"ק ל"ד) וליש פוסקים הפרישה הוא דאורייתא ואם מצאה אה"כ דם ויש לחוש שמא ראתה תחתיו שניהם צריכים כפרה והייבין באשם תלוי שהרי שניהם בספק איכור כרת (קפ"ס):

(ח) היה משמש עם המהירה שלא בשעת ווסתה ולא הרגישה כלום אפילו מצאה אה"כ דם על עד שלו דודאי ראתה בשעת תשמיש שניהם צריכין כפרה שהרי אנוכיס היו אפילו לא בדקה עצמה תחלה שהרי א"צ בדיקה אבל אם בשעת תשמיש הרגישה ואברה לו נסמאתי ימלא פ"ד ורתת על העבירה שבאה לידו ואסור לו לפרוש מיד בקישוי אבר דאם פורש מיד חייב כרת שיציאתו הנאה כביאתו. כיצד יעשה יהא מינה כך בלא דישה ולא יסמוך עליה אלא יסמוך על רגליו וידיו שלא יהנה וימתין עד שימות האבר ואז פורש עצמו ואם היה שונג שלא ידע שאסור לפרוש באבר חי הרי היה שונג באיסור כרת ויתענה עכ"פ מ' יום אפילו אינם רצופים ולאחר התענית אסור בבשר ויין ויש להחמיר בתשובתו וכל המרבה לשוב זכות הוא לו. ואם אינו יכול להתענות אזי יתן בעד כל יום מהתעניות כפי השנת ידו ועכ"פ לא יפחות מליתן בעד כל התענית ה"י ג"פ ומלבד התעניות יתן לצדקה עביר שהיה חייב חצאת סך שיכול לקנות בעד זה הפהות שבבש"ס או בעיזים (ע' כ"ז נג"ל ט"ז) אבל האשה א"צ כפרה שהרי היה שלא בשעת ווסתה ואין לה הנאה מן הפריעה (ט"ז) ואמ"ו בנ"ב מ"ב כתב דאם שמטה מתחתיו גם היא צריכה תשובה:

כלל ק"י. דין אשה שראתה דם מהמת השמיש ואשה שיש לה מכה באותו מקום (ס"י קפ"ז):

(א) אשה שראתה דם מהמת תשמיש מותרת לשמש לאחר שתפחד ואם ראתה גם בפעם ב' אפ"ה מותרת לשמש לאחר שתפחד בפעם ג' דתלינן שמא בעל בכה ואין כל הכרות שוות ראתה גם בפעם ג' ה"ז מוחזקת לראות דם מהמת השמיש עם בעל זה דוח הוא כמו ווסתית דאמרינן עכ"פ מדרבנן אורח בזמנו בא וא"כ בזו נמי אמרי' אורח בזמנו בא ואם תשמש תראה דם ולכן אסורה לימש עוד עם בעל זה. ואפילו לא בדקה עימה קודם השמיש צ"ע אם תלינן שהיה מקודם (ס"ט כי קפ"ו ס"ק ד' נכופו ועיין כו"פ ול"ע) ואסור להשהותה אף אם אינו ידעה לבא עלי' דחיישינן שמא יבא עליה לאחר טבילה כיון דאינה אסורה עלת אלא מדרבנן דווסתות דרבנן וכייתורא הרי שינג בשנת כרת אא"כ רוצה להשהותה ע"י שלישי ולא ילך אצלה אלא בעדים או שתדור בשכונה אחרת ואם לא קייב

חֻבַּת הַלֵּכוֹת נֹדָה לֵּל ק"י שַׁעַר בַּה"ג אֲדָם 271

פּוֹד כּוּסֵיךָ אוֹתוֹ לְהוֹצִיָּאָה (ס"י קפ"ו סַעֲיִף י"ג וְנִסְיָךְ) אֵלֶּא הַתְּנַרְשׁ וּמוֹתֶרֶת לְהַנְשֵׂא
 לְאַחַר דַּאֲן כָּל הָאֲצַבְעוֹת שׁוֹתָ (כ"ל לִנְר כַּחֲמִיּוֹת) דַּאֲפִשׁ דַּאֲבַר הַתְּשִׁמִּישׁ שֶׁל
 בַּעַל זֶה גִירָם לֵה שְׁהִרְאָה וְהוּי ס"ס שְׁמַא מַחֲמַת מִעוֹךְ תְּשִׁמִּישׁ רַאֲתָה מִהַצְדָּדִין
 וְאֵתִיל מִן הַמְקוֹר שְׁמַא אֵין כָּל הָאֲצַבְעוֹת שׁוֹתָ נִשְׂאָת לְאַחַר וּרְאֵתָה ג"כ דֶּם מִדְּמַת
 תְּשִׁמִּישׁ ג' פַּעֲמִים רְצוּפִים אִסוּרָה גַם לִשְׁנֵי אֵלֶּא הַתְּנַרְשׁ וּמוֹתֶרֶת לְהַנְשֵׂא לְשִׁלְיִשׁ
 שְׁעָדִיין לֹא הוֹחִיקָה ע"י ג' אֲצַבְעוֹת נִשְׂאָת לֵל וּרְאֵתָה דֶם מַחֲמַת תְּשִׁמִּישׁ ג"ס רְצִיפִי
 כְּבִד הוֹחִיקָה ע"י ג' אֲצַבְעוֹת וּמוֹחִיקָת שִׁבּוּדָאֵי תִרְאָה ע"י תְּשִׁמִּישׁ וְלִכְן אִסוּרָה אִפִּי
 לְהַנְשֵׂא עוֹד לְכָל אֲדָם יָד שְׁתַּנְדוּק. כִּיצַד בּוֹדְכַת נוֹטִילַת שִׁפְפֶרֶת שֶׁל אֲבַר ד"ל
 קִנְהָ הַלּוּל שֶׁל עוֹפֶרֶת אוֹ שְׂאֵר מַתְכַת שִׁיכּוּלֵי לְהַהֲלִיקוֹ שִׁלָּא יִסְרַשׁ (לְחַפּוּקֵי טַל
 נִרְזַל לוֹ עַץ) יִפִּיה כְּפּוּל לְהוֹכִי שִׁלָּא יִסְרַשׁ וּמוֹתֶנַת בְּתוֹכּוֹ מְכַרּוּל וּבְרַאֲוֹ מוֹךְ וּמִכְנִסַת
 תְּהִלָּה הַשְּׁפוּפִיר לְאוֹתוֹ מְקוּם עַד מְקוּם שֶׁתְּשַׁעַר הָאֵשׁה בַּעֲצֻמָּה לְפִי אוֹמֵר דַּעֲתָה
 שְׁהַגִּיעַ עַד מְקוּם שֶׁהַשְּׁמִישׁ דִּשׁ וְאֵתִיכ תַּכְנִים הַמְכַרּוּל לְתוֹךְ הַשְּׁפוּפֶרֶת כְּדִי שִׁלָּא
 תִּנְעַ הַמְכַּהוּל בְּצַדְדֵין אֵתִיכ מוֹצִיָּאָה הַמְכַרּוּל קוֹדֵם שֶׁתּוֹצִיָּא הַשְּׁפוּפֶרֶת אִם נִמְצָא
 דֶם עַל רֹאשׁ הַמְכַּהוּל בִּידוּעַ שְׁהוּא מִן הַמְקוֹר וְאִסוּרָה לְכָל דְּעוֹלָם דְּכִיּוֹן דַּאֲי
 הוּא מִן הַמְקוֹר א"כ לֹא נִשְׂאֵר אֵלֶּא כַּפֵּק א' שְׁמַא לֹא כָּל אֲצַבְעוֹת שׁוֹתָ (כַּמְנ"ג)
 וְאִם לֹא אִם נִמְצָא דֶם עַל הַצְדָּדִין שֶׁל הַשְּׁפוּפֶרֶת מוֹתֶרֶת אִפִּי לְאוֹתוֹ בַּעַל שְׁהַרִי
 יֵשׁ הוֹכְהָה שְׁהַדֶּם הִיָּה מִן הַצְדָּדִין וְלִכְן אִפִּי תִמְצָא אֵתִיכ מ"ת כַּמָּה פַּעֲמִים מְהוּרָה
 שְׁהַרִי זֶה דֶם צַדְדֵין וְאִם לֹא נִמְצָא לֹא עַל הַמְכַּהוּל וְלֹא עַל הַשְּׁפוּפֶרֶת וְא"כ יִל
 שְׁכַכְר נִתְרַפָּאָה וּמוֹתֶרֶת לְשַׁבֵּשׁ אֵתִיכ וְאִם אֵתִיכ נִתְחַזְקָה ג' פַּעֲמִים וּרְאֵתָה צַעֲיָג
 לְהַתִּיר וְאִפִּי בַּהוּרָה וּרְאֵתָה פַּעַם א' הַרִי אֵינְלָאֵי מִילְתָּא שִׁלָּא נִתְרַפָּאָת (עֵיין ס"ךְ
 ס"ק י"ח וְנִסְיָךְ סַעֲיִף סַעֲיִף) וְאִף בּוֹמְה"ז יֵשׁ לְסַמּוֹךְ אֲבִדִיקָה זוֹ וְאִם הַרְצָה תּוֹכֵל לְבַדּוֹק
 בַּעֲנֻקָּה שֶׁתְּשַׁשׁ מְבַנְד פִּשְׁתֵּן כִּים אַרְוֹךְ וְקִצַר כְּכַדַת הָאֲבַר וְלִמְלֵאוֹת הַכִּים בְּמִיכּוֹן
 בְּדוּרְק עַד שְׁנַעֲשֵׂה עֲגוּל וְעַב כַּמְדַת אֲבַר בִּיגוּנֵי דַק מְלַמְעֵלָה וְעַב לְכַמָּה וְתַכְנִים
 לְאוֹתוֹ מְקוּם וְאִם תִּמְצָא דֶם מִן הַצַּד וְלֹא עַל רֹאשׁוֹ בִּידוּעַ שְׁהַדֶּם הוּא מִן
 הַצְדָּדִין וּמְהוּרָה וְאִמְנָם אִם תִּמְצָא בְּרֹאשׁוֹ יֵה הוֹכְהָה שׁ וְאִם מִן הַמְקוֹר דִּשְׁמַא
 נִתְלַכְלַךְ רֹאשׁ הַכִּים מִן הַצְדָּדִין וְאִם צְרִיכָה בְּדִיקַת שְׁפוּפֶרֶת (ס"ט):

(ב) אִם רוּצָה לְבַדּוֹק עֲצֻמָּה בַּעוֹדָה תַּחַת דַּאֲיִשׁוֹן אַחַר שְׁרַאֲתָה ג"פ הַרְשׁוֹת בִּידָה
 וְאִם לֹא נִמְצָא עַל רֹאשׁ הַמְכַּהוּל מוֹתֶרֶת לוֹ שִׁלָּא אִמְרוּ שְׁתַּהַנְרִשׁ מִרֹאשֵׁין אֵלֶּא
 לְהַקִּיל עֲלֵיהָ דָאִם תְּבַדּוֹק יִתְמַצָּא עַל רֹאשׁ הַמְכַּהוּל אוֹי אִסוּרָה לְכָל דְּעוֹלָם וְלִכְן
 הַקִּילוּ עֲלֵיהָ הַנִּשְׂאָה עַד שֶׁתְּתַרְזַק ע"י ג' אֲנָשִׁים אֲבָל אִם הַרְצָה לְהַכְנִים עֲצֻמָּה בַּסַּפֵּק זֶה
 הַרְשׁוֹת בִּידָה אֲבָל י"א דַּאֲן זֶה מַצַּד ק לֹא אֵלֶּא מַצַּד הַרִין דְּדוּקָא מִשְׁלִישִׁי וְאֵילֶךְ
 כִּיּוֹן שְׁאִסִּירָה לְכָל אֲדָם הַקִּילוּ מִשּׁוּם עֵינּוֹ; אֲבָל כָּל זִמְנֵי שִׁישׁ לֵה תְּקִנָּה לְהַנְשֵׂא
 לֹא הַקִּילוּ הַכְּמִים וְיֵשׁ לְסַמּוֹךְ לְהַקִּיל כַּסְרָא רַאשׁוֹנָה. וְאִם הַרְגִישָׁה צַעֲר וְכַאֲב
 בַּשַּׁעַת תְּשִׁמִּישׁ לְכַ"ע יֵשׁ לְסַמּוֹךְ אֲבִדִיקָה אִפִּי בַּבַּעַל רַאשׁוֹן כִּי נִרְאָה קִצַּת כִּי תוֹלִי
 וּמְכָה יֵשׁ לֵה (ס"ךְ ס"ק ס"ז):

(ג) לֹא מְקַרִי רַאֲתָה מַחֲבַת תְּשִׁמִּישׁ מְדִינָא אֵלֶּא אִם רַאֲתָה תִּיכְף מִיד אַחַר
 הַתְּשִׁמִּישׁ בְּכַדִּי שְׁתּוֹשִׁיִם יִדָּה לְרַחַת הַכִּי אוֹ לְתַחַת הַכַּסַּת וְהַטּוּל עַד לְבַדּוֹק בּוֹ
 וְתִקְנָה עֲצֻמָּה דְּכִיּוֹן דְּרַאֲתָה סַמּוֹךְ כ"כ לְתְּשִׁמִּישׁ אַע"ג דְּעָדִיין י"ל דְּרַאֲתָה אַחַר
 הַתְּשִׁמִּישׁ מ"מ כִּיּוֹן דְּכּוּמְה"ז כַּשְּׁמַצָּאָה דֶם הִיָּבַת בַּאֲשֵׁם הַלּוֹי כְּקַרִי ג"כ רֹוֹאָה מִית
 אֲבָל אַחַר שִׁיעוּר זֶה לֹא כְּקַרִי רֹוֹאָה מִית וְאִפִּי לֹא קִנְהָה רַק שְׁמַצָּאָה עַל הַכְּתוּנַת
 אוֹ עַל הַסְדִין סַמּוֹךְ לְתְּשִׁמִּישׁ מִמֶּשׁ דִּינָה כַּאֲלוֹ קִנְהָה וְצַ"ע (עֵיין כ"ט ס"ק ג') וְהוּ
 מְדִינָא אֵךְ כִּיּוֹן שְׂא"א בְּקִיָּאֵין בּוֹה וְלִכְן כָּל עֲרוּאָה ג"פ סַמּוֹךְ לְתְּשִׁמִּישׁ כְּקַרִי לְדִידִין
 רֹוֹאָה מִית וְנִאֲסִרָה עַל כַּעֲלָה. וּמ"מ לְעַנְיָן לְאִסוּרָה עַל כָּל הָעֵילָם לְאַחַר שֶׁהוֹחִיקָה
 בְּג' אֲנָשִׁים צַ"ע דַּאֲפִשׁר דּוּקָא כִּשְׂרַאֲתָה בְּשִׁיעוּר שְׁאִסוּרָה מְדִינָא אִסוּרָה לְעוֹלָם
 (עֵיין ס"ךְ ס"ק ז' וְס"ט) וּמ"מ דּוּקָא כִּשְׂרַאֲתָה סַמּוֹךְ לְתְּשִׁמִּישׁ מִמֶּשׁ אֲבָל אִם מוֹפְלָג
 אַחַר הַתְּשִׁמִּישׁ בְּדָקָה עֲצֻמָּה וּמַצָּאָה דֶם וְכ"ש בַּאִשָּׁה שְׂרַאֲתָה ג"פ בְּבוֹקֵר בְּלִיל
 מְבִילְתָּה כִּשְׁקִמָּה מְמַסְתָּה מַצָּאָה עַל כְּתוּנַת שִׁלָּה רִיבּוּי דֶם לֹא מַחֲזִיקִין לֵה בְּרֹוֹאָה
 כַּחֲמַת תְּשִׁמִּישׁ וּמוֹתֶרֶת לְבַעֲלָה וְאִפִּי אִם תִּרְאָה אֵתִיכ כַּעַם א' ב' מִיד אַחַר הַתְּשִׁמִּישׁ
 לֹא אֵינְלָאֵי מִילְתָּא לְמַפְרַע שְׁנַם כַּעַם רַאשׁוֹן הִיָּה מַחֲבַת הַשְּׁמִישׁ אֵלֶּא הַשְּׁבִינָן
 מְכַאֵן וְאֵילֶךְ וְהַרְשִׁינָה הַלִּינָן שְׂרַאֲתָה אַחַר הַתְּשִׁמִּישׁ (ס"ךְ ס"ק ח') אֲבָל אִם נִמְצָא
 עַל

על עד שלו (כ"ל. זמם סמקנת עלמו לנכ הסמנים) אפי' נמצא זמן מופלג אחר
התשמיש מקרי רואה מ"ת דעל שלו ודאי בשעת התשמיש ראתה (סק"ד) וכן
להיפך אם בדקה עצמה תיכף אחר התשמיש ולא מצאה כלום ואח"כ ראתה ואפי'
היה בתוך שיעור הנזכר מותרת לבעלה ואם נמצא על כתונת שלו אפי' נמצא
גם על כתונת שלה אין זה אלא נכתם ותליג בשלו שהיה עליו מקודם וצ"ע אם
ר"ל שלא קנה בו כלל אבל אם קנה בו הוא בעד או ר"ל אפי' שקנת בכתונת
כיון שלא היו בדוק לו מקודם דינו בעד שאינו בדוק (ס"ט ס"י קפ"ז ס"ק ג') ואם
נמצא על כתונת שלה שלא ע"י בדיקה אפי' סמוך לתשמיש צ"ע (סס):

(ד) ולא מקרי רואה מ"ת לענין שתאסר על בעלה אח"כ ראתה ג"פ רצופים
בלי הפסק תשמיש של היתר בנתיים אבל אם ראתה פעם א' או ב' וחזרה ושמשה
אפי' פ"א ולא ראתה ואח"כ שמשה וראתה לא מקרי רואה מ"ת שהרי לא הוחזקה
בכך יאפי' כבר ראתה ג"פ רצופים ואח"כ עברה ושמשה אפי' פ"א (ס"ד ס"ק ל"ג)
ולא ראתה חזרה להתירה הראשון ומותרת לשמש עם בעלה דבעלה זו של היתר
ה"ז כאלו בדקה עצמה בבדיקת שפופרת (ט"ז ס"ק ס') ומ"מ אם תחזור ותראה
ג"פ חזרת לאיסורה (ע"י ס"ט ד' מ' ע"ג). ובכ"פ שאינה בחוקת רואה מ"ת אפילו
ראתה כמה פעמים מותרת ואין חילוק בין אם ראתה ג' פעמים מיד שנשאה או
שנתקלקלה אח"כ וראתה ג"פ (סעיף ה' כ"ח):

(ה) אם היתה אשה שיש לה ווסת קבוע לנדתה ועברה ושמשה בתוך עונת
ווסתה כגון שהיתה ווסתה בלילה ושמשה באותו לילה (ועיין ס"ד ס"ק ט"ו סיני
חמלא נסימל) לא תשיבין לה לרואה מ"ת אלא תליגן ראייה זו שהיא ראיית ווסתה
דאוליגן אחר רוב נשים דאין דרכן לראות מ"ת ואין לה ווסת דקיי"ל דחוששת
לעונה בינונית אם שמשה סמוך לעונה בינונית צ"ע ועיין בכ"פ סק"ד:

(ו) אשה שיש לה מכה במקור אם יש לה ווסת קבוע ושמשה שלא בשעת
ווסתה צ"ע שאינה יודעת כלל שדרכה של מכתה שמוציאה דם כיון שיודעת
בוודאי שיש לה במקור מכה לא דייגין לה לרואה מ"ת דאפי' שיודעת דדם זה
מן המקור תליגן הראיות ע"י מיעוד. חאבר במכה מוציא דם (דכיון דיש פוסקים דס"ל
לע"ג דווסתות דכזבן מ"מ ס"ל דכעין דאורייתא סול) (עיין ס"ד ס"י קפ"ס ס"ק כ"ו)
וס"ל דאפי' דם מחזיקין בדם מכה וא"צ אפי' ז"ג דאמרינן אורה בזמנו בא וכיון
שעדיין לא הגיעה שעת ווסתה מוקמינן האשה על חוקת מהרה ואמרינן מסתמא
דם מכה הוא ואפילו אינה יודעת כלל אם יש לה מכה עיין במרדכי הביאו הב"י
והש"ך בס"ק כ' ואע"ג דלא קיי"ל הכי ולכן אם אינה יודעת שיש לה מכה דייגין
לה לרואה מ"ת מ"מ כיון דגם איסור זה שתאסר על בעלה מחמת שרואה מ"ת
ג"כ אינו אלא מדרבנן דכיון דראתה הו"ל ליה כווסתות ולכן שלא בשעת ווסת
סמכינן ע"ז שלא לאסור אותה על בעלה כיון דרוב נשים אינן רואות מ"ת אבל
עכ"פ צריכה ז"ג כיון שאינה יודעת לה שמכתה מוציאה דם ולענין ז"ג ה"ל ס' דאורייתא
(ס"ד ס"ק כ') ובמקום שאין האשה יכולה למהר ויש חשש עינון אפשר דיש לסמוך
על הרשב"א כפי שפירשו דבריו הב"י והד"ם והב"ח ושאר אחרונים ועיין בב"א
ס' ד' דאפי' אינה יודעת אם מכתה מוציאה דם דכיון דיש לה ווסת מותרת בין ווסת
לווסת וכ"ש אם יש לה ג"כ כאב או שרואה מוגלא דזה הוכחה שיש לה מכה ואפי'
להסוברים דכאב אינו כמכה מ"מ אם ידעה בוודאי שיש לה מכה שהרגישה בהליכתה
ובשיבתה או כדומה לזה רק שאינה יודעת אם מכתה מוציאה דם אם בכל פעם שכואב
לה המכה מוציאה דם או מסתמא המכה היא שמוציאה דם (ע"י ס"ט ס"י קפ"ז דף י"ח ע"ח):

(ז) אבל אם אין לה ווסת קבוע כיון שיודעת שדם זה בא מן המקור אפי' שיש
לה גם כן מכה במקור מ"מ כיון שאינה יודעת אם מכתה מוציאה דם לא תליגן
במכה ואפילו לענין שתהיה כרואה מ"ת ואפי' שמשה בתוך עונה בינונית שהוא
מל' יום לל' יום כיון שאין לה ווסת:

(ח) בד"א דבאין לה ווסת אינה תולה במכתה דוקא שיודעת בבירור שדם זה
בא מן המקור בין שבדקה עצמה או שהרגישה שנופל מן המקור אבל אם האשה
מסופקת אם דם מן המקור או מן הצדדין תליגן במכה מכה ס"ס סמך שמא מן
הצדדין ואת"ל מן המקור שמא מן המכה שכיון שיודעת שיש לה מכה במקור אפי'
שאינה

273 חכמת הלכות נדה כלל ק"י שער בית הנשים אדם

שאינה יודעת אם מכה מוציאה דם מ"ם ספק הוי ולכן אפילו האשה שהורה וא"צ ז"ג: ד

(ט) וכ"ז דוקא אם המכה במקור עצמו אבל אם א"י שהמכה במקור אע"פ שיודעת שיש לה מכה באותו מקום כיון שיודעת שהדם מן המקור אינה תולה במכה (ס"ד ס"ק י') דאיך תאמר שמא מן הצדדין כיון שהדם בוודאי מן המקור אבל אם אינה יודעת אם הדם בא מן המקור וגם א"י אם המכה במקור צ"ע דאפשר ד"ל ס' מן הצדדין את"ל מן המקור שמא המכה במקור והדם מן המכה או אפשר י"ל ס"ס להיפך שמא אין לה מכה במקור ואת"ל שיש לה מכה במקור שמא אינו מן המכה (חלל ד"ל דלין זה ס"ס דהכל ח' הוא אם ענן המקור או לא) ואין ראיה מסימן קצ"א באיש ואשה שמא מן האיש או שמא יש לה מכה התם שאני דאין דרך דם מקור לצאת עם מי רגלים וגם י"ל דדוקא כשיש מכה במקור אע"פ שאינה יודעת אם מוציאה דם וא"כ שפיר י"ל את"ל מן המקור שמא מן המכה אע"פ שא"י אם מוציאה דם הלא גם המקור אין דרכו להוציא דם שלא בשעת ווסת והוי ספק השקול אבל כשאין שם מכה אמרינן רוב דם מן המקור. ואם המכה בוודאי מן הצדדין א"כ אין כאן אלא ס' אחד אם מן הצדדין או מן המקור ועיין לקמן סי' י"א:

(י) ואם יודעת שדרך מכה להוציא דם והמכה במקור עצמה אע"פ שאינה מרגשת עתה שדם זה בא ממכה וכן כל מכה שרגילין נשים אחרות לראות דם ממכה כזו אע"פ שזו אינה יודעת ה"ו כאלו יודעת שדרך מכה להוציא דם (ט"ז ס"ק י') אע"פ שאין לה ווסת קבוע אם שמשו בחוך ל' יום דהיינו עונה בינונית תלינן בדם מכה ואי אף האשה שהורה וא"צ ז"ג (ס"ד ס"ק כ"ג) וה"ה אם מרגישה שנופל ממנה דם מהרחם בלא תשמיש או שמוציאה דם ע"י בדיקה כיון שיש לה מכה במקור שיודעת שמוציאת דם אע"פ שאינה מרגשת שדם זה הוא בא מן המכה מ"ם האשה שהורה אם יש לה ווסת והוא שלא בשעת ווסתה (ס"ד ס"ק כ"ד) ונ"ל דה"ה באין לה ווסת והוא בהוך ל' יום (כמס"כ ס"ק כ"ג ועיין נדה דף ע"ז ע"א דס"י ד"ה לפי מוך ימי נדמה) ומ"ם בשעת ווסתה או מל' יום לל' יום שהוא העונה בינונית דדינו כעונת הוסת אינה תולה לומר שזה הוא דם מכה אע"פ שיודעת שמכה מציאה דם דא"כ לא תטמא לעולם והרי אנו יודעין שהיא רואה כשאר נשים אבל אם מרגשת בבירור שדם זה בא מן המכה אפי' בשעת ווסתה שהורה דל"ש לומר א"כ לא תטמא לעולם שהרי כשלא תרגיש בבירור שבא מן המכה תהיה טמאה בשעת ווסתה (ס"ד ס"ק כ"ו הלשון מנווננס ונ"ל שכל"ל דהא תהיה טמאה כשלא תרגיש וכ"כ חוסמות ולגודם עד סוף הס"ק ולמ"כ ל"ל ועוד ט"י עד וכ"כ חוסמות):

(יא) אם כל זמן שהיא בודקת בחורים וסדקים אינה מוציאת כ"א במקום א' בצדדין יש לתלות שממכה שבאותו צד בא כיון שיש הוכחה לזה שתמיד מוציאת במקום אחד וכ"ש אם מרגשת בשעת בדיקה כשנונעת בצד המקום ההוא כואב לה קצת ובשאר חורין וסדקין אינה מרגשת כאב כלל וכו' אין חילוק בין יש לה ווסת או לא כיון שיש הוכחה שהוא מצדדים (עיין ס"ד נקד"כ ס"ק י') ומ"ם יש להחמיר באשה שאין לה ווסת אם לא במקום הדחק (עיין ע"ז וס"ד נקד"כ) ולכאורה היה נראה דזה מירי שאינה יודעת כלל שיש לה מכה מבוררת רק מכה אומדנא שתמיד מוציאת במקום אחד אבל אמ"ו בג"ב סי' מ"ו כ' דזה מירי דוקא ביודעת שיש לה מכה רק שא"י אם מוציאה דם וכן נראה באמת מדברי מהרא"י ואין לזוז מדבריו:

(יב) כל שיש לה מכה שתולין בה א"צ להראות לחכם לראות אם דם ראה זו משונה מדם מכה דמסתמא אמרינן שאינה משונה עד שנתברר שהוא משונה דאז אין תולין בה (ס"ס ס"ק י"ע) ונאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום ונאמנת לומר ברי לי שאין דם זה מן המקור:

(יג) אם תרצה להתרפאות צריך שיהיה קודם שתתחוק אבל אחר שתתחוק יש מסתקים אם מותר לסמוך על הרפואה ולשמש אח"כ ואם רופא זה עשה רפואה זו לאשה קודם שנתחוקה ונתרפאת יכולה אשה אחרת לסמוך עליו אף לאחר שנתחוקה ומיתרת לשמש עד שתחזור לקלוקלה (ספי"ק י' ונש"ן) ו אם יש רגלים

חכמת הלכות נדה כלל ק"י שער בית הנשים אדם

לדבר שהיא משמשת בצער מה שלא היה קודם לכן כי רדב"ז סימן ת"י שקרוב בעינינו שכומכות על רופא מומחה שאמר שנתרפאת וזוה"ל לשמש פעם ד' (ס"ט סיק' כ"ח) ויש מי שמתיר אם אמר לה רופא שנתרפאת. ואם תראה האשה שפסק דם ונסתה וראייתה ע"י רפואות וניכר שהועיל לה יש לסמוך אף על הנכרי ומ"ס אם תחזור ותראה אפי"ן פעם אחת חזרה לקלקלה ואשה שראתה ג"פ מ"ת והזקינה עד שחדל להיות לה אורח נשים לגמרי מסתפק הכו"פ אם מותרת לבעלה (עיין נ"ס ס"ק כ') וזקנה שראתה ג"פ מ"ת ויש לה צער וכאב בשעת תשמיש ע"ש בס"פ בשם שבו"י דמיקל וע"ש:

(יד) ואם הפהידה פתאים ונפל ממנה חרות דם הוא סימן שנתרפאת אלא שבזמן הזה אין לעשות רפואה זו לכתחלה להתירה ע"י כך וכן אם נתגרשה ואח"כ עשתה רפואה זו אין מתירין אותה להנשא אבל אם עשתה רפואה זו בעודה תחת בעלה אין מוציאין אותה עד שתבעול ותחזור לקלקלה (סעיף ט')

(טו) הרואה דם בשעת תשמיש מותרת לשמש כשתטהר מיהו טיחש חיישינן אפי"ן בפעם א' כגון אם ראתה פעם א' בליל שבילה צריכה לחוש ב' השניות א' שטא הטבילה גרמה לה לראות ושטא היום גרם לה כדין ונסת החדש לפיכך צריכה לחוש לווסת החדש וגם צריכה לחוש אפי"ן לא היה הטבילה השניה באותו יום בחדש דשטא הטבילה לכך גרמה. ואם לא ראתה בליל שבילה שניה א"צ לחוש לליל שבילה ג' דכיון דלא קבעה ג"פ נעקר בפעם א' ולא אמרינן זה שלא ראתה בליל שבילה ב' היה מחמת שלא שמשה דהטבילה גורם כשתשמש או תראה וא"כ עדיין תאמר לעולם בליל שבילה לשמש זה לא חיישינן אלא ההששה הוא שהטבילה לכך גורמת לראות בין תשמש או לא תשמש ולכן כשטבלה ולא ראתה נעקר החשש הזה. ראתה פעם ב' בליל שבילה צריכה לפרוש ליל שבילה ג'. ראתה פעם ג' בליל שבילה ה"ז כרואה מ"ת ואסורה לשמש אפי"ן היה ביאת היתר בנתיים כדין רואה מ"ת ודלא כמו שהבינו המנ"י ומקצת אחרונים דס"ל והבינו ט"ז ס"ק י"ה דקבעה ונסת לראות בליל שבילה ואסורה לשמש תמיד בליל שבילה אבל מותרת לשמש בליל ב' שלאחר הטבילה אבל כו"פ וס"פ ד' ז' זה בכ' ידים וס"ל דינה כרואה מ"ת ואסורה גם בליל ב' שלאחר שבילה דדוקא לחומרא חיישי' שטא הטבילה גורמת אבל לא לקולא:

(טז) ואם ראתה מ"ת ג"פ כל פעם בביאה ראשונה שאחר טבילה בין שהיה בליל שבילה או בליל ב' או ג' כיון שראתה ג"פ מ"ת לכ"ע ה"ו מזהוקת שהיא רואה מ"ת ואסורה עד שתכדוק בשפופרת שהרי רואה תמיד בביאה ראשונה ומ"מ אם עברה ושמשה והיה ביאת היתר בנתיים מותרת כדלעיל סי' ד' (כו"פ וס"ט דלא כמנ"י ומקצת אחרונים שהבינו מט"ז ס"ק י"ד דלפילו צ"ל היתר ה"ס בנתיים אכורס ועיין סס בנקב"כ כ"ז דקו צ"ז ידים עיין סס סהלכ"ו):

(יז) ראתה ג"פ אחר לידה כגון שטבלה לאחר מ' ללידת זכר ופ' ללידת נקיבה וראתה מ"ת ולאחר ששפרה ז"ג וטבלה חזרה וראתה מ"ת וכן לאחר שבילה ג' ולא היה ביאת היתר בנתיים אפי"ן דנוכל לומר שראתה מחמת חולשת הלידה לא תלינן בזה אלא דינה כרואה ג' פעמים רצופים מ"ת ואסורה עד שתכדוק בשפופרת אבל אם אחר שראתה ג"פ אחר הלידה עברה ושמשה ולא ראתה אפי"ן חזרה לראות ג"פ רצופין אחר לידה שניה מותרת לשמש דכיון שהיה ביאת היתר בנתיים הרי יש הוכחה שהראיות הראשונות לא היו מ"ת רק מכח חולשת הלידה הוכיח הצדדין ואפי"ן דלענין לשהרה לגמרי בלא ז"ג לא תלינן בזה מ"מ לענין לאוסרה על בעלה דאינו אלא מטעם ווסתות וקי"ל ווסתות דרבנן תלינן בזה וכן אפי"ן ראתה כך אחר ג' לידות בכל פעם ג"פ רצופין אם עברה ושמשה בנתיים אפי"ן ראתה אחר לידה ד' ג"פ רצופים מותרת לשמש ול"א דתקבע ווסת עכ"פ תמיד אחר לידה דכיון דהיה תשמיש היתר בנתיים וקי"ל דתשמיש היתר עדיף מבדיקת שפופרת ותלינן שהיה מן הצדדין לענין זה שלא תהיה כרואה מ"ת רק שצריכה ז"ג (ועיין כ"ז בלכ"כ ס"ד ס"ק ל"א ונקב"כ וכו"פ וס"ט) ואם טבלה בתוך ימי טוהר לזכר או לנקבה אפי"ן ראתה ג"פ רצופים מ"מ צ"ע להוציאה מבעלה דאפי"ן דהאידינא אין בועלין על דם טוהר מ"מ לענין להוציאה מבעלה לא מהזקינן להתמיד (ס"ד ס"ק

275 חכמת הלכות נדה כלל ק"א שער בית הנשים אדם

ל"ג) והכ"ס מחזיר כיון דעל כל פנים מעין א' הוא והחזקה לראות מ"ת מה לי דם טהור ומה לי דם טמא ומ"מ אם ראתה ג"פ מ"ת ונתעברה וילדה מותרת לשמש לאחר שתטבול בימי טהור שלה דכולי האי י"ל דלא ההמירו שמא תראה דאפילו אם תראה הא דם טהור הוא ואם לא תראה י"ל דמותר לשמש אה"כ אפי' לאחר שעברו ימי טהור שלה דכבר היה ביאת היתר בנתיים (כ"ס וס"ט):

(יח) אשה שראתה מ"ת מ"ו תשרי חוששת לווסת החדש ואסורה לשמש מ"ו חשוון. עבר מ"ו חשוון ולא ראתה מותרת לשמש מ"ו כסליו דתלינן שהימים לבד גרמין ולא תשמיש דאין דרך אישה לראות מ"ת. חזרה וראתה מ"ת מ"ו ניסן הרי יש. באן הפלגה חצי שנה ושמא תקבע ווסת להפלגה כדלקמן כלל ק"ב ואעפ"כ צריכה לחוש גם ולווסת החדש דהיינו מ"ו אייר ואם לא ראתה מ"ו אייר עקרה לווסת החדש ואסורה לשמש מ"ו תשרי ואם קבעה ווסת לראית מ"ת ג"פ ווסת שזה או לחדש או להפלגה כמבואר לקמן בדיני קביעת ווסת מותרת לשמש בין ווסת לווסת אך ימי הווסת פורשת עד שיעקר ג"פ (סעיף י"ח):

(יט) הבעל את הבתולה כמה פעמים וראתה דם מהמת תשמיש לעולם מחזיקין שהוא דם בתולים עד שתשמש פעם אחת ולא תראה דם מ"ת ואם אח"כ תראה ג"פ מ"ת החזקה להיות רואה מ"ת וכן אפי' אם לא פסקה לראות פעם אחת אם אין לה צער כלל בשעת תשמיש לא תלינן בדם בתולים (סעיף י"ג):

(כ) מי שמוציא דם ממנו דרך פי האמה ושימש האשה תולה בו. ואם מותר להוציא זרע כדי לברוק עיין באה"ע סימן כ"ה ובכ"ש ס"ק ב' דהגיה הדבר בצ"ע אבל ביש"ש יבמות פ"ח ס"ו מ"ו כ' בפשיטות דאסור להוציא זרע ביד שהרי הייב מיתה ואפי' להסתכל בפנויה שע"י זה יוציא זרע, אסור וע"ש בגמ' דמוכה להדיא לאיסור ועיין בס"ס סס"י קצ"א:

(כא) אשה שיש לה מכות ופצעים שאינה יכולה לטבול תצא מתחת בעלה כדי שלא יבטל ספור (סעיף י"ד):

כלל ק"א. דין מראות הדמים ואשה שמצאה קרמין או דם יבש. (סימן קפ"ח)

(א) מן התורה אינו טמא אלא ה' מיני דמים שקבלו חז"ל וכולם אדומים אלא שכל א' יש לו צבע אחר ועכשיו אין חכם בישראל שיבחין זה ולכן כל מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עמוק כל מראה הנוטה לאדמומית טמא. וכן כל מראה שחור דקבלו חז"ל דשחור אדום הוא אלא שלקה ואע"ג דמדינא אינו טמא אלא שחור כהרת אבל דיהה הימנו טהור מ"מ בדורות האחרונים טמאו כל מראה שחור (כונס"כ צמור וצט"ע סי' קפ"ח וכ"כ הרמב"ד צט"ג נע"כ) ומראה הנוטה לצבע ברוין בל"א שהוא בעין קליפת ערמונים (סקורין קלסטלניס) וכמשקה קאווע טהור וכ"ש בכתם שזה אינו נוטה לאדמומית (סי' ריש סי' קפ"ח צט"ג מ"כ אך ממ"כ שזם נוטה לשחור וכבר שנינו דיהם מכן טהור ל"ע שהרי לדין כל מראה שחור טמא כ"כ הר"ן נתי"דף י"ט וז"ל כל מראה שחור חפ"י דיהם דדיהם טמא וכ"כ רונ"ן כל שיש בו אדמומית חפ"י דיהם הרבה וכן כל מראה שחור) אבל כל מראה שאין לספק באדמומית כלל כגון הלבן ואפי' אינו לבן לגמרי אלא כמראה בגד לבן שנפל עליו אבק שהוכחה לבנוניתו טהור וכן מראה ירוק אפי' כמראה שעוה או זהב או חלמון ביצה וכ"ש ירוק ככרתי שקורין גרין או כתכלת שקורין בלאה דכל אלו אין נוטין לאדמומית כלל ואפי' יש בו סמיכות והוא עב הרבה ואפי' הרגישה שנפתח מקורה ובדקה ומצאה מראות הללו טהורה אע"ג דאם לא נמצא כלום כיון שהרגישה שנפתח המקור טמאה דאמרינן שהדם שיצא נאבד מ"מ כיון שמצאה מראות הללו וגם דם זה בא מן המקור תלינן שנפתח בדמים הטהורים האלו:

(ב) כשבא דם טהור לפני החכם א"צ להמתין לראות עד שתתייבש דלפעמים מאדים אח"כ אלא אין לדין אלא מה שעניו רואות ואם עכשיו הוא טהור יטהר אותה ואפי' אם לאחר שנתייבש נוטה לאדמומית אפי' טהורה ותלינן שנתאדם מחמת האויר דאין זה דרכי נועם שתלך האשה ותשמש ולאח"כ כשיתאדם נמצא בעל

חכמת הלכות גדה כלל ק"א שער בית הנשים אדם

בעל גדה (ס"ט טסס תסונת ח"ג) והכו"ס סימן קפ"ז כ' דטמאה. ואם ראה כלילה ונסתפק אם הוא נוטה לאדמומית ולמחר רואה שאינו נוטה כלל לאדמומית שהורה ולי"א שנשתנה אבל אם היה מהזיק בחזקת אדום ואע"פ שלמחר רואה שאינו אדום אין להקל (ס"ט ט" ק"ץ סס"ק ל"ג):

(ג) נאמנת אשה לומר ראיתי ממראות הכשרות ואבדתיו ושהורה שהרי התורה האמינה לה שנאמר וספרה לה לעצמה ואין מהזיקין אותה בשועה בדמיונות (נ"י טסס טסנ"ח) ונ"ל דה"ה אם אמרה ראיתי ונסתפקתי אם הוא אדום או לבן ואבדתיו שהיא טמאה מספק כיון שאין מהזיקין אותה לשועה בדמיונות אבל אם אנו מסופקים על איזה בראה אם הוא טמא או לא והיא אומרת כיוצא בזה הראיתי לחכם וטיהר לי אינה נאמנת אבל אם אומרת דם זה טיהר לי החכם נאמנת: ה' (ד) כל דם היוצא מן האשה בין לה ובין יבש טמא ולא עוד אלא אפי"ו יצא ממנה צורת בריה כמין קליפות או כמין שערות או כמין יבחושים אם הם אדומים והוא שיהיו נימוחים בתוך מע"ל ע"י ששורין אותם במים פושרין כל משך מע"ל ואם הם קשים כ"כ שאינם נימוחים בתוך מע"ל מהורים אפילו הם נימוחים ע"י מיעוד שטמענין בצפרנים ברוק ונ"ל דבזמנה"ז אין אנו בקאין בזה כיון דצריכין פושרין של מע"ל (עיין ניד"ס"י ל"ו טס"ך ס"ק ט') ואם מעכן ברוק (כל"ל וכן הוא בגמ' ונכל הפוסקים) על גבי הציפורן ולא נימח מהורה וא"צ לבדוק ע"י שריות (ו"ו ז"א טסער צית הנשים ס"י ו' נלחיכות) דכיון דלא נימוחו קים להו לחז"ל שאינו דם ואפי"ו יודעת בודאי שבאו מן המקור ודאי מכה יש לה במקור שממנו באו דברים הללו. ולא מהני אם בדק מקצתן ולא נימוחו אלא צריך שיבדוק את כלם שלא יהיו נימוחים (ומה שהק' טס"ט כיון דנתכר טיס לה מכה ח"כ נתלה הדם שהו"ס דם מכה והנה כפי טכ"ס טסס נפסקי מהכא"י טכחתה כמין טערות וע"ז לא אמרו בגמ' אלא טיס לה טומא נלותו מקום וא"כ על מהכא"י נודחי לק"מ וחפי"ו לפי מה דנשמע מדברי רמ"א דקאי גם על קליפות דאמרו בגמ' מכה יש לה ח"י הס"ט דכיון דיש גלדי נסתמא כנר נרפא המכה ומכ"ט כמין ינחוטין דכ' טסנ"ח צמ"י דצרות נינהו וחז"ל טהס מן מכה ועיין טנ"ח) ואם בדקה ג"פ כל מה שראתה ולא נימוחו שוב א"צ לבדוק מה שהיא רואה אח"כ בדרך זה שהרי הוחזקה שדברים אלו אינו דם רק באים ממכה שבגופה וי"א דאין חילוק בין יש לה ווסת או לא או שרואה בשעת ווסתה דלענין זה עדיפי ממכה שמוציאה דם לעיל כלל ק"ח סימן ח' ט' דהתם אטרינן דאל"כ לא תטמא לעולם אבל הכא תטמא כשתראה בשעת ווסתה דם טמש (ט"ך ס"ק ט"ז) ואם יש לה מין כנים שקורין פילץ ליי וידוע שהם מוציאים טפת דמים ולכן תהבך בעד במקום השערות ואם תמצא טפת דם יכולה לתלות בהם (ס"ט סימן ק"ג):

(ה) בד"א שאם לא נימוחו מהורה בזמן שהם יבשים גמורים שאין עמהם דם כלל אבל אם יש עליהם שום ליהלוח דם טמאה משום הדם (טס):

(ו) בד"א שצריכה בדיקה בשדייה במפלת כמין קליפות ושערות שהם כמין בריות אבל חתיכת דם אע"פ שקשה ואינו נימוח טמאה שאין זה אלא דם יבש (טס סעיף ו' ונש"ך):

(ז) ונ"ל דכ"ז דוקא בקרטין שניכרים שבאים מן האשה כאשר היה למראה עיני כמה פעמים והם בתכלית האודם ונמצא מהם הרבה על העד לפעמים ארוכים קצת ולפעמים הם כמו שומשטין וכאשר טמענים אותם נראה דם אבל מה שנמצא ע"פ רוב על העד כנקודה קטנה אחת או ב' דק שבדקן לפעמים שחור ולפעמים אדום ודבר קטן כזה יכול להיות שבא מעלמא שהיה נדבק על השערות או על בגדיה וא"כ יש ס"ס שמא מעלמא ואת"ל מן המקור שמא אינו נימוח וגם לא שייך בהם בדיקה דכודאי אף בזמן הגמ' לא היה באפשר לבדוק אותם בפושרין מחמת קטנותם. ונ"ל דעכ"פ הבדיקה של הפסק מהרה שהיא מחזקת אותה לטהרה וזו צריכה להיות בלא שום תליה אלא בדיקה כהורה אבל שאר הבדיקות אפי"ו כל ז"ל בנקודות שהורות שהם מצוים טאר טאר אולינן בתר המצוי ותלינן מעלמא אתי ובאדומים בתוך ג"י של ז"נ אם אינה שעת הדחק יש לטמאה דזה אינו מצוי כ"כ מעלמא ובשעת הדחק שאינה יכולה לטהר לבעלה זמן מרובה גם באלו יש להקל

277 חכמת הלכות נדה כלל ק"א קי"ב שער בית הנשים אדם

להקל אפי' תוך ג"י ובלבד שילקטם מהעד ויראה שאין שום לכלוך אדום על העד ו ועיין בב"א שהארנתי בזה ועיין לקמן כלל ק"ד עוד מדיני הקרטיין:
 (ה) אשה שכמו חתי' בשר תלוי בין רגליה והנה י"ל בזה שהוא שבר של בני מעים או כמו ששכיח בנשים כי הרהם עומד למעלה מפרוזדור והוא מתקבץ כמו המסס ובית הכוסות והוא רחב מלמטה וקצר מלמעלה והנה לפעמים יקרה שע"י הלידה ע"י מילדת שאינה בקיאה היטיב והיא שומטת את הולד ועי"ז נעקר המקור ממקומו ומתהפך כי מושכת צד העליון לחוץ ומחמת זה זכה תמיד דם ולפעמים יש לה ווסת כשאר נשים אך תמיד מוצאת טפת דם ולפעמים שהרהם עומד במקומו רק מחמת חולשת האשה נפשטו הקמטים והקשרים שבו נקשר הרהם ועי"ז נשתרבב לחוץ וכמו מעי תלוי לה מכהוץ ועי"ז היא מוצאת דם וקורין אותו פאהר פאל (כ"ל סהרסס נפל לחוץ) והנה יכול להכיר אם הוא שבר של בני מעיים תמצא תמיד מן הצדדים אבל נפלת המקור הוא באמצע בית החיצון גם הבני מעיים הם ירוקים והמקור הוא אדום (כ"ט ט"י קפ"ח ס"ק ד') והנה כאשר יבדוק רופא מוסחה ויאמר שהוא מחמת המקור שנעקר או נשתרבב ממקומו וא"כ אין המקור במקומו במקום עגון יש לסמוך על הכו"פ וכ"כ הם"ש שם שיש לסמוך על הר"ש מקוצי שב' הרא"ש בפרק המפלת ע"פ פירושים בר"ש במעשה כזה ואמר שהיא מהורה דכתיב דם בבשרה דוקא כשראתה כדרך שהנשים רואות אבל אם אין המקור במקומו כיון שאין דרך לראות כך מהורה ולפי זה משמע שאפילו כזמן ווסתה לעולם מהורה כיון שאין לה מקור (ע"ז ס"ק ה') ואמנם כיון שהרבה פוסקי' פרשו דברי ר"ש באופן אחר ואת"ל שדעת ר"ש כזה מכל מקום מאן יימר דהלכה כמותו ולכן במקום עגון יש להתיר אם יוצא הדם שלא בהרגשה (כו"פ ס"י קפ"ז) ואמנם שלא במקום עגון אין להקל אא"כ שתוכל עכ"פ להפסיק במהרה וכיון דיש לה ווסת והיא מרגשת אימת ווסתה ולכן אחר שתפסוק אזי עכ"פ תפסוק במהרה שתהיה בדיקה זו פדיון ולא תראה שום אדמומית וגם תבדוק ביום א' מז"ג שיום א' תהיה נקיה לגמרי כי זה מעכב ותמעט בהליכה ובעסק כדי שתוכל לטהר (ונתקוס דומק גדול אפשר לסני נזה) (כ"ט דף ט"ו ונס"י קל"ז ס"ק י"ד נטס הגלון מהר"ג) ואז תמנה ז"ג וכל מה שתראה נתלה שהוא מן הטכה ויותר א"צ לבדוק ואז כשתטבול מהורה דיש כאן ס"ס שמא הלכה בר"ש וכפירוש המ"ז ושאר אחרונים ואת"ל אין כוונתו לכך שמא הוא דם טכה אבל בשעת ווסתה א"א ספק זה דבשעת ווסתה לא תלין בטכה כדלעיל כלל ק"י:

כלל קי"ב. דין קביעת הווסת (סי' קפ"ט):

- (א) כבר ביארנו שכל אשה צריכה לפרוש מבעלה כשיגיע זמן ווסתה ואין חילוק אם יש לה ווסת קבוע כגון שקבעה ג"פ או אם לא קבעה עדיין כגון שראתה אפי' פעם אחת או ב' פעמים והיא נקרא שאינה קבוע כאשר נבאר א"ה:
 (ב) ווסת קבוע צריכה לחוש תמיד אפילו כבר עברו עליו ב"פ אותו הווסת ולא ראתה אע"כ עדיין צריכה לחוש לה עד שתעקרנו ג"פ כאשר נבאר לקמן אבל ווסת שאינה קבוע אפילו ראתה ב"פ כגון שהגיע אותו זמן הווסת ולא ראתה אפי' פעם אחת כבר נעקר ווסת זה וא"צ לחוש לו (סעיף ז'):
 (ג) עוד יש חילוק בין קבעתו ג"פ ללא קבעתו ג"פ שהקבוע אע"פ שעברה עונתה ולא הרגישה אסורה לשמש עד שתבדוק ותמצא מהורה אבל כל שלא קבעתה ג"פ אם הגיע זמן הווסת ולא בדקה ולא ראתה ולא הרגישה מותרת לאתר שעבר העונה כמו שנתבאר בכלל ק"ח ודוקא באשה שעב"פ יש לה ווסת אלא שמשנית ווסתה אבל אם אין לה ווסת כלל ובכל יום ויום הוששת שמא תראה נתבאר דינה שם ועונה בינונית שהיא לל' יום דינה כווסת קבוע לענין זה שאסורה לשמש עד שתבדוק אבל לענין עקירה נעקר בס"א (סעיף ד' מנ"י):
 (ד) כיצד קובעת ווסתה הנשים אינן שוין בווסתן אלא שקביעתן נחלק ל' מינים (ה) עונה בינונית (ג) ווסת החודש (ג) ווסת ההפלגה (ד) ווסת החודש ברילוג (ה) ווסת ההפלגה ברילוג (ו) ווסת הימים שוין וברילוג (ז) ווסת השעות (ח) ווסת

חכמת הלכות נדה כלל קרב שער בית הנשים אדם

הגוף לזמן ידוע או בלא זמן כלל (ט) ווסת שע"י אונס קפיצא וכיוצא בו (י) ווסת שע"י אכילת דברים חריפים:

(ה) עונה בינונית כיצד. סתם נשים שאין להן ווסת אחר דרכן לראות משלשים יום לשלשים יום לפיכך בשראתה היום צריכה לחוש ליום שלשים מראה ש כגון שראתה בט' בניסן צריכה לחוש לח' אייר שהוא יום שלשים (סעי' ח') אך י"א שעונה בינונית הוא ווסת החודש אשר נבאר בסימן הסמוך ולכן א"צ לחוש ה' אייר אלא ש' אייר (עיין כ"ז נס"ך ס"ק ל') והכור כלל זה כי לא אכפול עוד. ובכ"מ שכתוב ווסת החודש תדע שהוא בלא עונה בינונית וצריכה לחוש לשניהם למקצת פוסקים וכן נכון להחמיר (כן כתבו הפוסקים דלע"ג דלכונן הפוסקים ווסת דלכונן מ"מ נמקום ממחולקין הפוסקים בלא הכרעה נכונה מיישנין להחמיר ודאיה ממש סכתנן הסו"ע נסעיף ז' ולקמן סי' ס'):

(ו) ווסת החודש כיצד. ראתה באחד בניסן צריכה לחוש לאחר באייר דהיינו יום ב' דר"ה שהוא שוה לימי החודש וכן לאחר בסימן דאע"ג דזה מלא זה חסר אין בכך כלום דלעולם אזלינן אחר ימי החודש ולהפוסקים דצריכה לחוש אף לעונה בינונית צריכה לחוש גם א' דר"ח אייר שהוא יום שלשים מן א' ניסן והכור זה. כיצד קובעתו ראתה בא' בניסן צריכה לחוש א' באייר לא ראתה א' באייר אינה צריכה לחוש א' סיון שהרי עקרתו כבר בפ"א אבל אם חזרה וראתה א' באייר חוששת א' בסיון לא ראתה א' בסיון א"צ לחוש א' בתמוז שכבר נעקר בפ"א שאע"פ שראתה ג"פ נעקר בפ"א חזרה וראתה א' בסיון הרי כבר קבעה לראות תמיד א' בחודש וצריכה לחוש לעולם א' בחודש עד שיעכרו עליו ג"פ א' בחודש ולא תראה שהווסת הנקבע ג"פ אינו נעקר עד שיעבור אותו הווסת ג"פ ולא תראה בו שאז נעקר ואינה חוששת לו עוד וכן הדין בכל הווסתות חוץ מאלו שנכתוב בו בפירוש שנעקר בפ"א (כ"ז נסעי' ח' ונסעי' ו' ונסעי' י"ג נדמ"ח):

(ז) ווסת ההפלגה כיצד. ראתה ד"ס וביניהם ג' זמנים שוין כגון שראתה היום ולסוף כ' יום פעם אחרת וכן ד"ס. כיצד קובעתו ראתה א' ניסן וחזרה וראתה כ' בו חוששת ט' אייר שהוא ג"כ הפלגת כ' יום. ראתה ט' אייר חוששת כ"ה אייר שהוא ג"כ הפלגה כ' יום מן ט' אייר ואם לא ראתה ט' אייר א"צ לחוש כ"ח בו שהרי כבר נעקר הפלגה זו של כ' יום. חזרה וראתה כ"ח אייר הרי כבר קבעה לה ווסת להפלגת כ' יום בד' ראיות שהם א' ניסן כ' בו ט' אייר כ"ח בו. ולמה בהפלגה בעינין ד' ראיות ובווסת החודש סני בני' ראיות לפי שא"א לומר בהפלגה כ"א ע"י ב' ראיות. ולפיכך לכ"ע ראה ראשונה בווסת הפלגה הישנה אינו מן המנין (סעי' ז'):

(ח) ווסת החודש בדילוג כיצד. ראתה בט"ו בניסן ט"ז אייר י"ז סיון י"ח תמוז חוששת כן לעולם. כיצד קבעתי ראתה בט"ו ניסן וט"ז אייר אעפ"כ א"צ לחוש ל"ז סיון שכיון שאין דרך נשים לדלוג ל"ח כלל שמא תדלוג וכ"ש שאינה צריכה לחוש לאחר ראה ראשונה שהיה ט"ו ניסן לט"ז אייר דמהיכי תיתי שתדלוג (סעי' י"ח) ולא דמי לויסת הפלגה שחוששת לאחר שראתה ב"פ כדלעיל סי' ז' דזה הוא שכיח בנשים שתקבע ווסת להפלגה. חזרה וראתה י"ז סיון יש פוסקים שכבר קבעה לה ווסת שהרי היה כאן ג' ראיות ט"ו ניסן ט"ז באייר וי"ז סיון וצריכה לחוש ל"ח תמוז ול"ט אב וכן לעולם עד שתעקרנה ג"פ ויש מגדולי הפוסקים דס"ל דעדיין לא קבעה ווסת לדילוגין שהרי א"א לומר שדלגה אלא בראה שניה שאז ניכר הדילוג אבל הראשונה לא היתה בדילוג ואפילו היה לה ווסת מקודם כגון ב"ב בחודש ודילגה לט"ו מ"ט זה הדילוג אינו שוה לדילוגה שאח"כ שזה היה דילוג של כמה ימים ועכשיו אינה מדלגת אלא יום אחד אם לא שהיה לה ווסת קבוע מקודם ב"ד לחודש ודילגה לט"ו בניסן וט"ז אייר וי"ז סיון שאז ניכרים ג' הדילוגין אבל בלא"ה א"צ לחוש עד שתראה גם י"ח תמוז או קבעה לה ווסת לדילוגין וצריכה לחוש ל"ט אב כ' אלול וכן לעולם עד שתקבענו ג"פ. ואם היה לה ווסת מקודם לזה בט"ו לחודש לכ"ע ראה זו שראתה בט"ו ניסן אינה מן המנין דאמרינן זו לא היתה בדילוג שהרי ראתה בזמנה כיון שהיה לה מקודם ג"כ ווסת קבוע לט"ו לחודש (סעיף ז' ע"ז וט"ך דלא כדריטב):

(ט) כיון שלא הכריעו הפוסקים אזלינן להימרא דהיינו דתיבף שראתה ג' ראיות

חכמת הלכות גדה כלל ק"ב שער ג' הגשים אדם 279

ט"ו ניסן ט"ו אייר י"ז סיון צריכה לחוש ל"ח תמוז דשמא הלכה כדעה ראשונה דקובעת בג' ראיות אך לענין זה לא אמר דקבעה ווסת דלא תצטרך לחוש ל"ו תמוז שהוא ווסת החודש דאלו לדעה זו א"צ לחוש ל"ו תמוז שהוא ווסת החודש כדין כל אשה שאין לה ווסת קבוע דצריכה לחוש לווסת החודש וגם שהוא יום הפלגה שהרי מן ט"ו אייר עד י"ז סיון הוא ל"א יום דאייר חסר ומן י"ז סיון עד י"ז תמוז הוא ג"כ ל"א יום וא"כ לדעה זו א"צ לחוש עוד ל"ו תמוז שכבר יש לה ווסת קבוע לדילוג אבל כיון דאפשר דהלכה כהפוסקים דראיה ראשונה אינה מן המנין וא"כ עדיין אין לה ווסת קבוע ולכן מספיקא צריכה לחוש ל"ו בתמוז וגם ל"ח בתמוז (ודע דנ"ט ס"ק י"ט סכתנן שמועטת להפלגת סקבעה ז"פ וזלמח אין הפלגה זו סוה סהרי מן ט"ו ניסן עד ט"ז אייר הוי ל"ב יום דניסן מלא ומן ט"ז אייר עד י"ז סיון הוי ל"א יום דאייר חסר מלא כוונת הס"ך כיון שלא לחתה לימי הסודס שוין א"כ לריכה לחוס לווסת הספלגה סהרי כנר ז"פ לחתה זהפלגה ול"כ לריכה לחוס ל"ו תמוז סתהיה גם כן הפלגה ל"א יום אך ל"ע דזלמחיה לריכה לחוס ל"ו תמוז מוסס ווסת הסודס וגם אזלינן לחומרא שליכו נעקר מלא זנ"פ וגם סקורה עד סתנדוק כולעיל סי ג') (ס"ך סס):

(י) ראתה ג"פ בג' חדשים בדילוג וחזרה וראתה באותן דלוגים עצמם אם נהגה בן ג"פ הרי זה ווסת קבוע לדילוג חלילה. כיצד ראתה ט"ו ניסן ט"ו אייר י"ז סיון וחזרה חלילה וראתה ט"ו תמוז ט"ו אב י"ז אלול ועוד חזרה וראתה ט"ו תשרי ט"ו חשוון י"ז כסליו קובעת ווסת לדילוג וחוששת לעולם ט"ו לחודש זה וט"ו לחודש זה ו"ו לחודש זה. ואפי' לדעה ב' דלעיל בס"ד דבעינן ד' ראיות מודה הכא שכיון שראתה בן ג"פ בט"ו לחודש זה וג"פ בט"ו וג"פ ב"ז א"כ דומה ממש כאלו ראתה בג"פ לג' חדשים בימים שוין (סעי' ט') וה"ה בג"פ בג' חדשים וחזר חלילה גמי הוי ווסת קבוע כגון שראתה ט"ו ניסן י"ז אייר ט"ו סיון י"ז תמוז ט"ו אב י"ז אלול קבעה ווסת וחוששת אח"כ ט"ו תשרי י"ז חשוון ט"ו כסליו י"ז סבת וכן לעולם (ס"ך ס"ק כ"ח):

(יא) וכן ראתה בא' בניסן ובא' בסיון ובא' קבעה לה ווסת לר"ח לדלוגים לכ"ע דאינו דומה לדילוג בימים שאינם שוין דלכך י"א דבעינן ד' ראיות אבל הכא שהם לימים שוין ביום קבוע סני בני ראיות וחוששת לעולם לב' חדשים אבל אם דילגה לחודש אחד כגון שראתה א' בניסן וא' באייר וא' בסיון לא ראתה וראתה א' תמוז לא קבעה ווסת וכן הדין כשראתה ג"ו ניסן ט"ו אייר י"ח סיון אינו כלום ולא קבעה ווסת לדילוגין ואפי' אם היה לה קודם לכן ווסת קבוע ליום י"ד ל"א כיון שראתה עתה ביום ט"ו י"ז דקבעה ווסת אלא בעינן שתראה ג' ראיות מלבד ראיה ד"ד והלכך זו שסידנה ל"ח לא קבעה ווסת (ס"ך ס"ק כ"ד) אלא שאם תראה י"ט תמוז אד תקבע לה ווסת הפלגה מן ל"ב יום בד' ראיות שהרי מן ט"ו ניסן עד ט"ו אייר הוא ל"ב יום וכן מ"ו אייר עד י"ח סיון ל"ב יום וכן ט"ח סיון י"ד י"ט תמוז יש ל"ב יום (סעיף י' ונ"ט ס"ק כ"ג):

(יב) תהי לה ווסת קבוע לר"ח דהיינו כגון שראתה א' שבט א' אדר א' ניסן ואח"כ סידנה וראתה א' סיון א' אב לכ"ע שדינן ראית א' ניסן אחר הווסת הקבוע לה ואינה סובעת עד שתחזור ותראה א' תשרי וכן כל כיוצא בזה (ס"ך ס"ק כ"ו):

(יג) כבר כתבנו שאינה חוששת לדלוגים עד שתקבענה ולפיכך ראתה בר"ח ניסן חוששת לר"ח אייר. לא ראתה ר"ח אייר אינה חוששת לר"ח סיון שהרי כבר נעקר יום זה. ראתה ר"ח סיון חוששת לר"ח תמוז. לא ראתה ר"ח תמוז אינה חוששת לר"ח אב אע"פ שיש כאן הפלגת ב' חדשים דלא תיישינן להפלגה אלא כשאינה ראוי ראיה שניה להצטרף עם הראשונה לפי ימי החודש כגון שראתה א' בר"ח וא' בכ"ט וכיוצא בו דנמצא דאנו רואים דלא תקבע לחדשים אלא להפלגת זמן אכל כששתי הראיות היו שוין לימי החודש אינה צריכה לחוש לימי ההפלגה אלא לחדשים והרי כאן אנו רואים שראתה ר"ח ניסן ר"ח סיון ואינה חוששת להפלגה של ג"ט יום דמסתמא תקבע יותר לימים (ג"י נ"טס נ"על נ"טס) ראתה ר"ח אב קבעה לה ווסת לר"ח לדלוגין:

(יד) ווסת ההפלגה בדילוג כיצד. כגון שראתה היום וראתה שנית לסוף ל' ושלישית לל"א ורביעית לל"ב ואז קבעה ווסת וחוששת לדילוג של הפלגת ל"ג

חכמת הלכות נדה כלל ק"ב שער בית הנשים אדם

ואם ראתה חויששת לל"ד וכן לעולם וכן אם דילגה למסרע כגון שרגילה לראות לשלשים ודלגה לכ"ט ואח"כ לכ"ה ולכ"ו דמאי שנא ואין תילוק אם הרחיקה דילוגה הרבה כגון מכ"ט לל"א ואח"כ לל"ג ואח"כ לל"ה חויששת ש"ב לל"ז ואח"כ לל"ט וכן לעולם כמו שכתבנו לעיל בווסת החדש רק שיהיו הדלוגים שוים אבל אם פ"א דילגה יום א' ואח"כ ב' ימים אינה קובעת וכבר כתבנו דאינה חויששת לדילוג עד אחר שתקבע ג"פ שהם ד' ראיות וכבר כתבנו לעיל בווסת החדש בדילוג ד"א דסני בג' ראיות ו"א דוקא ד' ראיות וא"כ היה בהפלגה דלכ"ע בשוה בעיני ד' ראיות כמבואר בס"י ז' וא"כ אם הוא בדילוג להפוסקים בווסת החדש בדילוג דצריכה דוקא ד' ראיות וא"כ בהפלגה בדילוג צריכה ה' ראיות כגון היום ל' ל"א ל"ב ל"ג ואז קובעת ווסת וכבר כתבנו שם דצריך להחמיר בשני הדעות וא"כ היה הכא (סעיף ה' ונס"ך):

(טו) ווסת הימים שוין ובדילוג כיצור. ראתה ג"פ באחד בשבת או בה' בו כגון ישראלה ביום א' בשבת ולאחר ג' שבועות חזרה וראתה בא' בשבת ועוד חזרה וראתה אחר ג' שבועות ביום א' בשבת כיון שראתה ג"פ ביום א' ושוותה ראיתה שאינו מופלג אחר מהכירו קבעה לה ווסת ואלו דיינין לה בהפלגה היתה צריכה לראות פעם רביעית לאחר כ"א יום שא"א לומר הפלגה עד שתראה פעם שנית בדלעיל ט"י ז' משא"כ כשקבעה הפלגה זו לפי ימי השבוע דינה כווסת החדש שהרי ניכר ראה ראשונה שהיתה ביום מיוחד מימי השבוע כמו בווסת החדש ולכן ג"כ דינה כווסת החדש לענין זה שאע"פ שתחזור לראות בדרך משל בשבוע ב' ביום ב' ואלו השבועין רק להפלגה בטלה כבר ראה זו מיום א' אבל כיון דאמרינן שהיום הקבוע הוא הגורם לא בטלה ראה זו הראיה שראתה ביום א' ועוד ג"פ דאלו קבעה ווסת להפלגה והיתה חויששת ליום הפלגה וכשעבר אותו יום הפלגה א"צ לחוש עוד להפלגה עד שתראה פ"א כגון שרגילה לראות ד' ראיות מב' יום לכ' יום ואח"כ עבר פ"א יום ב' ולא ראתה א"א לה לחוש להפלגה עד שתראה פעם אחת ואז חויששת ליום ב' מאחר שהיה לה ווסת קבוע כמו שנכתוב בס"מ י"ח אבל אם קבעה ווסת ג"פ ע"פ ימי השבוע ואח"כ עבר פ"א לטוף ג' שבועות ולא ראתה כשיגיע יום א' בשבת לאחר ג' שבועות שהיתה ראויה לראות חויששת כמו בווסת החדש שאם יש לה ווסת קבוע בר"ח ואח"כ עבר ר"ח אחד ולא ראתה דאע"פ צריכה לחוש לר"ח השני עד שתעקרנו ג"פ וה"ה הכא ונ"ל דעכ"פ א"צ לחוש עד שתראה ג"פ באחד בשבת ואז תחוש לאותו זמן לא' בשבת שהרי אינה יודעת למתי תפליג ואם לא ראתה בזמן מופלג שיה אינה קובעת לימים (סעיף ו' ועיין דריסה ונ"ס וס"ך וס"ס ומנ"י) וצ"ע בדין זה דאם ראתה כבר ד' פעמים בכה"ג ד"ל דקבעה ווסת להפלגה או ע"פ השבוע מי נימא דראתה בהפלגה ודיינין לה כווסת הפלגה או דינה כווסת ע"פ השבוע (ועיין נט"פ וס"ט ס"ק נ"ח שהניחו נל"ע וקיים נכ"ע שיש לחומלל נסניהם כמבואר בס"י ט'):

(טז) אין האשה קובעת ווסת אפילו ראתה ג' ר"ח זא"ז אא"כ יהיו כולן בעונה אחת ביום או בלילה ואם ראתה ג"פ ביום חויששת לשניהם ביום ובלילה כדן כל החששות לאותו היום (ול"ע שהרי דין זה כבר נבואר דל"ל פריסה חלל אותה עונה טרואה זו ומה זה לענין קביעת הווסת ועיין נכ"ע סהעתיק לסון הרמב"ד ול"כ אין הכונה סלל תקבע ווסת לימים חלל כ"ל שתקבע ווסת לעונות טלס לרחה ג"פ ביום ופעם ד' בלילה ול"כ צריכה לחוש פעם ה' לטניהם ול"כ לא לרחה פעם ה' בלילה אינה חוששת רק לקביעות הרמב"ן) אבל אם ראתה פעם ביום ופעמים בלילה שלא על הסדר כגון שראתה ראשונה ביום ושניה בלילה והשלישית ביום (לניס) ונ"ל דה"ה אם גם השלישית בלילה כיון שלא ראתה ג"פ בעונה אחת אע"פ שהימים שוין אינה קובעת ווסת (סעיף י"ג):

(יז) ווסת הישעות כיצור. היתה רגילה לראות בשעה ידוע שכל פעם שהיא חאה אינה רואה אלא באותה שעה ביום או בלילה כגון בחצי יום וחצי לילה או כגון אחר מבילה ושאר דברים וכיוצא בזה שרגילה לראות מהמת אותו זמן אלא שאין לה זמן קבוע לראיתה משום דבי תמיד היא חויששת לאותה שעה בכל יום. עברה השעה

חכמת הלכות נדה כלל קרב שער בית הנשים אדם 281

השעה ולא ראתה מותרת אפילו בלא בדיקה. ודוקא שלא היה לה ווסת לימים או להבלה אלא פעמים ביום זה ופעמים בזה אבל אם היה לה יום קבוע אע"פ שרגילה לראות ג"כ בשעה ידוע לא מהני ואסורה כל אותה עונה כדלעיל כלל ק"ח סי' ג' (סעיף ג' ונ"י נסס סלאניד):

(יח) אחר שבארנו לך דין באיזה ענין ראוי לקבוע ווסת הנני מבאר לך הנהגתה מתחלת ראייתה עד שתקבע לה ווסתה. האשה שראתה פעם אחת יש לה לחוש חששה אחת שהיא ווסת ההודש ולדעת יש פוסקים גם לעונה בינונית כגון שראתה בא' בניסן צריכה לחוש א' דר"ח אייר משום עונה בינונית ויום ב' דר"ח אייר שהוא ווסת ההודש. ראתה גם כ' ניסן ניתוסף לה עוד חשש ב' שצא תקבע לה ווסת להפלגה של כ' יום אע"פ צריכה לחוש לא' כאייר שהוא יום ב' דר"ח משום ווסת החדש שהרי עדיין לא עקרה יום זה אבל א"צ לחוש ליום א' דר"ח משום עונה בינונית שהרי כבר ראתה לכ' יום חזרה וראתה בא' אייר לדעת רוב האחרונים א"צ לחוש לט' באייר שהוא הפלגה של כ' יום מן כ' ניסן שהרי כבר עקרה הפלגה זו ע"י מה שראתה באחד באייר וא"כ הפלגה רק י"ב יום אלא שצריכה לחוש י"ב אייר שהוא הפלגה י"ב יום. ודעת קצת הפוסקים (רמ"א וט"ז) דאפי' חזרה וראתה בא' באייר אמרינן דראיה זו לא באה מכח ששינתה הפלגה של כ' יום לקבוע ל"ב יום אלא מה שראתה הוא מחמת שהיום גורם שתקבע גם לימי החדש כמו א' בניסן ואע"פ כ' תראה לזמן הפלגה של כ' יום וא"כ צריכה לחוש גם ט' אייר שהוא הפלגה מן כ' ניסן. ונ"ל דגם בזה אולינן להומרא כדלעיל סי' ט' ובין ראתה בא' באייר או לא ראתה לד"ה צריכה לחוש ב' אייר שהוא ווסת החדש מראי' שראתה כ' ניסן (סגסס רמ"א סעיף י"ג):

(יט) לא ראתה א' באייר א"צ עוד לחוש א' בסיון שנבר נעקר ראית ד"ח בפ"א ראתה ט' אייר חוששת לכ"ח אייר שהוא הפלגה כ' יום מן ט' אייר כמו שיש מן כ' ניסן עד ט' אייר. עבר כ' אייר ולא ראתה נעקר גם יום כ' לחידש וא"צ לחוש עיד כ' סיון. ראתה כ"ח אייר כבר קבעה לה ווסת הפלגה לכ' יום ע"י ד' ראיות שהם א' ניסן כ' בו ט' אייר כ"ח בו וצריכה לחיש ח"י סיון וכן תמיד ליום כ' עד שתעקרנה ג"פ וא"צ לחוש עוד לכ"ח סיון דאינלא מילתא דראי' כ"ה אייר הוא מהפלגה ולא מטעם יום החדש (סס נס"ך ס"ק ל"א ול"א נסיון ל"ל ול"ו נסיון):

(כ) ראתה א' בניסן וגם כ' בו וחזרה וראתה בא' באייר חוששת לרוב האחרונים ל"ב אייר משום הפלגה ולרמ"א גם ט' אייר כמו שכתבתי בס"י הקודם וכן לא ראתה או ראתה בא' אייר חוששת לכ' בו משום ווסת ובין ראתה או לא ראתה בו אם חזרה לראות א' בסיון הרי קבעה לה ווסת החדש לר"ה ואם ראתה גם כ' באייר חוששת אע"פ כ' סיון אע"פ שנבר קבעה לר"ח שצא תקבע עוד ווסת לכ' בהודש לא ראתה כ' בסיון נעקר יום כ' בחודש שהרי לא קבעה אותו ג"פ אבל חוששת תמיד לר"ח עד שתעקרנו ג' פעמים ואינה חוששת עוד להפלגה בין שנבר יש לה ווסת קבוע ועל דרך שנבאר לקמן (סס נס"ז ס"ק י"ט דנריו אינס מדוקדקים ע"ט):

(כא) ראתה א' בניסן וכ' בו וא' באייר וי"ב בו חוששת לט' אייר משום כ' ניסן ולכ"ז אייר שהוא הפלגת י"ב יום מ"ב אייר חזרה לראות כ"ג אייר קבעה לה ווסת להפלגה של י"ב יום ואינה חוששת לא' בסיון וכ' בו דאינלא מילתא דראייה זו של א' באייר וכ' אייר לא היה מטעם ווסת החדש אלא מטעם הפלגה וכן על דרך זה צריכה לחשוב לעולם (סס):

(כב) כיצד עוקרת הווסת. כבר כתבנו דכל שלא נקבע ג"פ נעקר בפ"א ואם קבעה ג"פ צריך שתעקור ג"פ ואפי' עקרה ג"פ אם חזרה וראתה באותו יום שהיתה דגילה לראות בו אפילו אחר כמה הפסקות חזרה לקביעות הראשון וחוששת לו תמיד וצריכה עוד ג' פעמים לעקור דאמרינן אורח בזמנו בא ודוקא שלא שינתה לווסת אחר אבל אם שינתה לווסת אחר כבר נעקר הראשון לגמרי ואם החזיר עוד לראות בו הרי הוא לה כמתלה ווסת וכאשה ששינתה ווסתה לווסת אחר דבעינן ג"פ לעקירת ווסת הראשון ולקביעת השני וא"כ הראשון נעשה שני והשני ראשון לפיכך היה לה ווסת קבוע לראות מנ' יום לכ' יום ושינתה ולא ראתה ביום כ' אלא

אלא

אלא עד יום ל' עדיין צריכה לחוש לאחר ראיה זו ליום כ' וליום ל' שמא תעקור ווסתה ותקבע לל' דלחוש לעולם חיישינן אפילו בפ"א. חזרה ולא ראתה ביום כ' צריכה לחוש ליום ל' ועדיין צריכה לחוש גם ליום כ' אחר ראיה זו וגם ליום ל'. חזרה ולא ראתה ביום כ' צריכה לחוש ליום ל' ראתה ביום ל' הרי כבר קבעה ווסת מל' לל' ואינה צריכה לחוש ליום כ' שהרי כבר עקרה ג"פ ואם חזרה וראתה אחר ראיה זו ליום כ' איננה הושששת אלא פ"א כדין ווסת שאינו קבוע ונעקר בפ"א אבל אם קודם שראתה פעם ג' ביום ל' ראתה ביום כ' כבר חזר ווסת של כ' למקומו ואינה צריכה לחוש ליום ל' כיון שלא ראתה ביום ל' רק ב"פ ועכשיו שינתה וראתה לכ' יום הרי כבר נעקר ווסת זה של ל' (סעיף י"ד וכפי מה שמפרט המע"ע בדנכי הט"ע שהניח הס"ך ס"ק מ' כו"פ וס"ט ושכן כתב להדיא ברמב"ן):

(בג) וכן אם לא ראתה ב"פ ביום כ' אלא ביום ל' ב"פ ובפעם ג' לא ראתה לא ביום כ' ולא ביום ל' אלא לל"ג וכיוצא בו ולאחר ראיה זו ראתה ליום כ' חזר הוסת של כ' למקומו ואינו הושששת עוד ליום ל' ומיהו צריכה לחוש להפלגה אחרונה שהוא ל"ג וכיוצא בו שאם אשה מדלגת ווסתה פעמים ושלוש ואינה רוא' בנתיים לזמן אחר וחוזרת לראות לזמן הוסת לא נעקר הוסת (זכו פירוט הס"ך בס"ק מ' ונס"ק מ"ג ועיין ט"ט ס"ק י"ט מה שנתנו על הס"ך):

(כד) שינתה ראיותיה ולא השוה אותן כגון שהיתה ווסתה לראות יום כ' ושינתה פ"א ליום ל' והשני לל"ב והג' לל"ד א"כ נעקר הוסת הראשון עכ"פ ולהפוסקים לעיל סי' ה' דבווסת הדילוג צריכה ה' ראיות א"כ לא קבעה זו עדיין ווסת אחרת לדילוג שהרי אין כאן אלא ד' ראיות כ' ל' ל"ב ל"ד וא"כ אי"צ לחוש לל"ז משום דילוג רק שצריכ' לחוש להפלגה אחרונה לל"ד אבל הפוסקים לעיל דבר' ראיות קבעה ווסת וא"כ אע"ג דראית כ' אינה מן המנין כיון שהיה לה ווסת לכ' יום מ"ט כיון שהפלגה מב' לל' א"כ כשחזרה וראתה אח"כ לל"ב דילגה ב' ימים ואח"כ דיגלה מל"ב לל"ד וא"כ הרי יש כאן ג' דלוגים מב' לל' ולל"ב ולל"ד וא"כ קבעה לה ווסת לדלוגין וכבר כתבנו דלחיטרא קי"ל כשני הדעות וצריכה לחוש לל"ז שמא הלכה כדעה זו ומ"מ צריכה לחוש גם להפלגת ל"ד שמא קי"ל כדעה הראשונה א"כ עדיין אין לה ווסת קבוע (סעיף ט"ו ונס"ך) ואם חזרה לראות ביום הוסת הראשון חזרה לקביעות הראשון וחושששת לו תמיד עד שיעקר ממנה ג"פ וה"ה להפסיקה מלראות ג' עונות ואח"כ חזרה לראות ביום הוסת כל שלא שינת' בנתיים בג' ראיות אחרות ואח"כ חזרה לראות ביום הוסת הראשון חזרה לקביעותה הראשון וצריכה לחוש עד שתעקרנה ג' פעמים (סעיף ט"ו):

(כה) כיוצא בו דין עקרת ווסת החדש. כיצד היתה רגילה לראות בר"ח ועבר עליה ר"ח ולא ראתה הושששת תמיד לר"ה עד שיעבור עליה ג"פ ר"ח ולא תראה ואפילו לא ראתה ר"ח א' אפ"ה צריכה לחוש לר"ח הב' והג' ואינו דומה לווסת הפלגה שאם היה לה ווסת לל"ב יום ועבר ל"ב יום ולא ראתה א"צ לחוש ליום ס"ד אע"פ שהוא יום שהיתה ראויה לראות דשאני התם שתלוי בהפלגת ראיה וכיון שלא ראתה למה תחוש אבל בווסת ההודש שהיום גורם וא"כ אע"פ שלא ראתה בר"ח א' מ"מ צריכה לחוש לשני שהרי אמרינן שיום זה גורם דאיתתה ועדיין לא עקרה ג"פ (ט"ך נס"ק מ"ה):

(כו) וה"ה אם שינתה ראיותה ג"פ לראיות שאינן שוות כגון שהיתה ווסתה קבוע בר"ח ושינתה פעם א' לה' בחודש ופעם ב' ביו"ד לחודש ופעם ג' למ"ז לחודש כשהזרה וראתה פ"א בר"ח חזר הוסת של ר"ח למקומו כיון שלא קבעה לה ווסת אחר וצריך לחזור ולעקרנה ג"פ (ט"ך ס"ק מ"ו):

(כז) ראתה ט"ו ניסן והמשיכה דאיתתה ג' ימים וחזרה וראתה ט"ז אייר והמשיכה דאיתתה ב' ימים ובסיון התחילה לראות י"ז בו כתבו כל האחרונים דהולכין תמיד אחר תחלת ראיה ויש לו דין ווסת הדילוג לבד כדלעיל סי' ה' אך י"א שחושששת גם לווסת השוה דאע"ג דקי"ל דהולכין אחר תחלת הוסת לעולם מ"מ הכא כיון דוסת הדילוג לא שכיה ויותר שכיה ווסת השוה א"כ אמרינן דקבעה ווסתה ב"ז לתורש

חכמת - ולכות נדה כלל קייב שער בית הנשים אדם 283

להודש ומה שהקדימה לראות בט"ו ובט"ז הוא תוספת דמים וא"כ צריכה לחוש גם ל"ז בתמוז (כ"כ הכו"פ ט"ע על פסק רמ"א שלא מלא מי שיחלוק על כונן וסור סמיל דעה לאשונה טנטיע כע"י י"ג):

(כח) ווסת הגוף כיצד. יש קובעת ווסת ע"י מקרים שאירע בנופה כגון שמתקת ויש בזה ג' מינים או כאדם שפושט זרועותיו מהמת כובד או כאדם שפוחת פד מחמת כובד (סקורין נענלין) או כאדם שמוציא קול דרך הגרון (סקורין גרעפלין) ויש שיקרה לה שמתעמשת מלמעלה (סקורין ניסין) או בהפחה מלמטה ויש שחוששת בפי כריסה נגד סיבורה ובשיפולי מעיה ויש שע"י שאחזה צירי קדחת או שראשה ואיבריה כבדים עליה בכל א' מאלו אם יארע לה ג"ס שבכל פעם עושה כן הרבה פעמים בזה אחר זה מה שאין רגיל כן בשאר בני אדם קובעת ווסת (סע"י י"ט) ואין אחד מצטרף עם חבירו כגון שפיהקה פעם אחת ונתעמשה ב"פ אינן מצטרפין (סע"י כ"ג):

(כט) יש שקובעת ווסת ע"י מקרים אלו בלא שום זמן ידוע אלא בכל פעם שעושה כך תראה. ויש שאינה קובעת אלא לזמן ידוע כגון ע"פ ימי החודש או ע"פ הפלגה מזמן לזמן (ס"ט):

(ל) כיצד קובעתו. אם פיהקה בר"ח יש לחוש שמא תקבע ווסת לפיהוק בלא זמן ידוע או אפשר לפיהוק ולימים דהיינו אם תפהק בימים ידועים תראה או אפשר להפלגה או אפשר שהפיהוק היה רק מקרה ותקבע לימים לבד ולכן כשתפהק עוד הפעם בתוך ימי החודש צריכה לחוש לאותו פיהוק ואסורה לשמש עד שתבדוק (עיין ס"ז ס"ק ל"ח) וצריכה לחוש עוד גם לר"ח אפילו לא תפהק דשמא היום גורם ולא הפיהוק. וגם צריכה לחוש להפלגה כדין הפלגות לעיל. פיהקה פעם א' ולא ראתה אינה חוששת עוד לפיהוק שהרי נעקר כבר בפ"א. פיהקה גם בר"ח השני וראתה חוששת עוד לכל החששות הנזכרו. פיהקה פעם ג' בתוך ימי החודש וראתה הוברר הדבר שאין היום גורם הראיות שהרי לא ראתה בר"ח והוברר הדבר שהפיהוק גורם וקובעת ווסת לפיהוק לבד. ואם ראתה פעם ג' בר"ח שלא ע"י פיהוק הוברר הדבר שאין הפיהוק גורם אלא הימים וקובעת ווסת לימים לבד היינו לר"ח. ואם היה הראיה שבר"ח הג' ג"כ ע"י פיהוק או אפילו פיהקה בכ"ז לחודש וראתה בר"ח היו כאלו פיהקה היום בר"ח והוברר הדבר ששניהם גורמים ולכן קובעת ווסת לשניהם יחד דוקא. ולכן א"צ לחוש אפילו תפהק בתוך ימי החודש ואם בר"ח ג"כ א"צ לחוש עד שתפהק שהרי כבר קבעה ווסת לשניהם ביחד דוקא (סע"י כ" כ"ח):

(לא) וכן הדין להפלגה אם פיהקה היום ופיהקה לסוף כ' אם תפהק עוד אפי' שלא ביום כ' חוששת לאותו פיהוק שמא תקבע לפיהוק לבד. פיהקה פ"א ולא ראתה אינה חוששת עוד לפיהוק גרידא אבל צריכה לחוש ביום כ' מראיה ראשונה וכן צריכה לחוש ליום הקבוע לחודש שמא תקבע לימי החודש (סע"י כ"ג):

(לב) קודם שקבעה ווסת לפיהוק לבד שאז צריכה לחוש גם משום הימים או צריכה פרישה כל העונה (עיין ס"ז ס"ק ל"ט וזמני) כדין כל הנשים אך לאחר שקבעה ווסתה לפיהוק לחוד או אינה צריכה לפרוש אלא אותה השעה שרגילה לראות בו ואם עבר הזמן ולא ראתה ובדקה ומצאה טהורה מותרת. היתה רגילה לראות בתהלת הווסת מיד אסורה כ"ז המשכת הווסת ואם היתה רגילה לראות סוף הווסת אינה אסורה אלא בסופה ואם רגילה שהראיה נמשכת גם אחר הווסת אסורה מתחלת הווסת עד סוף עונה א' (סע"י כ"א ועיין זש"ד):

(לג) עקירת ווסת הגוף כדין כל עקירות שאר הווסת ואם היה לפיהוק לבד נעקר ע"י שתפהק ג"ס ולא תראה ותבדוק ואם היה לפיהוק ולימים צריכה עקירה ג"פ באותן הימים דוקא ולאחר בדיקה (זש"ע סע"י כ"ז):

(לד) יש שנקבעה חסת ע"י אכילת דברים הריפים כגון אכלה שום וראתה אכלה בגל וראתה אכלה פלפלין וראתה י"א שקבעה לה ווסת לאכילת דברים המים. וי"א שכל זה שראתה ע"י מאכל דינו כמו שראתה ע"י קפיצה (נסי' טלח"ז) ושאר מעשה שהיא עושה דמקרי ראייה ע"י אונס ואינה קובעת ווסת אלא עם הימים.

284 חכמת הלכות נדה כלל ק"ב שער בית הנשים אדם

הימים. וי"א שדינה כווסת שתראה ע"י מקרים שבנוסה וקובעת אותו אפילו בלא ימים שוין (כ"ג סעיף כ"ג):

(לה) יש שקובעת ווסת ע"י אונס כגון ע"י קפיצות או שאר מעשים עתעשה. ווסת זה אפילו אירע לה כן הרבה פעמים אינן נקבעים להיות כווסת קבוע אלא חוששת כשהעשה אותו מעשה ודינו כווסת שאינו קבוע א"כ תקבענה לימים ג"כ ואז דינו כשאר ווסתות ודינו לכל דבר כווסת הגוף שביארנו לעיל סימן כ"ח אלא שבזה הלוק שכווסת הגוף אפילו ע"י פ"א צריכה לחוש כשיארע לה כן עוד הפעם באיזה זמן שיהיה דהטבע גורם כשיגיע הזמן לראות נולדו בה מקרים אלו אבל כווסת שע"י אונס אם קפצה פעם אחת וראתה אע"פ שחזרה וקפצה אינה צריכה לחוש כלל דאמרינן מקרה הוא ע"י אונס אבל לאהר שאירע לה כן ג"פ באיזה יום שיהיה בין שוין ובין אינן שוין צריכה לחוש מיהו נעקרת בפ"א כיון שלא קבעתה לימים ומ"מ צריכה לחוש גם בפעם ראשון לאיתו יום דשמא היום גורם ולא הקפיצה וכן בפעם ב' צריכה לחוש משום הפלגה וכל דינו כדין ווסת הגוף אלא שכווסת הגוף אם פיהקה יום אחד קודם לזמן ולמחר ראתה אפ"ה אמרינן שקבעה לה דאמרינן שהיום גורם שפיהקה מאתמול כיון שהטבע גורם כן משא"כ בקפיצות אפי' קפצה ג"פ ביום ידוע כגון בר"ה או בא' בשבת וראתה ובפעם הג' הקדימה לקפוץ ולא ראתה באותו יום אלא שראתה למחר קבעה לה ווסת רק לימים בלא קפיצה שהרי אין זה בטבע והרי נודע שהיום גורם ולא הקפיצה. ופיהו יש פוסקים דאף בזה דינו שזה לוסת הגוף וראוי לחוש ולהחמיר בין לענין לחוש ובין לענין עקירה כדלעיל סי' ט' (סעיף י"ז וי"ח):

(לו) קטנה פחות מבת י"ב שנה אפילו הביאה שערות דאמרינן שומא (ר"ל סערות נעלמא) הוא ולא סימני גדלות או אפילו היא כבר י"ב שנה אלא שבדקה ולא הביאה שערות (אזל חס לא נדקוה כיון שכבר הגיעם לסניס אמרינן מסתמא הניחא סערות) כל זמן שלא תראה ג"פ אמרינן מקרה וא"צ לחוש כלל לא לוסת הימים ולא להפלגה דאע"ג דבגדולה חוששת בפעם א' אבל זו א"צ לחוש כלל ומ"מ כשראתה ג"פ חוששת לשאר ראיות שתראה וקובעת לה ווסת כגדולה. ולפי שדין זה אינו מצוי בינינו לא אאריך בזה והרוצה לעמוד על דינה יעיין בס"י קפ"ט סעיף כ"ז:

(לז) זקנה שזקנה כ"ב שראויה לקרות לה אימא בפניה מחמת זקנותה ואינה בושה בזה וכיון שהיא זקנה כ"ב רגילה לההדיל להיות לה אורה כנשים ואם עברו עליה ג' עונות בינונית שהם צ' יום ולא ראתה ה"ז בהזקת מסולקת בדמים ואינה חוששת עוד לווסתה הראשון ואפילו חזרה וראתה ג"פ אם אינה רואה באותן עונות שראתה כבר אינה חוששת עד שתקבע לה ווסת כדין בג"פ אבל אם ראתה באותן ימים שראתה מתחלה אם ווסת החודש פ"א או להפלגה בכ' ראיות חזרה לווסת הראשון שהרי נתגלה שלא היתה בהזקת מסולקת מדמים אלא מקרה היה (סעיף כ"ח כ"ט):

(לח) מעוברת ומניקה אע"פ שהיא רואה באותן העונות שהיתה רגילה לראות אעפ"כ אינה חוששת ותלינן במקרה. ומ"מ לענין זה גרע מזקינה שצריכה לחוש לראיה שתראה כדרך שחוששת לכל ווסת שאינו קבוע בין שתראה באותן עונות שהיתה רגילה או ליום אחר דזקינה אין לה דם בטבע משא"כ מעוברת ומניקה שיש לה דם רק שהעובר וההנקה מעכבין (כ"ט ס"ק מ"ח עיין ס"ט). עבר זמן העיבור והנקה חוששת לווסת הראשון כגון אם היה ווסתה בר"ה חוששת לר"ח ראשון שתפגע ובהפלגה כשתחזור ותראה פ"א חוששת להפלגה שהיתה רגילה להפליג ודעת רוב הפוסקים דאפילו לווסת התודש ושאר ווסתות אינה חוששת עד שתראה פ"א (סי' ל"ג ל"ד):

(לט) מעוברת היינו דוקא לאחר ג' חדשים דאז כבר ניכר עוברת ומינקת הוא כל כ"ד חודש משגולד הולד אפילו מת הולד או שנמלתו דכיון דאיכריה מתפרקין מכה הלילה דמיה מסתלקין ואינן חוזרין עד לאחר כ"ד חודש ואם הפילה נפל כל ישיש לה דין ימי טוהר המבואר בס"י קצ"ד יש לה דין מינקת (כו"פ ס"י קפ"ט):

(ס) הרוצה לקיים מצות פרישה בתקונו חדר לכתוב תמיד יום הוספת ואז יוכל

לחשוב

להשוב ימי ווסתה כתקונה כך קבלתי מרבתי וכך הייתי נוהג כל ימי ולא אנה לי כל און ב"ה המקדש עמו:

כלל ק"ג. דין כתמים ודם שנמצא על בדיקה מאשה (סי' ק"ג):

(א) מה"ת אין האישה טמאה נדה אא"כ הרגישה שיצא מנופה שנאמר זוב יהיה בבשרה וקבלו חז"ל דר"ל שתרגיש בבשרה והרגשה זו אינן שוות יש שמרגשת שנפתח המקור ויש שמרגשת שזב ממנה דבר לח ויש שמרגשת שנודעו איבריה ובאזה ענין שתרגיש טמאה מדאורייתא? ולא עוד אלא שאפי"אם לא הרגישה זיבת דם רק שהרגישה שנפתח מקורה להוציא דם אם לא בדקה א"ע אח"ז תיכף או אפילו בדקה ולא מצאה כלום טמאה שאני אומר שפת דם כהרדל יצא ממנה ונאמר שבודאי בחנם לא תפתח המקור ואע"ג שיש לה חזקת טהרה מ"מ רוב דמים שבמקור טמאין לפיכך אם בדקה עצמה תיכף ומצאה מראה כשרה כגון ליהא לבנה או ירוקה או כמראה געל טהורה שגם דברים אלו באים מן המקור ולא מחזיקין איסור שאינו לפנינו כיון שיש לפנינו דבר טהור לתלות בו (סי' ק"ג). אבל בהרגשה שנודעו איבריה אם בדקה ולא מצאה כלום טהורה שתלינן ההרגשה בשאר מקרים כן נ"ל:

(ב) ודוקא בסתם נשים אבל מעוברת ומניקה כיון שהן בחזקת מסולקה בדמים אפילו הרגישה שנפתח מקורה ולא מצאה כלום טהורה דתלינן מה שנפתח מקורה היה להוציא ליהא לבנה או ירוקה שגם אלו באים מן המקור דכיון דהן בחזקת מסולקות בדמים ויותר מסתבר לתלות בהם ממה שנאמר שיצא דם (מכ"י וס"ט כסי' ק"ג):

(ג) וכן אישה שהיתה מתעששת בחזק וכו' וע"י כח גדול של העיטוש ניהו ממנה למטה מי רגלים לפי דעתה ולא בדקה עצמה ואה"כ מצאה בכתונת כתם קטן פחות מכגרים תלינן במצוי שהיה מ"ר דכן דרך נשים לפעמים (דדוקא עיטוש פעמים הכנס הוא ווסת כדלעיל כלל ק"ג משא"כ עיטוש איזה פעמים) (ס"ט ע"ס נסס טז"י) ונ"ל דה"ה נשים שרגיל בהם ליהא לבנה וטהורות בזה אפי"א הרגישה זיבת דבר לח ולא בדקה טהורה כיון שטהורות בכך ורגילה בכך תלינן במצוי (ועיין נסער רזו וחזקה סי' כ"ח):

(ד) וכל זה מה"ת אבל חכמים גזרו שאפילו לא הרגישה כלום אלא שמצאה בן על בשרה במקום שיכול דם המקור ליפול שם כדלקמן או אפילו על בגדיה אפי"א לא הרגישה כלום טמאה (ס"ט) ויתבאר לקמן ואפילו בדקה עצמה ומצאה טהורה יש עלי" כל דיני נדה כדלקמן ודוקא בכגד האישה גזרו על הכתמים אבל אם נמצא כתם בכגד האיש ואפי"א על חלוקו לאחר התשמיש אין לו דין כתם כלל אם לא שקינח עצמו בו דאז האישה טמאה כדלעיל כלל ק"א:

(ה) תנוקת שלא הניע זמנה לראות דהיינו שהיא פחותה מ"ב שנים אפילו הביאה ב' שערות וכן אפילו היתה יתרה מ"ב שנים אם בדקה ולא הביאה שתי שערות (דאם לא נדקה חמיינן חזקה כיון שהניעה לכלל שנים הנזכר נ' שערות) בן שהיא בתולה בין שהיא בעולה (ס"ג ומכ"י דלא כס"ל) ואפי"א אם ראתה כבר ב"ס לא גזרו עליה לטמא כתמיה בין שנמצא על סדינים ובין שנמצא על נוספה (ס"ג סק"ג) אבל אחר שראתה ג"ס אפי"א ביום א' כגון שראתה ומסקה וחזרה וראתה עד ג"ס חוששת לפתם ואם אח"כ מסקה מלראות שיעור ג' עונות שהם צ' ימים חזרה לקדמותה וכתמה טהור עד שתחזור ותראה ג"ס (ס"ט):

(ו) כיון שכתמים דרבנן לכן הקילו לומר דכל מקום שיכולה לתלות שכתם זה אינו מגופה אלא מעלמא תולה בו ולכן לא גזרו על הכתם אא"כ יש בו כגרים ועוד (והנהוג בנינו טהור צערך כמו דיטקע פרייסעס המדסה) ואם אין בו כזה השיעור אנו תולין לומר דם כינה הוא אע"פ שלא הרגה כינה אבל שיש בו כזה השיעור אין תולין בכינה דאין דרך דם כינה להיות יותר מכה השיעור ואין חילוק אם הוא מרובע או ארוך או עגול ובמקום שמצוי הרמש פשפש (סקודין נלי"א וולכץ) אפי"א אינה יודעת אם הרגה ולא הריחה ריחה או אפי"א במקום שאינו מצוי רק שיודעת שהרגה פשפש או הריחה ריחה תולה בו עד כתורמוס והוא גדול כמו

מבע שקורין באשכנז חצי פאץ וכן אם עברה בשוק של מכהים או שנתעסקה בכתמים או שישבה בצד התעסקים בכתמים חולה בהן אפ"ל מצאה כתם גדול וע"ן עוד לקמן בכמה דברים שיכולה לתלות ודוקא כשכל הנרים הוא מחובר במקום אחד אבל אם אין בו כשיעור זה במקום א' אע"פ שיש שם טיפין הרבה סמוכין זה לזה עד שאם נצופס יש בהם יותר מכנרים מהורה שאנו תולין כל טפה בכינה עד שיש בו כנרים ועוד במקום א' (סעיף ה' סעיף ח')

(ז) כתם הנמצא על בשרה לבד במקום שחוששין להם ג"כ אינו טמא אא"כ יש בו כשיעור ומ"ם חסור בזה מנמצא על הלוקה דאפילו לא היה כשיעור במקום א' אלא טיפין טיפין אם יש בין כולם להצטרף עד כשיעור טמא אפי' אם אורך הכתם לרוחב יריכה או שהיה נראה כאלו הוא ממשה למעלה או עגול או שהיו טיפין טיפין הואיל והוא כנגד בית התורפה טמאה ואין אומרים אלו נגף מן הגוף לא היה כזה (סעיף ט' ונש"ך ס"ק י')

(ח) כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה לא גזרו כיצד בדקה קרקע עולם (ע' נס"ט זרלין ד' ל"ז ע"ג) או בהכ"ס שאינו מקבל טומאה כגון של בנן או כל דבר שאינו מקבל טומאה או שנמצא דם על כלי חרס מגבו (למנ"ס פ"ס מהל' חיסורי ציאה הל' ז' דכ"ח חין לו טוונאה מגנו) או אפי' מין שהוא מקבל טומאה אלא ששיעורו גורם לו כגון מצלית שאין בו ג' על ג' בכל אלו מהורה ואם מקבל טומאת נגעים אע"פ שאין מקבל טומאת מדרס טמאה (סעיף ח') (ס"ך ס"ק ט"ז) וגייר הוא דבר המקבל טומאה וע' בב"א דלא כס"ט:

(ט) וכן לא גזרו בכתם שנמצא על כנר צבוע ולפיכך עצה טובה שתלבש אישה ותציע על מפתה בגרי צבעונין כדי להצילה מכתמים ואין חילוק בין אם הוא צבוע אדום או שאר צבעונין (סעיף י')

(י) כתם שנמצא על כנר מנומר בנוונים לבנים וגם שאר צבעים כמו קראטקעס (ונל"ח חין ווערפיל) ולא היה כשיעור על לבן א' אע"ג שכשיצטרף עמה מה שעל הצבע יש בו כשיעור אינו מצטרף אבל אם עבר הכתם בלבן השני ובב' הלבנים יש בהם כשיעור כתם אע"פ שהצבע הוא באמצע כיון שעב"פ הכתם עובר גם על הצבוע מחבר הלבנים לחישוב כאחד וטמאה אבל אם אינו עובר גם על הצבוע אין ב' הלבנים מצטרפין (ס"ט ס"ק כ"ח נס"ס תשובת מעיל נדקה) ואם שתיו צבוע וערבו לבן או להיפך הכל הולך אחר הנראה (כדליתא בנגעים פק"י ח') ועורות הצביעות בידי שמים משמאין בנגעים וה"ה בכתמים ובידי אדם אינן משמאין אבל בבגדים אין חילוק בין צבועין ב"א או ב"ש:

(יא) לא בכל מקום שימצא שם כתם טמאה אלא במקום שאפשר שבא מן המקור כיצד נמצא על עקבה טמאה אם ישבה כדרך הישמעאלים שמששים רגליהם תחת ענבותיהם (ט"ז סק"י) דשמא נגיעה באותו מקום וכן אם נמצא על כל אורך יריכה ושוקה ופרסותיה מבפנים והם המקומות הנדבקים זה בזה בעת שתעמוד ותדבק רגל ברגל ושוק בשוק וכן אם נמצא על ראש גודלה מרגליה וכ"ש על רגליה ממש שכנגד הרגל לפעמים דמחרטי בשעת הליכה תחת איתו מקום ונוסף עליו ומ"ם אם יש עוד צד להקל או שאין בו כנרים במקום א' יש להקל דכשאר גב הרגל שהוא לצד הויץ וכ"ש בנמצא בשאר ראשי ד' הצבעות דמהורה (סעיף י"ח ז"ח ט"ז ט"ך נכ"י):

(יב) וכן אם נמצא על ידה אפילו על קשרי הצבעותיה מכווץ אפי' לא בדקה א"ע מקודם מפני שהידיים עסקניות הן ושלא נגעו באותו מקום. ומ"ם אם אמרה ברי לי שלא נגעתיך באות המקומות שאפשר ליפול שם דם מן המקור נאמנת ול"א דהוי מילתא דלא רמיא עליה ומהורה (ס"ט ס"ק כ"ו) ומ"ם יש להקל דאע"ג דכשאר הגוף אפילו אין כנרים במקום א' אלא ע"י צירוף טמאה כדלעיל סימן ז' מ"ם בידיים יש להקל דכע"ז כנרים במקום אחד (ס"ט ס"ק כ"ה) ועוד נ"ל דאם מצאה על גב ידה למעלה מן קשרי האצבעות במקום שיש עוד צד להקל יש לצרף ולומר דדוקא עד קשרי האצבעות טמא אבל שאר גב היד כיון דאפילו ע"י שהיה הרבה א"א לה ליגע באותו מקום אינו טמא כלל בכתמים ומכ"ש כשלא בדקה סמוך לזו או אפילו בדקה אלא שנשלה ידה דיש לסמוך על הפוסקים דס"ל דדוקא כשיבדקה

כשנדה ולא נטלה ידה אזי היישינן בידים אבל בסתם ידים ל"ג כלל בידים (סעיף י"ג ועיין כ"ז נס"ט) ופשיטא במקום שא"א ליגע באותו יד באותו מקום אם לא שתגביה ידה ולפנים כגון שהבגד סתום לגמרי באותו צד והיא אומרת שבודאי לא הגביהה בגדיה ג"ל דיש להקל. ועיין עוד לקמן ס"י ט"ז: ה

(יג) אבל נמצא על ירכותיה ושוקיה ועל פרסותיה לצד חוץ או אפילו מן הצדדים ואין צ"ל לבעלה מאותו מקום מהורה ולא היישינן שטא הביאתו שם בידיה דטומאה ממקום למקום לא מחויקין (ס"ט):

(יד) במקום שכתבנו שאם נמצא שם כתם על בשרה טמאה אפי' עברה בשוק של טבחים או אפילו נתעסקה בכתמים בידים אפי' לא תלינן בה אף ע"ג דאם נמצא על חלוקה אם נתעסקה בכתמים תלינן דמעלמא אתי אבל אם נמצא על בשרה לבד יש הוכחה לאיסור דאם איתא שהכתם בא ממה שנתעסקה בו. הוי לה למצוא על חלוקה וכיון שלא מצאה על חלוקה מכתם בא מן המקור ולכן אם מצאה גם על חלוקה ויש מקום לתלות שבא על החלוקה מעלמא בדלקמן מהורה דתלינן שגם על בשרה בא ממקום אחר כיון שאין כאן הוכחה לאיסור (סעיף י"ג) ואפילו אם החלוקה לא היה בדוק ל"א שהכתם היה על החלוקה מקודם וזה שעל בשרה הוא מנופה אלא תלינן שגם על החלוקה בא לה עתה ממה שנתעסקה בכתמים ומה בא גם על נופה (ס"ט ס"ק ל"ה) וכן אפילו הכתם שעל חלוקה אינו נגד הכתם שעל בשרה מהורה שדרך החלוקה להתהפך (ס"ט ס"ק י"ג):

(טו) בד"א דנמצא על בשרה לבד אינה תולה דוקא כשאין לה לתלות אלא בעסק שעסקה בכתמים או בשוק של טבחים אבל אם יש לה מכה בנופה שאפשר שמשם בא ונשף הדם על אותו מקום תולה בה ומהורה (סעיף י"ח) ואפי' נתרפאת אם אפשר להתגלע ולהוציא דם ע"י חיכוך תולה בה ואע"פ שעכשיו עלה עליה קרום ואינה מטפלת (סעיף י"ח) אבל אם המכה בכתפה ומצאה כתם על יריכה במקום שא"א לבא שם מן המכה טמאה ול"א דנגעה בידיה במכה ומשם הביאה ליריכה ידיים עסקניות הם דלא מחויקין לא טומאה ולא מהרה ממקום למקום ודוקא בענין שלא ידעה אם נגעה או אפילו נגעה ולא ידעה אם נתלכלכו ידיה מדם שבמכה דהוי ס"ס להחמיר שטא לא נגעה במכה ואת"ל שנגעה שטא לא נתלכלכו ידיה ואת"ל שגם נתלכלך שטא לא הבניסה ידה ליריכה וכיוצא בו אבל נגעה בודאי במכה או בשאר דברים ויודעת שנתלכלך ידה מאותן הדברים וגם נמצא עכשיו דם על ידיה וגם על יריכה ודאי תלינן כיון דידה ודאי נתלכלכו תלינן כיון שידים עסקניות הן שטא הבניסה יד"י גם לשאר מקומות שבנוף ומהורה (סעיף י"ג) (ס"ט ס"ק כ"ט נס"ט הפרישה) ונ"ל שאם המכה ודאי מוציא דם וידעה שנגעה בודאי במכה וכן אם נתעסקה בידיה בכשר ודגים שהיו מלוכלכים בודאי בדם אע"פ שלא ידעה בודאי שהיו ידיה מלוכלכים בדם מ"מ מהורה שדבר ידוע שהנוגע בדם ודאי נדבק בידיה:

(טז) וכן אפילו אין בה מכה אבל בעלה או בנה יש להם מכה או שנתעסקו בכתמים ונמצא בהם דם אע"פ שעכשיו אין בהם דם אלא שנודע שהיה בהם אפי' מצאה על בשרה לבד תולה בהם ואמרי' שבשעה שנגעה בהם הי' בהם דם ולא הוי ממקום למקום בדלעיל בס"י הקודם לפי שדרכם ליגע בה וכן אם שכבה במטה עם נשים שיש להן מכות בנוסף או שעסקו בכתמים ונמצא עליהן דם אע"פ שעכשיו אין בהן דם תולה בהן אבל אם לא נודע אם נמצא עליהן דם אע"פ שעסקו בכתמים אם לא עסקו בדבר שדרכו לנתו כגון שחיטה וכיוצא בו אינה תולה בהן דהיאך תולה בהן מחמת שנגעו בה ובהן עצמן אין בהן דם. ואם עסקו בדבר שדרכו לנתו כגון שהיטה וכיוצא בו ונמצא גם על חלוקה וגם על בשרה תולה אע"פ שלא נודע אם היה בהם דם אבל אם מצאה רק על בשרה ולא על חלוקה אפי' ביה אינה תולה דלא עדיף מעברה בשוק של טבחים (סעיף י"ט ונס"ט ט"ט הפרישה):

(יז) וכן כתם שנמצא על חלוקה אינה טמאה אא"כ נמצא במקום שאפשר שיבא לשם דם המקור דהיינו למטה מהחגור או במקום החגור והוא מעט למעלה ממקום התורפה כי לפעמים שותה מעט. ובא לה מקום החגור כנגד בית התורפה אבל למעלה

למעלה מזה אפילו כשמיניעה לשם כששוהה הרבה מהורה מסתם כשלא ידעה שיסתתה הרבה (ס"ע ס"ק ל"ח) וככ"מ שיוכל לומר שיבא לשם מן המקור אין חילוק בין נמצא בחלוקה לפניו או מאחריה או מן הצדדים או אפילו לא מצאה לצד הפנים רק בצד החיצון מן החלוקה אם"ה מצאה מפני שכן דרך של החלוקה להתהפך ולהזור הגה והנה (סעיף י"ג):

(יה) ואפילו מהתגור ולמטה דוקא בכתנות או אפילו כשלוכשת ב' או ג' כתנות ונמצא על העליון טמאה מפני שמתהפכת אבל אם מצאה בבגדים אפילו בצד הפנימי כיון שנשים שלנו הוגרות בבגדיהן אין דרכם להתקפל שיבא תחת התורפה ואי מנופה על הכתנות היה לה למצוא וכן אם מצאה על הסדין שמציעה תחתיה והיא ישנה עליו אם מצאה בחלוקה העליון ששוכבת עליו כיון שמינה עליה הכרים שתחת ראשה ומצאה כך בבוקר ומכ"ש על הכרים שתחת ראשה דאך חוששין כלל וכן בכר המונה תחת הסדין ונמצא עליו כתם אפילו נגד התורפה אם מצאה הסדין מונה עליו כמו שהציעה אין חוששין שבדאי הכרים אינם בדוקים ומכ"ש בכר השני ולא חיישין כדלקמן (ט"ז ס"ק ל"ז ס"ע סעיף י"ח נסס פמ"ח) אבל מצאה בסדין שתחתיה שידוע שלפעמים מתקבלות מצד זה לזה ומכ"ש אם מתכסה בסדין וכיוצא בו בכ"מ שתמצא טמאה מפני שהוא חוזר הילך והילך (ט"ז ס"ק כ"ז):

(יט) נמצא על בית הירד (סקורין חרנעל) של חלוקה אם המקום שנמצא בו הדם בבית יד מגיע עד בית תורפה טמאה אפי' אינה יכולה להגיע לשם אפי' תשחת הרבה וא"ל מהורה (סעיף י"ג) ונ"ל לפי מה שנהגות נשים שלנו לקשור הבית יד אם נמצאת למעלה כתם מהורה (וכ"מ נס"ט ס"ק ל"ד שהרי רש"י כתב הטעם לפי טלפעמיס פושטתן מעל זרועי ונופל למטה נשמע חנל נלח"ה לח) ומ"מ ג"ל שתשער האשה בעצמה שתשחה הרבה עד שתגיע עד פי המבעת שכן דרכן לפעמים למשמש שם לקנח ועד המקום שמגיע בבית ידה לשם חוששין ולא יותר ואם יש לבית הירד קמטי' ונמצא כתם על הקמטי' הם מצטרפין לגרים ע"ק בב"א מ:

(כ) ב' נשים שניסו עצמן בסדין אחד או בחלוקה א' שתהן טמאות ואם אחת נסתה ואחרת לא נסתה אע"פ ששתיהן לבשו החלוקה אם נמצא למעלה מהתגור דמשום הלבשה מהורה כיון שהיא למעלה מהתגור וא"כ זו שנסתה טמאה והשנית מהורה אבל אם היה למטה מהתגור אע"פ דיש לתלות בזה שנסתה ג"כ בלילה ד"ל דזה מצוי יותר לראות בלילה מביום דביום היתה מרגישה מ"מ שניהם טמאים (סעיף ט"ו וס"ע ס"ק ל"ו):

(כא) מצאה כתם למעלה מהתגור וכתם למטה ממנו וזדעת שלא נזקקה מהורה שאני אומר כמו שהעליון בא מעלמא כך בא התחתון בד"א כשיש בעליון כגרים ועוד או יותר שבדאי מעלמא בא שהרי אין לתלותו בכינה אבל אם אין בו כגרים ועוד אין תולין אותו מעלמא דשמא דם כינה הוא ואם יש כתחתון כגרים ועוד שאין לתלות בכינה טמאה (סעיף י"ז) וחזקא ארום בארום תלינן אבל כשאחד ארום ואחד שהור לא תלינן ואם נמצא בחלוקה למעלה מהתגור ועל בשרה למטה מהתגור צ"ע אם תולה כמו בשניהם בחלוקה (ס"ע ס"ק מ'):

(כב) פי שרגיל לצאת ממנו דם דרך פי האמה ובשעת תשמיש נמצא בעד האשה דם תולה בבעלה וכ"ז שתוכל לתלות שפולטת שיז דהיינו ג' ימים שזה זמן פליטה תולה בו (סעיף כ' ונכ"ט):

(כג) ודוקא שידעה בה ודאי שעברה בשוק של פנחים או שישבה בצד המתעסקים בכתמים אבל אם היא מסופקת בכך אינה תולה אפי' שדרכה בכך להתעסק באן וכאן במקומות שעוסקין בכתמים דאו אנו תולין אפילו מספק שמא נתעסקה במקום שעברה ולא הרגישה (סעיף כ"ג):

(כד) בכ"מ דתולין בכתמים אין חילוק בין אם הכתם עגול או משוך דאפילו אם משוך ל"א מסתמא בא ע"י קינוח באותו מקום אלא תלינן שנעשה כך משוך ומהורה (ט"ז ס"ק מ"ג):

(כה) נתעסקה בדבר ארום ונמצא עליה כתם שחור או איפכא אין תולין אבל ארום בארום ושחור בשחור אפילו אינו ניכר ממש שדומה לו תולה בו אפי' זה ארום הרבה וזה ארום קצת מ"מ שמא בהתהבון עם הפשתן יולד מבין שניהם שינוי (סעיף כ"ג ועיין פס נס"ט נסס לאניד) וא"צ לדמות כתם חלוקה לכתם

שנשתמשה

289 חכמת הלכות נדה כלל ק"ג שער בית הנשים אדם

שנישתימה בה אם דומה לה או לאו אלא באתם תולה כל מיני אדם באדם וכל מיני שחור בשחור (סעיף ל'):

(כו) ב' נשים שנתעסקו בדבר שאין בו אלא כסלע דם ונמצא על כל א' כסלע אם באו לשאול בזאתי מטהרין לכל א' תלינן כ"א בדם שנתעסקה אבל באו לשאול בב"א או שישאלת אני ועוד אחת עסקנו כיון שזכורה גם חברתה ה"ז כאלו באו בב"א ושתייהן טמאות (סעיף כ"ה ס"ז ונקט"כ ומנ"י וכו"ס):

(כז) נתעסקה בדם שא"א שיהיה ממנו כתם אלא כגרים ונמצא עליה כב' גריסין ה"ז תולה כגרים בדם שנתעסקה בו וכגרים בשאביל אבל אם נמצא הכתם יותר מב' גריסין טמאה שהרי אפילו אם נתלה כגרים במאכלת יש עוד יותר וכיון שזה היותר מגופה אף הגרים מגופה וע"ז ע"ד מדינים אלו בש"ע סעיף כ"ז כ"ת. ומ"מ אם נתעסקה בדם ואינה יודעת בגמה אזלינן לקולא ואמרין שיהיה בדם כשיעור הכתם (סעיף כ"ז):

(כח) הרגה פישפש שאנו תולין בו עד כתורמוס חזר כתורמוס לשיעור הגרים לכל הדינים שאמרנו (סעיף כ"ט):

(כט) טצאה כתם ואין לה במה לתלות והדבר ספק אם הוא דם או צבע לדין דאין אנו בקיאין טמאה מספק אע"ג דהוי ספק לכ"ע וי"א דזה הוי ס' גמור (ט"ז גס' ל"ח) מ"מ כיון שהוא לפנינו וצריך בדיקה קי"ל בכל דבר שהוא לפנינו וצריך בדיקה ואין אנו בקיאין לבדוק צריכין להחמיר מספק (סעיף ל"ח). אבל אם נאבד קודם שראה החכם וא"א אם היה בו כגרים או לא או אם היה אדם או לא וכיוצא בו בכתמים שהוא מדרבנן אזלינן לקולא (עיין זב"ח):

(ל) האשה שבדקה עצמה בעד הברוק לה ונמצא עליו אפילו טפה כחרדל בין ענול בין משוך טמאה ואפי' נמצא עליו מאכלת מעוכה דכיון דבא לה ע"י בדיקה הוי ס' דאורייתא ולחומרא וכן הדין אפילו לא בדקה העד תיכף לאחר שהוציאה מגופה אלא הניחה אותו בקופסא וכיוצא בו או אפילו מגולה רק שהוא בחוקת שאין בו דם וכתמים ואחר זמן בדקה העד ומצאה עליו טפת דם כחרדל בין ענול זבין משך טמא (סעיף ל"ג מ"ט ס"ז ס"ק כ"ח דפסוס נמתניתין דלחמך זמן עמל' תמוס): (לא) אבל אם לא בדקה העד תיכף לאחר הבדיקה והניחתו תחת הכר וכסת ששם מאכלת מצוי וכיוצא בו אם ענול טהור אם אין בו כגרים ועוד דכיון דלא הרגישה בשעת יציאת הדם ולא הרגישה מקודם לבדיקה שום דבר שיתחייב לה לבדוק תלינן דזה בא על העד משאבולה שהיה על הכר ועוד שיש הוכחה שלא בא ע"י הבדיקה דא"כ הוה ראוי שיהיה משוך שכך דרך ע"י בדיקה שהוא בדרך קניוח וכן אפילו היתה יותר מכגרים אם יש מקום לתלות בו כדלעיל בדין כתמים אבל אם הוא משוך אפי' רק כטפת חרדל טמא דכיון שהוא משוך חזקתו שבא מהקניוח (סעיף ל"ד עיין זב"ח ס"י ז'):

(לב) ואם לאחר שבדקה בעד הברוק טחתו ביריכה ואח"ז נמצא עליו דם י"א דלעולם טמא אפי' בכ"ש בין ענול בין משוך דל"ד לכר וכסת דשם מאכלת מצוי וכן יש להחמיר לכתחלה אבל רוב הפוסקים וכן סתם בש"ע דנס בזה יש חילוק בין משוך לענול דבמשוך טמא בכ"ש אבל בענול אם אין בו כגרים ועוד תלינן שבא על העד מן הדרך (סעיף ל"ה):

(לג) ומ"מ אם יש לה מכה בצדי הרחם שמוציאה דם וכיוצא בו כגון אשה שרגילה שיוצא ממנה דם דרך בית הרעי ובשעת בדיקה יודעת שנוגעת שם אע"פ שהיה העד בדוק תולה בזה אם הוא שלא בשעת וסתה ואפי' אם היה משוך שגם זה נעשה דרך קניוח. ודוקא שלא בדקה עצמה מהמת איזה הרגש שקודם לה וא"כ כיון שלא הרגישה אין כאן איסור דאורייתא דאע"ג ד"ל דהרגישה בשעת בדיקה תלינן דטעתה שסברה שהיא מרגשת ובאמת היה הרגשת העד וגם צריך שיודעת בודאי שנוגעה שם וגם שרגילה שיוצא משם דם ואז תולה בזה אפי' יותר מכגרים (ט"ז ס"ק כ"ג ועיין זב"ח ס"י ז'):

(לד) בדקה א"ע בעד שאינו בדוק לה אפילו הניחתו שמור בתיבתה ומצאה עליו דם אינה טמאה אא"כ יש בו כגרים ועוד אבל בפחות מכגרים ועוד טהורה ואין חילוק בין משוך לענול דכיון שהעד לא היה בדוק תלינן שטא מקודם לזה

היה על העד ונתקנתה בו עד שנעשה משוך (משל"כ כשהניחה תחת הכר או תחת סכסכת דחלין שנעשה מנואכולת סתחת הכר ולכן לריך הוכחה שלא נעשה צדק קינוח עיין ס"ע ס"ק כ"ג) ודוקא בעד בינוני דהיינו שאין חזקה בדוק ולא מלוכלך דהיינו שנטלה ממקום מוצנע שדרכן של גשים להצניע להבין להם עדים ואין מוליכות בשוק ולא מתעסקין בהם בכתמים אבל כשלקחה חלוק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחה מנכרית או מישראלית נדה או טהורה או שקנחה בעד המזדמן לה בבית וכ"ש אם בדקה עצמה בעד שחזקה מלוכלך כגון שלקחה עד ממקום שדמים מצוין שם שהזקתו שכבר היו בו כתמים ובדקה עצמה בו ונמצא עליו כתם לכ"ע טהורה אפילו יותר מכגרים (סעיף ל"ו):

(לה) אבל בדקה בעד שאינו בדוק ואח"י טהור ביריכה (ע"ך וס"ט וכר"פ) וכ"ש אם הניחתו במקום שיש לתלות הכתם אפילו ביותר מכגרים טהורה אבל אם הניחתו במקום שאין דם שכיח אפי' לא הניחתו בקופסא אם הוא יותר מכגרים טמאה (סעיף ל"ז):

(ל"ה) איזה עד הבדוק. כל שבדקתו בין היא בין חברתה פ"א והניחתו במקום מוצנע ולא נודע שנכנס בו כתם ולא העבירתי בשוק של טבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים אע"פ שלא בדקתו סמוך לבדיקה מוקמינן אותו על חזקתו וה"ז בהזקת בדוק. אבל אם נטלה עד שלא בדקה מעולם לא היא ולא חברתה רק שנטלה ממקום מוצנע שאין חזקתו בדוק ולא מלוכלך אז כנגד לבן הדש או לאחר הכביסה זהו עד שאינו בדוק דמחלקינן לעיל ס"י ל"ד בין כגרים לפחות מכגרים (סעיף ל"ח וזרמ"ח סעיף ל"ו) ואם בדקה בכתונת שלה ומצאה בו עד שתוכל לתלות בכינה ופרעוש אע"י דמתחלה בשעה שלבשה היה בדוק לה מ"מ הדבר ידוע שאין לך כהונת שאינו מלוכלך בדם פרעושים וטהורה (ס"ט ס"ק כ"ה). ונ"ל אפי' בני ימים ראשונים ועיין לקמן ס"י ט':

(ל"ו) כפך אם היה העד בדוק לה קודם שקנחה ונמצא עליו דם מוקמינן לה כסתם עדים שדרכן להיות בדוקים (ס"ט נסס וס"ט לזלין ס"ק ס"ח). ונ"ל דהכל לפי הענין יש לדון אותו לעד הבדוק או לשאינו בדוק ועכ"פ לא הו' בעד המזדמן שחזקה מלוכלך ואם בדקה עצמה בכתונת שפשטה היא או בעלה וכבר היה מונח בין הכלים המוכנים לכביסה נ"ל דינו בעד המזדמן (ועיין נס"ט ס"ק ס"ח נסס כמ"ח) וגם זה לפי הענין אם מצניעה החלוקים בתיבה דשם אינו מצוי דם ועכ"פ לא גרע מעד שאינו בדוק ועיין בס"י הסמוך:

(ל"ח) אין האשה טמאה בכתם שנמצא בחלוקה אח"י היה בדוק לה קודם שלבשתו כדין עד הבדוק שבארנו בס"י ל"ו דלא ש"י (למכונני) אבל אם אינו בדוק לה קודם שלבשתו ולבשתו בלא בדיקה אפילו נמצא בו כתם יותר מכגרים טהורה וכ"ש אם לבשה חלוק של בעלה שהיה כבר מונח בין החלוקים המוכנים ליחן לכביסה שכיון שכבר פשט ואין בדעתו ללבשו עוד דאינו מקפיד באיזה מקום מונח או אפילו היה מונח זמן קצת בארץ במקום דנוכל לתלות ששם היה דם תולין ולפ"י י"ל כיון דנשים שלנו אינן בודקות הכתונת קודם הלבישה אם לא היתה נזהרת להניח אותה במקום מוצנע תיכף לאחר הכביסה אלא שהניחה אותה במקומות שאינם נקיים כגון במטה וכיוצא בו ומצוי שם פשפושין (סקורין זל"ח וזלננין) וא"כ יש לתלות בזה אפילו היה הכתם מגליד אבל אם הניחתו תיכף במקום מוצנע אע"פ שלא בדקה אותה קודם הלבישה וכן אפילו הניחה במטה אלא שאין פשפוש מצוין שם אם יותר מכגרים טמאה אם הכתם מגליד (כ"ל שלינו נכנס חוץ הנגד אלא ניכר שהוא טומ' על גביו) דכל כגד לאהר הכביסה מ"מ בחזקת שבוטאי שאין בו דם מגליד אבל אם הכתם מקדיר (כ"ל שנכנס חוץ הנגד מעבר לעבר) אז הוא בחזקת שהיה בו קודם הכיבוס (סעיף מ"ו ועיין זכ"פ ס"ק כ"ו וס"ק כ"ד ונס"ט ס"ק ס"ז ועיין זש"ך ס"ק ס"א והכו"פ מניה דנכנס שלא צמקונו דס"ל כיון דחזקתי צדוק לא חלי' צמקדי' חלא דהש"ך קאי על ישראלית צפנינו והס"ט מקיים הגירסא וכ"ש נש"ך ס"ק ס"ה דלפי הפסק של ס"ע הכל חלוי צמקדי' או מגליד ואפילו צישראלית והחלוק צפנינו אם מקדיר חלין וזהו דה"פ דהש"ך כ"ו דע"כ צישראלית ולינה צפנינו דפוסק זש"ע דאינה תולה ע"כ דהחלוק נאצד דאל"כ תצדוק צמקדי' או מגליד

291 חכמת הלכות נדה כלל ק"ג שער בית הגשים אדם

מגליד חלל מיידי שנאמר וזכה"ג אין להחמיר אם לא מהטעם חזקתו צדוק דדוקא אם הוא צפנינו ואינו ידוע אם מקדיר או מגליד עמא מספק חזל שנאמר והוא מסופק אם מקדיר או מגליד הוי לן לטהר רק כיון דנתכנס ע"י יסלחית חזקתו צדוק ולכן אינה חולה): (לט) הא דכתבנו דאם מקדיר מהור דוקא כשיודעת שלבשתו בימי נדתה וכישישטתה לא בדקה החלוק ואע"פ שלא נודע לה שראתה דם בעת שהיה החלוק עליה מ"ט תלינן דקרוי לודאי שנתלכלך החלוק אבל אם אינה יודעת אם לבשה החלוק בימי נדותה הוי ס"ס להחמיר שמא לא נתלכלך כלל ואת"ל נתלכלך שמא עבר ע"י הכיבוס ול"ד לכתונת שקודם כיבוס דלעיל דהכיבוס דרך להעביר הדם (ס"ט ס"ק פ"ז):

(ט) וב"ש אם לבשה החלוק הברוק לה בימי נדתה ופשטתה ולא בדקתה ותורה ולבשתו בלא בדיקה בימי שהרתה ונמצא בו כתם דתולה שמימי נדותה הוא ואפי"י היה הכתם מגליד שהרי לא נתכנס החלוק ומ"ט בג' ימים ראשונים של ז"ג לדידן הנוהגין ע"פ רמ"א דקיי"ל דאז לא תלינן אלא דוקא במכה שבגופה כדלקמן כ"מ לא השבינן זה למכה שבגופה דדוקא במכה שבגופה דעדיין המכה בגופה תלינן להמקילין אבל לתלות בימי נדתה שכבר עברה המכה לא תלינן (מ"י וס"ט ס"ק פ"ג נסס נל"ו) וכן ראוי להורות (סה"י ס"ד מממיר אפי"י צמכה שבגופה) ודוקא שלא ידעה בודאי שהחלוק היה נכתם מנדות דאז לא תלינן בג' ימים ראשונים אבל אם ידוע לה שהחלוק היה נכתם מנדות אלא שנסתפקה אם נתוסף בה כתם אפילו בג' ראשונים תלינן דלמה נחוש שנתוסף בו כיון שהחלוק כבר אתחזק בכתמים אם לא שפשעה ולא לבשה בגד לבן בימי ספירתה דראוי לקנסה ואפי"י אם פשעה אם היא אומרת שהיא מכרת אותן הכתמים בשביעת עין שהיו בו מנדותה נאמנת דאפי"י ע"ה נאמנים במילי דאיסורי במ"ע (סס ס"ט נסס תשו' מ"ג ס"ק ע"ג) ועיין עוד לקמן בכלל קט"ו מדין תלויה בג' ימים ראשונים ובכ"ט דאמרינן דתולה הכתם שהיה בגד מקודם לזה ואע"פ שהיתה לובשת בו מהלל ז"ג רק שלא נודע לה מן הבהם עד לאחר ג' ימים ראשונים תולה דאולינן אחר שעת המציאה ולא אחר זמן הלבישה דכיון דבדקה עצמה בכל יום כדין ונתחזק ע"י הבדיקות לטהורה תלינן אבל אם לא בדקה עצמה לאחר ג"י צ"ע וכן אם פשעה חלוקה בתוך ג"י ולא בדקה להחלוק ולאחר ג"י מצאה בו כתם שיכולה לתלות שבא עליה מעלמא לאחר ג"י אם היא בדקה א"ע (ס"ט ס"ק ע"ד):

(מא) לבשה חלוק קודם שהיתה מעוברת ואחר שנתעברה לבשתו בלא בדיקה ומצאה עליו כתם תולה שהכתם היה בו קודם שנתעברה וכן במינקת או זקינה תולה בעצמה בימים שלא היתה מינקת וזקינה אע"ג שגם אז באותן הימים היתה מהורה מ"ט לא היתה בחזקת מסולקת מדמים ועכשיו היא בחזקת מסולקת משא"כ בס"י ל"ט בשאינה יודעת אם לבשה בימי נדותה אע"ג שהיא אשה שיש לה ווסת מ"ט אינה בחזקת מסולקת (סעיף מ"ס וס"ד ס"ק מ"ט):

(מב) בדקה חלוקה ולבשתו ופשטה ומצאה מהורה והשאלתו לחברתה ולבשה ומצאה בו כתם הראשונה מהורה שהרי בדקה אותה והשניה מטאה ואינה יכולה לומר שאינה מאמנת לבדיקת הראשונה וה"ה אם בדקה הראשונה א"ע ומצאה מהורה ולא בדקה החלוק והשאלתו לחברתה אם בדקה עצמה תיכף בשעת פשיטה הראשונה מהורה כיון שהחזקה בטהרה ע"י הבדיקה אבל השניה אע"פ שבדקה א"ע ונמצאת מהורה מטאה שאני אומר עם סילוק ידיה ראתה (דריסה וכ"כ ס"ט ס"ק מ"ח) אבל דעת הב"ח ויש"ך בס"ק מ"ז דאם לא בדקה החלוק פעם שני כשפשטה אע"ג דבדקה עצמה ומצאה מהורה שתיהן מטאות דמאי חזית דתקלקל להך הקלקל לאידך:

(מג) כיון דכתמים דרבנן הקילו חכמים לתלות בין בעצמה ובין בחברתה כגון שהשאלתה החלוק הברוק לחברתה ואח"כ נמצא בו כתם וא"י אם מהראשונה או מהשניה אם שתיהן מהורות שתיהן מטאות דמאי חזית דתקלקל להאיך טפי מהאיך אבל אם אחת מהן מקולקלת כבר דאם תולה בה לא תקלקל אותה היא מטאה וחברתה מהורה ולפיכך לבשה החלוק הברוק ופשטתה והשאלתה לישראלית נדה או אפילו לטופרת ז"ג ועדיין לא טבלה או לנכרית שכבר הגיע זמנה לראות

פ"א זכר ראתה פ"א אע"פ שאינה רואה בימי השאלת החלוק דנכרית אין מקפדת לנקות עצמה מן הנדות (משל"כ זיכרללית ולכן צעיקן טהיל נדס. צימני טללה) ואח"כ ההזרה לה החלוק ונמצא בו כתם. וה"ה אם בדקתו ולא לבשה אותו אלא השאילתו להן ואח"כ לא בדקה קודם הלבישה ומצאה בו כתם תולה בהן והיא טהורה כיון דאינה מקלקלת אותן שהרי הן בלא"ה טמאות ואפילו בסופרת ז"ג דמקלקלת לה קצת מה שספרה אפ"ה כיון שבלא"ה היא טמאה לא השיב זה קלקול מה שתסתור ימים הראשונים. ובכ"מ שתולה אין חלוק בין שהוא בג"י ראשונים לדעת הב"י אבל אגן הנוהגין ע"פ רמ"א בג"י ראשונים של ז"ג אין תולין בכתמים בדבר אחר כ"א במכה שבגופה כדלעיל סי' ט' (סעיף מ"ח מ"ג):

(מד) וכן אפילו השאילתו לקטנה שלא ראתה מעולם ולבשתו הקטנה לאחר שנבעלה או אפילו לזשבת על דם טהור ר"ל בתוך ל"ג לזכר וס"ו לנקבה שמן הדין היא טהורה אפ"ה אם רואה ואם כן אם תתלה בה אינה מקלקלת אותה דאפ"ה נשארת טהורה מדינא ולכן אע"פ דנוהגין שלא לבעול על דם טהור ואם כן אם תתלה בה תהיה טמאה ומקלקלת אותה אפ"ה תולה בה דאע"פ שהחמירו עליהן לעצמן החמירו אבל לא שלא להציל על הברתה (סעיף מ"ג ונ"ד) וכן בקטנה שנבעלה אע"ג דבזמן הזה היא ככל הנשים מ"מ מדינא נוהגין לה עד שתהיה חסכה: (מה) לבשה החלוק הכדוק לה ופשטתו וכבסתו והשאילתו להכרתה ונמצא עליו כתם וא"א לידע ע"י שאלה אם היא טהורה או לאו אם מגליד ידוע שמהשניה הוא והיא טמאה והראשונה טהורה ואם הוא מקריר בידוע שמן הראשונה הוא והיא טמאה והשניה טהורה (סעיף מ"ז). בד"א בשכלן שיזת כגון כלן זקנות או שאר המסולקין בדמים כגון עוברות ומניקות כו' כמו שיתבאר או כלן ילדות ואע"פ שאחת הגיע וסתה ואחת לא הגיע וסתה קרוין שוות ואין תולין זו בזו וכן א' מעוברת וא' מניקה וכיוצא בזה כיון שכלן אינן ראיות לראות אין תולין זו בזו אבל אם אחת ראויה לראות יותר מהברתה שאינה ראויה תולה בראויה. כיצד אחת זקנה שעברו עליה ג' עונות ולא ראתה ואחת ילדה זקנה טהורה וילדה טמאה. אחת מעוברת שהזכר עוברת ואחת שאינה מעוברת מעוברת טהורה ושאינה מעוברת טמאה. אחת בתולת דמים שלא ראתה מעולם ואחת שראתה שלא ראתה טהורה אפילו היא נשואה וישראלה טמאה. אחת מניקה ואחת שאינה מניקה טהורה ושאינה מניקה טמאה (סעיף ל"ג):

(טו) בד"א תולה בהברתה דוקא כשהברתה ראתה ראייה ממש מגופה ואז אמרינן כיון שהיא בלא"ה מקולקלת תולין הקלקול במקולקלת אבל אם הברתה לא ראתה מגופה אלא שנשמעה מהסת כתם לא מבע"י אם שבשלבשו שתיהן החלוק עדיין היו שתיהן בחזקת טהרה ואח"כ לכישה השניה חלוק אחר ומצאה בו כתם ואח"כ נודע מן הכתם שבחלוק הראשון דלא תלינן שגם כתם זה הוא מן השניה כיון שבישעה שנולד בה הספק לא הכירה עדיין בבחמה לא אמרינן איגלאי מילתא למפרע שגם כתם זה הוא ממנה (וכדלעיל נדקן צ"י קדימות כלל ס"ד סי' י"ג) אלא אפ"ה אם היתה זו שישאלה החלוק קודם השאלה כבר טמאה מכתם ואח"כ שאלה החלוק לא תלינן בה כיון דראויה ראשונה לא היתה מגופה וכ"ש אם לבשתה ופשטה ובדקה והשאילה לטהורה וטהרה ולבשתה ונמצא כתם בחלוק ששתיהן טמאות דמאי הוית דתקלקל להאיך כו' (סעיף מ"ג ונ"ד):

(טז) בד"א שלא נתעסקה אחת מהן בכתמים אבל אם נתעסקה אחת מהן בכתמים אפילו אם היו שתיהן טהורות שתיהן טהורות ישו תולה בזו והיא תולה בכתמים שנתעסקה בהם (סעיף כ"ג). עוד מדיני תליות עיין בש"ע סימן ק"צ וסעיף ט"ט עד סופו ולפי שאינו מצוי כלל לא העתקתי:

(טז) נמצא כתם לבן על הלוק דנראה שודאי בא מגופה ובראש הכתם הלבן היה נמצא טראה אודם סביב הכתם הלבן כדמות דבר לה המתפשט בבנד וע"כ היה נדמה לעינין שהטראה האודם הנ"ל היה קצוות הכתם הלבן ושהכל כתם א' אם אין דבר לתלות גם הטראה הלוכן שבא לה מעלמא אלא שהוא ודאי מגופה ויש באודם לבד כגרים ועוד בין שהוא מקף הלבן או מהובר עם הלבן אע"פ שיש דבר לתלות האודם בדבר אחר לא תלינן ואמרינן כיון שהלובן ודאי מגופה ה"נ האודם אבל אם אין באודם לבד כגרים ועוד או שיש לתלות הלובן ג"כ שבא מעלמא תלינן וטהורה

הכמת הלכות נדה כלל קיד שער בית הנשים אדם

כ"ב רמ"א בתשובה סי' צ"ז אבל במ"ז כתב דדוקא בשניכר שטראה האודם הוא קצוות הכתם ושהוא ודאי כתם א' אבל אם המראה הכשרה הולך על מראה האודם וכ"ש קצת רחוק ממנו ואפשר לתלות האודם במידי תלינן להקל וכי הש"ך בנקה"כ דדינו מסתבר ולכ"ע אם האודם פחות מכגריס מהורה אע"פ שנראה שהכל כתם א' (עיין נס"ט סי' ק"ל ס"ק ל"ג דף מ"ה נ"ה נס"ט חסונת מ"ל וכן הוא מסיק להלכה למעשה נפחות מכגריס וחסונת מ"ל חין זירי ולדעתי כן מוכח מרמ"א גופא):

(מ"ז) אשה מוכת שהין דבר פשוט שכתמיה מהורין ואפילו אם בשעת ווסתה לא בדקה עצמה וישב בדקה עצמה ומצאה כתמים על הלוקה ועל סדינה מהורה דהולה במכתה ואפ"ן אם אינה יודעת שמכתה מוציאה דם. אלא דאם יודעת דמכתה מוציאה דם הולה אפי' בג"י הראשונים אבל אם אינה יודעת שמכתה מוציאה דם בג"י הראשונים אינה תולה ובשאר הימים תולה (ע"ז ס"ק מ"א ונס"י קל"ו סעי' י' נהגסת רמ"א והסכימו לזה מנ"י וכו"פ וס"ט דלא כס"ך):

(נ) אין בכתמים משום ווסת כיצד מצאה כתם בר"ה אפי' ג"פ לא קובעתו ולא עוקרתו הו"ך מכתמי עד הכדוק לה שהם מטמאים בכל שהן והרי הן כראיות לכל דבר (סעיף כ"ד):

כלל קיד"ד. דין אשה שמוציאה דם או קרטין במי רגליה (סי' קל"א):

(א) אשה שהשתנה מים ויצא ממנה דם עם מי רגלים בין שהשתנה והיא יושבת או עומדת בין מקלחת או שותתת ה"ו מהורה אפילו הרגישה בגופה ונודעושה אינה חוששת שהרגישה זו הרגשת מי רגלים היא שאין מי רגלים באין מן המקור לפיכך ודאי גם הדם אינו בא מן המקור אלא ממקום שיוצאין משם המי רגלים ומכה יש לה שם במקום יציאת המי רגלים ומשם יוצא הדם מן ההלחולת או מן הבוליא וכן סתם הב"י בש"ע:

(ב) וי"א שאין להתיר אלא ביושבת ומשתנת שאז יש למי רגליה פתח פתוח לצאת בריוח ואינם תוהרים לצד המקור שיביאו משם הדם ובדאי הדם הזה ממקום מי רגלים באו וכמו שאמרנו אבל אם היא עומדת ומשתנת אז אם היא מקלחת לתוך הספל ונמצא שם דם בספל מהורה שכיוון שהיא מקלחת הרי ודאי היה רחמה פתוח לרוחה והיה מקום ריוח למי רגלים לצאת ולא חזרו לצד המקור ובדאי הדם הזה גם הוא ממקום מי רגלים יצא ממכה שיש לה שם ואם שותתת שאין מי רגלים שותתת אלא על שפת הספל ונמצא שם דם טמאה דכיון שהיא שותתת הרי נפתח רחמה [מעט] ומתוך שבית הרחם צד לא יוכלו המי"ד לצאת בריוח וחוזרים ודוחקים לצד המקור ומביאין משם הדם וכ"ש אם שותתת לתוך הספל דאז היה לה מי רגלים מרובים דאמרין אידי דדחק לה הדר למקור (ס"ך) אבל ביושבת אפילו שותתת מהורה דכיון שהיא יושבת ודאי נפתח רחמה ויצאו המי רגלים בריוח ומה ששותתת אינו אלא מפני שאינה משתנת בגבורה ולא באו המי רגלים למקור והדם מן המכה יצא (קל"א):

(ג) וי"א דבשותתת בכל ענין טמאה אפי' יושבת וכן בעומדת בכל ענין טמאה אפילו במקלחת שכיון שהיא עומדת ודאי רחמה צר ומה שיוצאין המי רגלים בקילוח אינו אלא מפני שהיא משתנת בכה וגבורה אבל אע"כ מתוך שרחמה צר חזרו המי רגלים למקור והביאו משם הדם ואין כאן היתר אלא ביושבת על שפת הספל ומקלחת דאיכא תרתי לטיבותא וגם בזה לא התירו אלא כשנמצא הדם תוך הספל לחוד שאז ודאי יצא הדם עם קילוח המי רגלים וממקום המי רגלים בא דאי איתא דבית דתמו מיא אתא על שפת הספל איבעי לאשתכוחי אבל אם נמצא הדם על שפת הספל ג"כ הרי היא טמאה אע"פ שישבה ויצאו המי רגלים בקילוח היישינן שמא אחר שבסק הקילוח יצא הדם מן המקור ונטף על שפת הספל שאם בתוך הקילוח יצא היה לו להיות בתוך הספל ולכך היא טמאה אבל ביושבת באמצע ספל טמאה והכי נהוג להומרא (רמ"א וס"ך ס"ט):

(ד) וכ"ז מיירי דוקא בספל שהיא לברה משתנת לשם שידוע שהדם ממנה הוא אלא דמספקינן אם הדם מן המקור או אם ממכה שבמקום מי רגלים אבל אם נמצא בספל שהאיש והאשה שניהם הטילו שם מים בכל ענין היא מהורה דס"ט הוא